

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης
Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΟΜΕΑΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΜΣ

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid – 19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Συγγραφέας

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

AM : 20094

Επιβλέπων :

Σωτήριος Σούλης

Αθήνα, Απρίλιος 2022

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης
Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

UNIVERSITY OF West ATTICA

DEPARTMENT
BUSINESS ADMINISTRATION

DIVISION
SOCIAL POLICE

MSc in HEALTH AND SOCIAL CARE
MANAGEMENT

Diploma Thesis

Investigation of the effects of the Covid - 19 pandemic crisis on the Greek Economy and the role of the European Union in halting the recession

Student name and surname :

Elli – Aspasia Katsivelou

Registration Number : 20094

Supervisor name and surname: Sotirios Soulis

Athens, April 2022

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσιβελου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΟΜΕΑΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΠΜΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

Τίτλος εργασίας

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής συμπεριλαμβανομένου και του Εισηγητή

Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία εξετάστηκε επιτυχώς από την κάτωθι Εξεταστική Επιτροπή:

A/α	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ/ ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
1.	Σωτήριος Σούλης	Καθηγητής Επιβλέπων	
2.	Γεώργιος Πιερράκος	Καθηγητής Μέλος	
3.	Ασπασία Γούλα	Καθηγήτρια Μέλος	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο/η κάτωθι υπογεγραμμένος/η Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου του Ιωάννη , με αριθμό μητρώου 20094 φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Διοίκηση και Διαχείριση Υπηρεσιών Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων της Σχολής Διοικητικών , Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής , δηλώνω ότι :

« Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες , αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος .

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου » .

*Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι ..... και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή.

Ο/Η Δηλών/ούσα

Καθηγητής Σωτήριος Σούλης

ΕΛΛΗ – ΑΣΠΑΣΙΑ ΚΑΤΣΙΒΕΛΟΥ

Ψηφιακή Υπογραφή Επιβλέποντα

* Εάν κάποιος επιθυμεί απαγόρευση πρόσβασης στην εργασία για χρονικό διάστημα 6-12 μηνών (embargo), θα πρέπει να υπογράψει ψηφιακά ο/η επιβλέπων/ουσα καθηγητής/τρια, για να γνωστοποιεί ότι είναι ενημερωμένος/η και συναινεί. Οι λόγοι χρονικού αποκλεισμού πρόσβασης περιγράφονται αναλυτικά στις πολιτικές του Ι.Α. (σελ. 6):

https://www.uniwa.gr/wp-content/uploads/2021/01/%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CC%81%CF%82_%CE%99%CE%B4%CF%81%CF%85%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%85%CC%81_%CE%91%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CC%81%CE%BF%CF%85_final.pdf

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να μελετηθεί η πανδημική κρίση της Covid - 19 τόσο σε παγκόσμιο επίπεδο όσο και στον ελλαδικό χώρο και κατ' επέκταση οι συνέπειες αυτής στην ελληνική οικονομία και η αντιμετώπιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι την πρωτόγνωρη κρίση , την πανδημία της Covid - 19 . Η μελέτη για τις επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία και παγκοσμίως , αναφέρονται κυρίως στη μείωση εσόδων από τον τουρισμό , τις μεταφορές και το εμπόριο καθώς και στη ραγδαία αύξηση της ανεργίας και αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις .

Πιο συγκεκριμένα , θα παρουσιαστούν κάποιες από τις συνέπειες που επέφερε η πανδημική κρίση της Covid-19 στην ζωή των πολλών ανθρώπων όπως στην υγεία , στην εργασία , στην παιδεία ακόμα και στην φιλοσοφία . Αναλύοντας τις συνέπειες θα παρουσιαστούν και αντίστοιχες περαιτέρω έρευνες .

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τίθεται για την ανάπτυξη της διπλωματικής μου εργασίας είναι το εξής : Ποιές είναι οι επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης από την Covid - 19 στην ελληνική οικονομία και ποιος ήταν ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης .

Η παρούσα διπλωματική εργασία βασίζεται μέσα από δευτερογενείς πηγές έρευνας , δηλαδή , σε βιβλιογραφική ανασκόπηση της ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας και οι περισσότερες πληροφορίες που υπάρχουν σε αυτήν προέρχονται από επιστημονικά άρθρα, βιβλία, περιοδικά , στατιστικά στοιχεία και μελέτες από το διαδίκτυο . Οι περισσότερες βιβλιογραφικές αναφορές θα εστιάζονται στις επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης από την Covid - 19 στην οικονομία παγκοσμίως .

Συγκεκριμένα , για τη συγγραφή της διπλωματικής εργασίας χρησιμοποιήθηκαν , ως ερευνητικά εργαλεία , οι μηχανές αναζήτησης επιστημονικών περιοδικών και άρθρων όπως το pubmed , το Google scholar και την επίσημη ιστοσελίδα του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας . Ωστόσο , δεν απουσιάζουν οι πληροφορίες που προέρχονται από την επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης , η οποία , ήταν αντιμέτωπη με την ύφεση της οικονομίας υπό σκιά του κορωνοϊού , λαμβάνοντας έκτατα μέτρα ενίσχυσης και τόνωση οικονομίας των ευρωπαϊκών - μελών όπως σε προγράμματα ποσοτικής χαλάρωσης και σε προγράμματα ενίσχυσης επιχειρήσεων και νοικοκυριών της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Πρέπει εδώ να αναφερθεί ότι καθώς η διπλωματική εργασία ειδικεύεται με ένα θέμα εξελισσόμενο , συνεχές και δυναμικό τα δεδομένα μπορεί να αλλάζουν ανά πάσα στιγμή για αυτό και είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η αναζήτηση της βιβλιογραφικής ανασκόπησης περιορίστηκε στα τελευταία και πρόσφατα άρθρα .

Λέξεις – κλειδιά : πανδημική κρίση , συνέπειες , Ευρωπαϊκή Ένωση , Ελληνική Οικονομία , Covid – 19 .

ABSTRACT

The purpose of this essay is to determine pandemic crisis globally and in Greece County as well as its consequences on the Greek economy and the response of the European Union to the unprecedented crisis. The study on the effects on the Greek economy and the world , mainly refers to the reduction of revenues from tourism, transport and trade as well as the rapid increase in unemployment and changes in labor relations .

Moreover , some of the consequences of the Covid - 19 pandemic crisis will affect the lives of many people on multiple levels , such as health, work, education and even philosophy. Analyzing the consequences, corresponding researches will be presented. The research question that arises for the development of my dissertation is the following : What are the effects of the Covid - 19 pandemic crisis on the Greek economy and what was the role of the European Union in halting the recession . The present work is based though secondary research sources , ie , a bibliographic review of Greek and foreign literature and most of the information contained in it comes from scientific articles , books , journals , statistics and internet studies . Most literature references will focus on the effects of the Covid - 19 pandemic crisis on the global economy. Search engines for scientific journals and articles such as pubmed , Google scholar and the official website of the World Health Organization were used as research tools to write the dissertation .

However , there is no lack of information from the official website of the European Union , which , in the face of the economic downturn in the shadow of the coronation , taking extensive measures to strengthen and stimulate the economy of European members such as quantitative easing and support for business and households in the European Union .

It should be noted here that as the dissertation specializes in an evolving , ongoing and dynamic topic , hence the data may change at any time and it is important to note that the search for the literature review was limited to recent articles .

Key – words : pandemic crisis , consequences , European Union , Greece economic , covid - 19.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Στο σημείο αυτό , θα ήθελα να εκφράσω θερμότερες ευχαριστίες στον επιβλέποντα της διπλωματικής μου εργασίας, κ. Σουλη Σωτήρη και τον κ. Νάτση Χρυσόστομο διδάσκοντα καθηγητή του μεταπτυχιακού για την πολύτιμη καθοδήγηση , στήριξη και βοήθεια που μου παρείχαν κατά την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής μου εργασίας . Η συμβολή τους ήταν καταλυτική στην επιτυχή ολοκλήρωση της προσπάθειας μου αυτής . Επίσης , θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους τους διδάσκοντες του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών « Διοίκηση και Διαχείριση Υπηρεσιών Υγείας και Κοινωνικής Φροντίδας » και τους συμφοιτητές μου για την πολύτιμη συνεισφορά τους , την άψογη συνεργασία τους και τις χρήσιμες συμβουλές τους .

Τέλος , θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου , συγκεκριμένα τους γονείς μου Γιάννη και Αθανασία και τον αδερφό μου τον Νίκο , οι οποίοι με στηρίζουν και είναι πάντα δίπλα μου σε όλα αυτά τα χρόνια μέχρι και σήμερα . Η οικογένεια μου υπήρξε στυλοβάτης σε όλη την διάρκεια της συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας και τους ευχαριστώ ολόψυχα για την απεριόριστη υποστήριξη , την υπομονή και τη συμπαράσταση που μου παρείχαν , για αυτό τους οφείλω πολλά και αφιερώνω με όλη μου την αγάπη αυτή τη διπλωματική μου εργασία σε εκείνους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ .

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	iv
ΠΕΡΙΛΗΨΗ :	v
ABSTRACT:	vii
ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ.....	viii
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΩΝ , ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ & ΠΙΝΑΚΩΝ.....	xi
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	xiv.
ΕΙΣΑΓΩΓΗ :	1
1 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΝΔΗΜΙΩΝ ΚΑΙ Η ΠΑΝΔΗΜΙΑ ΤΗΣ COVID-19 .	
1.1 : Ορισμός - Έννοια της covid-19.....	3
1.2 : Ιστορική αναδρομή πανδημιών μέχρι σήμερα.....	6
1.3 : Η πανδημική κρίση σε παγκόσμιο επίπεδο.....	12
2 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΣΕ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΗΣ COVID-19 ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	
2.1 Η επίδραση της covid-19 στην ελληνική οικονομία.....	18
2.2 Οι επιπτώσεις της covid-19 στις ελληνικές επιχειρήσεις.....	22
2.3 Τηλεργασία στην Ελλάδα και παγκοσμίως.....	30
3 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ	
3.1 : Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης.....	39
3.1: Μέτρα στήριξης για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας.....	51
i. Στήριξη επιχειρησεων.....	51
ii. Στήριξη τραπεζών.....	51
3.2 Ενίσχυση σύστημα δημόσιας υγείας των κρατών μελών.....	61
3.3 : Ενίσχυση τουρισμού σε εγχώριο και σε διεθνές επίπεδο.....	68

3.4 : Στήριξη βοήθεια χρηματοδότηση προς άλλες χώρες.....	77
--	----

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ :

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΑ.....	81
----------------------------------	----

4.1 : Ο αντίκτυπος της πανδημικής κρίσης μεταξύ Ελλάδας και σε παγκόσμιο επίπεδο.....	81
4.2 : Απειλές στην παγκόσμια οικονομία.....	91
➤ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ :	92
➤ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	95

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΙΚΟΝΩΝ , ΔΙΑΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΩΝ

Σελ .

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ :

- ❖ ΕΙΚΟΝΑ 1.1 : Συμπτώματα του Covid-19.....4
- ❖ ΕΙΚΟΝΑ 1.2 : Κοινά Συμπτώματα Covid-19, γρίπης και κοινού κρυολογήματος.....5
- ❖ ΕΙΚΟΝΑ 1.3 : Ιστορία των πανδημιών έως σήμερα 10
- ❖ ΕΙΚΟΝΑ 1.4 : Απολογισμός θανάτων των πανδημιών έως σήμερα.....11
- ❖ ΕΙΚΟΝΑ 1.5 : Η ραγδαία εξάπλωση της πανδημίας του Covid-19 παγκοσμίως. 12

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ :

- ❖ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.2.1 : Ρυθμός μεταβολής πραγματικού ΑΕΠ στην ελληνική οικονομία.....19
- ❖ ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2.2 : Πραγματικό ΑΕΠ και σε εκατ. ευρώ 20
- ❖ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.2.3 : Βασικοί δείκτες σύγκρισης οικονομίας της Ελλάδας 23
- ❖ ΓΡΑΦΗΜΑ 2.2.4 : Ισοζύγιο ροών μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα.....24
- ❖ ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2.5 : Νέες θέσεις εργασίας ανά μορφή απασχόλησης (είτε μερική , πλήρη ή εκ περιτροπής).....25
- ❖ ΓΡΑΦΗΜΑ 2.2.6 : Αριθμός ανέργων και απασχολούμενων.(Σε χιλιάδες).....27
- ❖ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.2.7. : Μεταβολή του αριθμού των οικονομικά μη ενεργών και των ανέργων και η μεταβολή του % της ανεργίας. 27
- ❖ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.2.8 : Ετήσια μεταβολή του αριθμού των εργαζομένων, των ανέργων και των μη οικονομικά ενεργών. (Σε χιλ. άτομα). 28

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

- ❖ ΓΡΑΦΗΜΑ 2.3.1 : Το 2018 για την συχνότητα τηλεργασίας ανά κλάδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 32
- ❖ ΓΡΑΦΗΜΑ 2.3.2 : Η συχνότητα ανά επάγγελμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την τηλεργασία την χρονιά 2018. 33
- ❖ ΓΡΑΦΗΜΑ 2.3.3 : Η τηλεργασία ως ποσοστά της Ε.Ε σε μισθωτούς και ελεύθερων επαγγελματιών για τα έτη του 2009 και του 2019. 34
- ❖ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.3.4. : Ώρες εργασίας των εργαζομένων για το έτος 2019 και το 2020 μέσω της πανδημίας Covid – 19 36
- ❖ ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3.5 : Τηλεργασία πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.....37

3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ :

- ❖ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3.1 Α : Ρυθμός μεταβολής πραγματικού ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....42
- ❖ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3.1 Β : Ρυθμός μεταβολής πραγματικού ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης . (Σε ποσοστά).....43
- ❖ ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3.2 : Δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της πανδημίας.....43
- ❖ ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3.3.α : Διαχείριση της πανδημίας του Covid-19 σε πολυεθνικό επίπεδο ως μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο.. 47
- ❖ ΓΡΑΦΗΜΑ 3.3.3.β : Ποσοστιαία μεταβολή ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανά τρίμηνο του ίδιου έτους. 48
- ❖ ΓΡΑΦΗΜΑ 3.3.3γ : Ποσοστιαία μεταβολή ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανά τρίμηνο, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. 49

❖ ΣΧΗΜΑ 3.3.4 : Στήριξη της απασχόλησης των επιχειρήσεων και της οικονομίας.	54
❖ ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3.5. : Προγράμματα για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης.	56
❖ ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3.6. : Προγράμματα για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης.	57
❖ ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3.7 : Ενίσχυση υγείας για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης.	62
❖ ΓΡΑΦΗΜΑ 3.3.8 : Διεθνείς αφίξεις και έσοδα από τον τουρισμό το 2019.	71
❖ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3.3.9 : Εμπορικό ισοζύγιο και ισοζύγιο προϊόντων χωρίς καύσιμα και ταξιδιωτικό ισοζύγιο σε δις ευρώ.	72
❖ ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3.9 : Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών για την χρονιά 2008,2019 και 2020.	74
❖ ΠΙΝΑΚΑΣ 3.10 : Οικονομική ενίσχυση προς την Αφρική, 2020.	80
4 ^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ :	
❖ ΠΙΝΑΚΑΣ 4.4.1 : Πρόγραμμα Ανάκαμψης-Προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2021 - 2027)	85

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Ελληνικά :

ΑΕΠ	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν .
ΓΣΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος .
ΓΣΕΒΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας .
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο .
ΔΟΕ	Διδασκαλική Ομοσπονδία Ελλάδας .
ΙΜΕ	Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων .
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση .
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα .
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή .
ΕΟΥ	Εθνικός Οργανισμός Υγείας .
ΕΟΔΥ	Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας .
ΕΟΦ	Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων .
ΕΣΑΑ	Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας .
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων εθνών .
ΟΚΕΕ	Οργανωτική και κοινωνική επιτροπή της Ελλάδος.
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης .
ΠΔΠ	Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο .
ΠΟΥ	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας .
ΠΟΤ	Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμός .
ΤτΕ	Τράπεζα της Ελλάδος .
ΦΕΚ	Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως .

Ξένη :

BOJ	Bank of Japan. (Τράπεζα της Ιαπωνίας)
Eurostat	European Statistical Office.
EIR	Economic Impact Report .
NGEU	Next Generation European Union.
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development.
PBOC	Λαϊκή Τράπεζα της Κίνας.
RRF	Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας .
WTO	World Tourism Organization .
WTTC	World Travel and Tourism Council / Τουριστικό Φόρουμ και τουριστική βιομηχανία.

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης
Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Στην οικογένεια μου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

« *In utrumque paratus* »

« *Έτοιμος για όλα τα ενδεχόμενα* » .

Βιργίλιος , 70 – 19 π . Χ.

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει την πανδημική κρίση της Covid -19 ως υγειονομικό φαινόμενο που ξέσπασε για πρώτη φορά στις αρχές Δεκεμβρη 2019 στην πόλη Wuhan , Κίνα η οποία εξαπλώθηκε ραγδαία σε άλλες περιοχές της Κίνας και επεκτάθηκε σε παγκόσμιο επίπεδο . Η πανδημία Covid - 19 δημιούργησε δραματικές επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων πρωτίστως απειλεί όχι μόνο στην υγεία των πολλών συνανθρώπων μας αλλά δημιούργησε αύξηση ανεργία , αναστάτωσε τις εφοδιαστικές αλυσίδες της οικονομίας και περιορισμό της κατανάλωσης πολλών προϊόντων και υπηρεσιών, εκτοξεύοντας ταυτόχρονα στην ζήτηση σε αυτά τα προϊόντα και υπηρεσίες που εντάσσονται στην ταχύτατα διογκούμενη ψηφιακή οικονομία . Σε οικονομικό επίπεδο προκάλεσε ως συνέπεια νέες διαφορές μεταξύ των μεγάλων και των μικρών επιχειρήσεων μεταξύ των χωρών σε ότι αφορά του δανεισμού και όχι μόνο και βέβαια μεταξύ του ευρωπαϊκού Βορρά και ευρωπαϊκού Νότου . Οι διαφορές αυτές προστίθεται στις προηγούμενες που έχει δημιουργήσει η οικονομική κρίση του 2008 και κράτησε σε πολλές χώρες περίπου μια δεκαετία .

Η πανδημία της Covid - 19 δημιούργησε μια κρίση με πρωτόγνωρα χαρακτηριστικά και απρόβλεπτες επιπτώσεις με αποτέλεσμα ότι έχουν μεταβληθεί όλα τα επίπεδα όπως το οικονομικό , κοινωνικό , υγειονομικό ακόμα και το φιλοσοφικό επίπεδο .

Στην ελληνική κοινωνία , υπέστη διπλή κρίση , την υγειονομική και την οικονομική που προκάλεσε σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην αγορά εργασίας και στη ζωή των πολιτών και των εργαζομένων . Το αντίκτυπο της παρούσας κρίσης δείχνει τις σοβαρές αδυναμίες της ελληνική κοινωνίας και παγκοσμίως στα συστήματα χρηματοδότησης, υγείας και παραγωγής . Για την επίλυση αυτών των αδυναμιών είναι αναγκαία η χρηματοδοτική , η στρατηγική και η αναδόμηση της οικονομίας .

Συνήθως , οι κρίσεις όπως η πανδημική κρίση γεννούν κάτι νέο , δηλαδή φέρνουν αλλαγές στην οικονομία , στο τουρισμό και στο λιανεμπόριο . Όταν ξέσπασε η πανδημία της Covid - 19 στα μέσα Μαρτίου 2020 στην Ελλάδα , η τεχνολογία εισέβαλλε στην καθημερινότητα των ανθρώπων , δηλαδή στην εργασία δημιουργήθηκε η « τηλε – εργασία » και στην εκπαίδευση ως « τηλε – εκπαίδευση » .

Μετά από δύο χρόνια από την εμφάνιση της Covid - 19 παραμένει και θα μείνει στην καθημερινή ζωής μας . Η οικονομία βρίσκεται σε τροχιά βαθιά ύφεσης , ενώ η αγορά , οι εταιρίες , κυρίως ο τουρισμός στην Ελλάδα που δημιουργεί πολλές νέες θέσεις εργασίας παρέμειναν στάσιμες .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Στις επόμενες σελίδες περιλαμβάνουν θεματικές ενότητες περί για την ελληνική οικονομία κατά την διάρκεια της πανδημικής κρίσης – από τον Μάρτιο 2020 έως σήμερα - και ποιος ήταν ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης .

Σύμφωνα με τα όσα αναλύθηκαν παραπάνω λοιπόν , θα λέγαμε πως ο σκοπός της διπλωματικής εργασίας , είναι η διεξαγωγή έρευνας στην διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid - 19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης . Η παρούσα μελέτη αποβλέπει μέσω αναζήτησης διαδικτύου ελληνικής - ξένης βιβλιογραφίας και χρήσης ερευνητικών εργαλείων , να μελετήσει τα εξής ερευνητικά ερωτήματα :

- ✓ Πως επηρεάστηκε η ελληνική οικονομία υπο την εμφάνιση της πανδημικής κρίσης της Covid – 19 .
- ✓ Ποιο είναι ο κόστος στην καθημερινότητα των πολιτών μέσω της πανδημίας (Επιβίωση , lockdown , κοινωνική απομόνωση) .
- ✓ Πως αντιμετώπισε η Ευρωπαϊκή Ένωση και τι μέτρα έλαβε για την οικονομία .

Η διάρθρωση της διπλωματικής εργασίας χωρίζεται σε τέσσερα κεφάλαια . Στο πρώτο κεφάλαιο , ανασκοπεί την ιστορική αναδρομή των πανδημιών από τότε έως σήμερα. Αρχικά , αναλύεται και περιγράφεται την σημασία ορισμού του ιού της Covid-19 και την πανδημική κρίση παγκοσμίως .

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται τις επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης στην ελληνική οικονομία , πως επηρεάστηκαν οι επιχειρήσεις και η δημιουργία της τηλεργασίας . Στο τρίτο κεφάλαιο εστιάζεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στη συνέχεια , γίνεται αναφορά ποιος ήταν ο ρόλος της στην ανάσχεση της ύφεσης και τι μέτρα πάρθηκαν για την στήριξη των επιχειρήσεων και των τραπεζών , την ενίσχυση του τουρισμού που έπληξε αρνητικά από την πανδημία και την στήριξη κρατών μελών με την χρηματοδότηση . Και κλείνοντας , το τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά το πως θα είναι η παγκόσμια οικονομία μετά από την πανδημία της Covid – 19 .

«Τον φαύλον παραφυλάττειν δει , μη καιρού λάβηται» .

«Πρέπει να είμαστε σε επιφυλακή με τους φαύλους για να μην αρπάξουν την ευκαιρία» .

Δημόκριτος ,

Αρχαίος Έλληνας Φιλόσοφος .

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ : ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΠΑΝΔΗΜΙΩΝ ΚΑΙ Η ΠΑΝΔΗΜΙΑ ΤΗΣ COVID-19 .

- **1.1 : ΟΡΙΣΜΟΣ - ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ SARS – COV – 2 .**
- **1.2 : ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΠΑΝΔΗΜΙΩΝ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ .**
- **1.3 : ΠΑΝΔΗΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ .**

1.1 : ΟΡΙΣΜΟΣ - ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ SARS – COV – 2 .

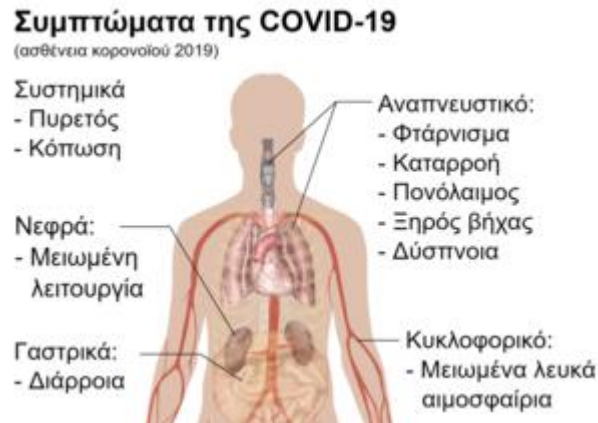
Η νόσος SARS - COV -2 είναι ένας νέος τύπος ιός που ονομάζεται κορονοϊός , το οποίο δεν είχε ταυτοποιηθεί σε ανθρώπους μέχρι αρχές Δεκεμβρη του 2019 . Έτσι , δημιουργήθηκε νέος κορονοϊός Covid – 19 - στην περιοχή Wuhan της Κίνας - για πρώτη φορά στις 31 Δεκεμβρίου του 2019. Από τότε εξαπλώθηκε σε όλο τον πλανήτη και έχει εξελιχθεί σε πανδημία. Είναι η νόσος που συνδέεται με κορονοϊό σοβαρούς οξέος αναπνευστικού συνδρόμου τύπου που δεν έχει σχέση με άλλα στελέχη κορονοϊού όπως το 229E , NL63 και HKU1 που απομονώνονται στον άνθρωπο και προκαλούν ίδια συμπτώματα με το κοινό κρυολόγημα ακόμα μέχρι τα σημερινά δεδομένα ο ιός έχει παρόμοια συμπτώματα με την αντίστοιχη γρίπη όπως πυρετός, βήχας , δυσκολία στην αναπνοή , απώλεια γεύσης ή όσφρησης , σωματική εξάντληση (κόπωση) και μυαλγίες .

Τα συμπτώματα είναι συνήθως ήπια και είναι γύρω το 80 % των ασθενών που νόσησαν και αναρρώνουν χωρίς απαραίτητα ειδικής θεραπείας , ασθενείς που κινδυνεύουν περισσότερο να εμφανίσουν βαριά και σοβαρά συμπτώματα όπως η δύσπνοια (δυσκολία στην αναπνοή) και η πνευμονία , που είναι αναγκαία για νοσηλεία σε νοσοκομείο .

Οι συγκεκριμένοι ασθενείς , ανήκουν σε ομάδα υψηλού κινδύνου (π.χ. καρδιοπαθείς , ηλικιωμένοι , άτομα με σακχαρώδη διαβήτη ή πνευμονοπάθειες) . Ο τρόπος μετάδοσης του ιού είναι η μετάδοση από άνθρωπο σε άνθρωπο κυρίως μέσω του αναπνευστικού με σταγονίδια από το βήχα , το φτέρνισμα ή ακόμα και την ομιλία σε κοντινή απόσταση.

Επίσης , μπορεί να γίνει η μετάδοση μέσω επαφής με πρόσφατα μολυσμένες επιφάνειες με σταγονίδια , αν δεν τηρούνται όλα τα μέτρα υγιεινής των χεριών .

Εικόνα 1.1 : Τα συμπτώματα της Covid – 19 .

Πηγή : Βικιπαίδεια Covid – 19 , 2020 .

Η αντιμετώπιση της εξάπλωσης του ιού , ήταν η επιβολή μέτρων περιορισμού της μετακίνησης , η αποφυγή συνωστισμού με πολύ κόσμο και η υποχρεωτική χρήση μάσκα προσώπου που είναι αρκετά αποτελεσματική για να περιορίσει την μετάδοση του ιού .

Τα συμπτώματα μεταξύ της covid - 19 ,της γρίπης και το απλό κρυολόγημα είναι ίδια όπως ο πυρετός, ο βήχας, ο ρίγος και οι μυαλγίες . Υπάρχουν όμως , διαφορές μεταξύ τους, η νέα νόσος Covid - 19 προκαλεί πολύ συχνά βήχα, πυρετό και έντονη δύσπνοια και επηρεάζει τους πνεύμονες. Γενικά δεν παρουσιάζει κάποια ρινική καταρροή σε σχέση με τις ασθένειες της γρίπης και του απλού κρυολογήματος.

Εικόνα 1.2 : Κοινά συμπτώματα της Covid - 19 , γρίπης και κρυολογήματος.

	ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ	ΚΟΡΩΝΟΪΟΣ	ΚΡΥΟΛΟΓΗΜΑ	ΓΡΙΠΗ
	Πυρετός	Συχνά	Σπάνια	Συχνά
	Κούραση	Μερικές Φορές	Μερικές Φορές	Συχνά
	Βήχας	Συχνά (είναι ξηρός)	Ήπιος	Συχνά (είναι ξηρός)
	Φτέρνισμα	Όχι	Συχνά	Όχι
	Μυϊκοί Πόνοι	Μερικές Φορές	Συχνά	Συχνά
	Καταρροή	Σπάνια	Συχνά	Μερικές Φορές
	Πονόλαιμος	Μερικές Φορές	Συχνά	Μερικές Φορές
	Διάρροια	Σπάνια	Όχι	Μερικές Φορές (στα παιδιά)
	Πονοκέφαλος	Μερικές Φορές	Σπάνια	Συχνά
	Δύσπνοια	Μερικές Φορές	Όχι	Όχι

Πηγή : World Health Organization , Centers for Disease Control and Prevention , 2020 .

1.2 : ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΠΑΝΔΗΜΙΩΝ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ .

Διανύουμε μια πρωτόγνωρη πανδημική κρίση που ξέσπασε για πρώτη φορά στις αρχές Δεκέμβρη 2019 στην πόλη Ουχάν , Κίνα . Στην Ελλάδα , εμφανίστηκε το πρώτο κρούσμα SARS – COV - 2 στις 26 Φεβρουαρίου 2020 και ξεκίνησαν αμέσως τις πρώτες συστάσεις προληπτικής συμπεριφοράς με οδηγίες του Εθνικού Οργανισμού Δημόσιας Υγείας. Δεν είναι κάτι καινούργιο , να είναι νέος ιός όμως για την ιστορία είναι μια επαναλαμβανόμενη κατάσταση. Η πρώτη γνωστή πανδημία ήταν η πανούκλα του Αντωνίνου (Antonine Plague , 165-185 μ. X.) που έπληξε τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, οι επιστήμονες γενικά πιστεύουν ότι η πανούκλα ήταν ευλογιά (wikipedia , Antonine Plague) . Έπειτα εμφανίστηκε μια πανδημία την πανώλη του Ιουστινιανού (Plague of Justinian 541-542 μ. X.) , που έπληξε την Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, και συγκεκριμένα την πρωτεύουσα της την Κωνσταντινούπολη . Ήταν από τις πιο σοβαρές πανδημίες στην ιστορία διότι προκάλεσε το θάνατο περίπου 25 εκατομμυρίων ανθρώπων όπως σημείωσε ο καθηγητής Σούλης « Τον 14^ο αιώνα η Ευρώπη των 80.000.000 έχασε 25.000.000 πληθυσμό από την πανώλη » .

Η εμφάνιση ευλογιά εμφανίστηκε στην Ιαπωνία (735-737 μ. X.) και έπληξε το μεγάλο μέρος της. Ήταν μια μεγάλη επιδημία που κόστισε το θάνατο 1/3 του συνολικού πληθυσμού της Ιαπωνίας και είχε σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις (Japanese smallpox epidemic) . Στο διάστημα 1346 έως το 1353 ήταν μια πανδημία Black Death (Bubonic Plague) η οποία ήταν θανατηφόρα πανδημία , προκαλώντας το θάνατο περίπου 75-200 εκατομμύρια άνθρωποι στην Αφρική και Ευρώπη. Σύμφωνα με την ιστορία the Black Death (Bubonic Plague) ήταν η αρχή της δεύτερης πανδημίας. Όμως , εμφανίστηκε νέα πανδημία , η χολέρα (1817 - 1824) ως γνωστή πρώτη πανδημία Ασίας , διότι προήλθε από την πόλη της Καλκούτας και εξαπλώθηκε σε μεγαλύτερο μέρος της Ασίας μέχρι τη Μέση Ανατολή ακόμα και τις ακτές της Μεσογείου .

Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία υπήρξαν συχνές οι επιδημικές εξάρσεις , με την πιο γνωστή επιδημία να είναι αυτή της πανούκλας που χτύπησε την αυτοκρατορία στο α' μισό του 19^{ου} αιώνα ξεκίνησε δηλαδή γύρω στο 1835 στην Αίγυπτο . Η εξάπλωση της πανούκλας οφείλεται : οι έντονες εμπορικές συναλλαγές , οι κακές συνθήκες υγιεινής και ο συνωστισμός στις μεγάλες πόλεις ακόμα και στα χωριά .

Στο 1918 , ξέσπασε άλλη γρίπη η ισπανική οποία ήταν επίσης πανδημική και κόστισε τον θάνατο περίπου 17 έως 50 εκατομμυρίων ανθρώπων. Τα πρώτα κρούσματα εμφανίστηκαν στην Γαλλία εξαπλώθηκε η ισπανική γρίπη και σε άλλες χώρες όπως Μεγάλη Βρετανία , Ιταλία , Ελλάδα και Ηνωμένες Πολιτείες .

Με την καθυστερημένη ανταπόκριση μέτρων πρόληψης υγείας κόστισε πολλές ζωές , ωστόσο λήφθηκαν μέτρα σε ορισμένες χώρες όπως η Αυστραλία , η Ισλανδία και η Ιαπωνία με το μέτρο lockdown δηλαδή με το κλείσιμο σχολείων , κέντρων ψυχαγωγίας , τον περιορισμό δημόσιων συγκοινωνιών , την απαγόρευση μαζικών συγκεντρώσεων ή εκδηλώσεων και την σύσταση χρήσης μάσκας. Υπήρξαν αντιδράσεις για την χρήση της μάσκας , συγκεκριμένα , στην πόλη Σαν Φρανσίσκο της Καλιφόρνιας από μια ομάδα κατά των масκών του. Σύμφωνα με τις μεταγενέστερες μελέτες αν έλαβαν αμέσως δράση λαμβάνοντας τα παραπάνω μέτρα περιορισμού θα μπορούσαν να μειώσουν σχεδόν το μισό ποσοστό θανάτου έως 50%. (Wikipedia , 2018 , Spanish Flu) .

Μια παγκόσμια πανδημία , η οποία καθιστώντας την μια από τις πιο θανατηφόρες πανδημίες στην ιστορία , ήταν η ασιατική γρίπη (Asian Flu , 1957 – 1958) η οποία προήλθε από την επαρχία Guizhou στην Κίνα και προκάλεσε θάνατο περίπου ένα με τέσσερα εκατομμύρια άνθρωποι. Μια δεκαετία αργότερα, δηλαδή στο 1968 με 1970, εμφανίστηκε άλλη μια πανδημία εκείνης της γρίπης που προήλθε από την πόλη Χονγκ Κονγκ στην Κίνα και είναι ιός που προκάλεσε από την ασιατική γρίπη το 1957-1958 .

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970 ξέσπασε μια ασθένεια που θεωρείται πανδημία, ο HIV που προήλθε από την Νότια Αφρική. Στις αρχές τις δεκαετίας του 1980 το AIDS επιβεβαιώθηκε για πρώτη φορά από τα Κέντρα Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής το 1981 και η αιτία του ο HIV , εγκρίθηκε στις αρχές τις δεκαετίας του 1980 .

Στις αρχές του 1977 , ξέσπασε η δεύτερη πανδημία , η ρώσικη γρίπη , η πρώτη ήταν η πανδημία της ισπανικής γρίπης. Η ρώσικη γρίπη επηρέασε κυρίως σε νεαρή ηλικία κάτω των 25 ετών και είχε ως αποτέλεσμα γύρω 700.00 θανάτους διεθνώς .

Ανακοινώθηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) , την τρίτη πανδημία γρίπης, την πανδημία γρίπης των χοίρων (Swine Flu) , η οποία εμφανίστηκε αρχές Ιουνίου του 2009 στην Βόρεια Αμερική. Η μεγαλύτερη έξαρση πανδημίας μέχρι σήμερα είναι η συνεχιζόμενη έξαρση του ιού Ebola , η οποία δεν έχει βρεθεί ειδική θεραπεία για την ασθένεια και πλήττει σε τροπικές περιοχές της Αφρικής .

Και τέλος, διανύουμε άλλη μια πανδημική κρίση , την πανδημία Covid - 19 που ξέσπασε για πρώτη φορά στις αρχές Δεκέμβρη 2019 στην πόλη Ουχάν , Κίνα. Στην Ελλάδα εμφανίστηκε το πρώτο κρούσμα SARS – COV - 02 στις 26 Φεβρουαρίου 2020 και ξεκίνησαν οι πρώτες συστάσεις προληπτικής υγιεινής και κανόνων συμπεριφοράς .

Μια σημαντική παραδειγματική μελέτη περίπτωσης για την οικονομία κατά την περίοδο της πανδημίας είναι αυτή του Μαύρου Θανάτου (Black Death) . Στην Ευρώπη του 14ου αιώνα , μια επιδημία πανούκλας θέρισε το ένα τρίτο του πληθυσμού μέσα σε λίγα χρόνια. Η συγκεκριμένη επιδημία , που έμεινε στην ιστορία ως Μαύρος Θάνατος (Black Death) , προσφέρει ένα συγκλονιστικό φυσικό πείραμα για τον έλεγχο της θεωρίας, των αγορών για συντελεστές της παραγωγής δηλαδή έχουμε παρατηρήσει ότι η τιμή που πληρώνεται σε κάθε συντελεστή της παραγωγής - εργασία , κεφάλαιο ή έδαφος είναι ίση με την αξία του οριακού προϊόντος του συντελεστή αυτού. Το οριακό προϊόν κάθε συντελεστή της παραγωγής εξαρτάται από τη διαθέσιμη ποσότητα του συντελεστή αυτού. Λόγω της φθίνουσας απόδοσης , ένας συντελεστής της παραγωγής με άφθονη προσφορά έχει χαμηλό οριακό προϊόν , αυτό σημαίνει και χαμηλή τιμή. Από την άλλη οπτική πλευρά , ένας συντελεστής της παραγωγής με σπανίζουσα προσφορά έχει υψηλό οριακό προϊόν , σημαίνει υψηλή τιμή . Άρα , όταν μειώνεται η προσφορά ενός συντελεστή της παραγωγής μειώνεται, αυξάνεται η τιμή ισορροπίας του συντελεστή αυτού. Όμως , όταν μεταβάλλεται η προσφορά ενός συντελεστή της παραγωγής , οι επιδράσεις δεν περιορίζονται μόνο στην αγορά του συντελεστή .

Πολλές φορές , στις περισσότερες συχνές περιπτώσεις , οι συντελεστές της παραγωγής χρησιμοποιούνται μαζί με τέτοιο τρόπο ώστε η παραγωγικότητα του ενός εξαρτάται από τις ποσότητες των άλλων διαθέσιμων συντελεστών για τη χρήση στην παραγωγική διαδικασία. Έτσι , λοιπόν , παρατηρούμε σε κάθε πανδημία , όταν μεταβάλλεται η προσφορά ενός συντελεστή της παραγωγής μεταβάλλονται όλα τα εισοδήματα όλων των συντελεστών της παραγωγής. Σύμφωνα με τα παραπάνω , παρατηρούμε ποιες ήταν οι συνέπειες του Μαύρου Θανάτου (Black Death)για εκείνους που είχαν την τύχη να επιβιώσουν ότι είχε μείωση του πληθυσμού στο οριακό προϊόν της εργασίας και στο οριακό προϊόν του εδάφους . Όταν είναι μικρότερη η προσφορά εργατών , σημαίνει ότι το οριακό προϊόν της εργασίας αυξάνει . Επομένως , η πανδημία του Μαύρου Θανάτου , θα πρέπει να αύξησε τους αποδοχές . Εξαιτίας ότι η γεωγραφική γη και η εργασία (απασχόληση) χρησιμοποιούνται μαζί στην παραγωγική διαδικασία , μια μικρότερη προσφορά εργαζομένων επηρεάζει , φυσικά επίσης , την αγορά γης , τον άλλο μεγάλο συντελεστή παραγωγής στη μεσαιωνική Ευρώπη του 14ου αιώνα . Καθώς , οι ελεύθεροι εργάτες για να εργαστούν στην γεωγραφική γή ήταν ελάχιστοι , μια πρόσθετη μονάδα γης παρήγαγε λιγότερη ποσότητα πρόσθετου προϊόντος . Με λίγα λόγια , το οριακό προϊόν του εδάφους έπεφτε . Έτσι , ο Μαύρος Θάνατος θα πρέπει να μείωσε την πρόσοδο γης. Αυτές και τις δυο προβλέψεις πράγματι είναι σύμφωνες με τα ιστορικά γεγονότα. Στην συγκεκριμένη περίοδο , οι μισθοί εργασίας αυξήθηκαν δηλαδή διπλασιάστηκαν , ενώ η πρόσοδος γης μειώθηκε κατά 50% ή και περισσότερο.

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

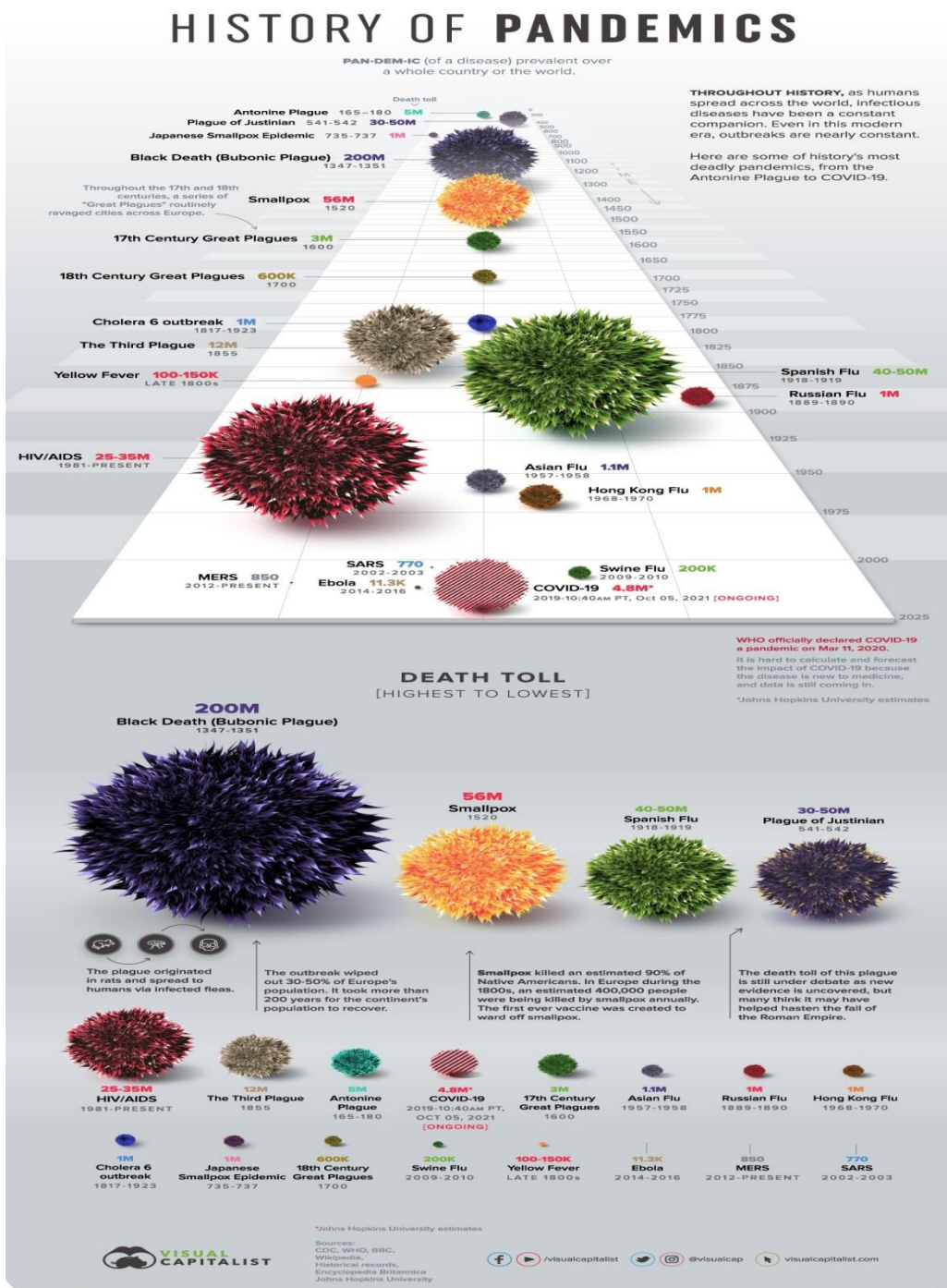
Παρατηρούμε ότι , ο Μαύρος Θάνατος (Black Death) οδήγησε την αγροτική τάξη σε οικονομική ευημερία και μείωσε τα εισοδήματα της τάξης των γαιοκτημόνων .

Οι απειλές από τις πανδημίες θεωρούνται καταστροφικές διότι κάποιες επανεμφανιζόμενες ασθένειες είναι καινούργιες από θέμα άποψη ότι πρόκειται για νέες μεταλλάξεις ιών ή βακτηρίων, επομένως οι γνώσεις είναι ελάχιστες . Η εμφάνιση της πανδημίας της Covid - 19 σε μία κρίσιμη περίοδο που ήδη κάποιες χώρες βιώνουν μεταναστευτική κρίση και πολλές χώρες βιώνουν οικονομική κρίση του 2008. Τις χώρες που είναι πιο ευαίσθητες στις επιπτώσεις της πανδημίας της Covid - 19 , εξαιτίας των ελλείψεων στις υποδομές υγείας, τις ανεπαρκείς προμήθειες τροφίμων και νερού και την κακή διακυβέρνηση που προκαλεί τη αμφιβολία , τη δυσπιστία και τη διχόνοια της κοινής γνώμης .

Οι παραπάνω πανδημίες δημιούργησαν κοινωνικές , πολιτικές , οικονομικές ακόμα και θρησκευτικές ανατροπές με βαθιές επιπτώσεις στην πορεία της ιστορίας έως σήμερα .

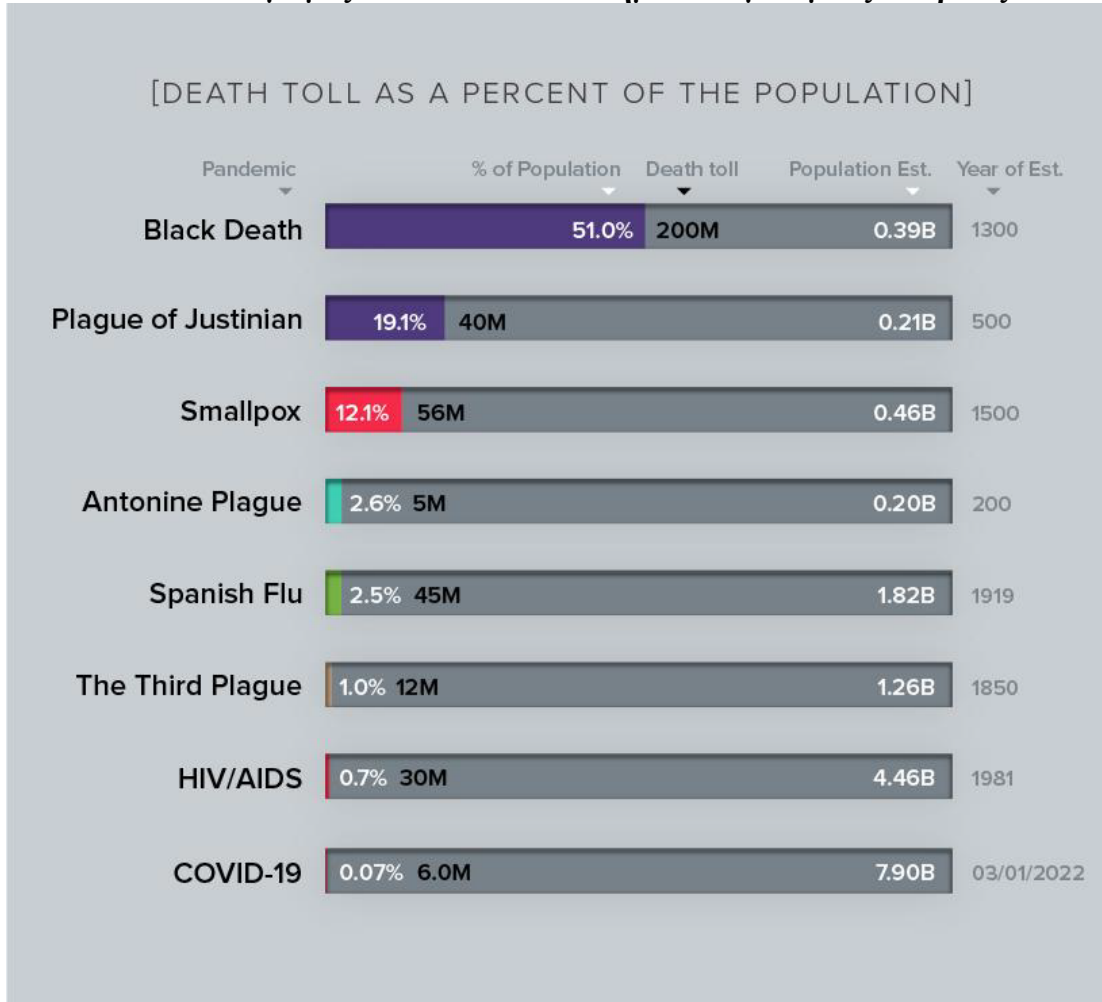
Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης
 Έλλη – Ασπασία Κατσιβελου

Εικόνα 1.3 : Η ιστορία των πανδημιών έως σήμερα .

Πηγή : <https://www.visualcapitalist.com/history-of-pandemics-deadliest/>

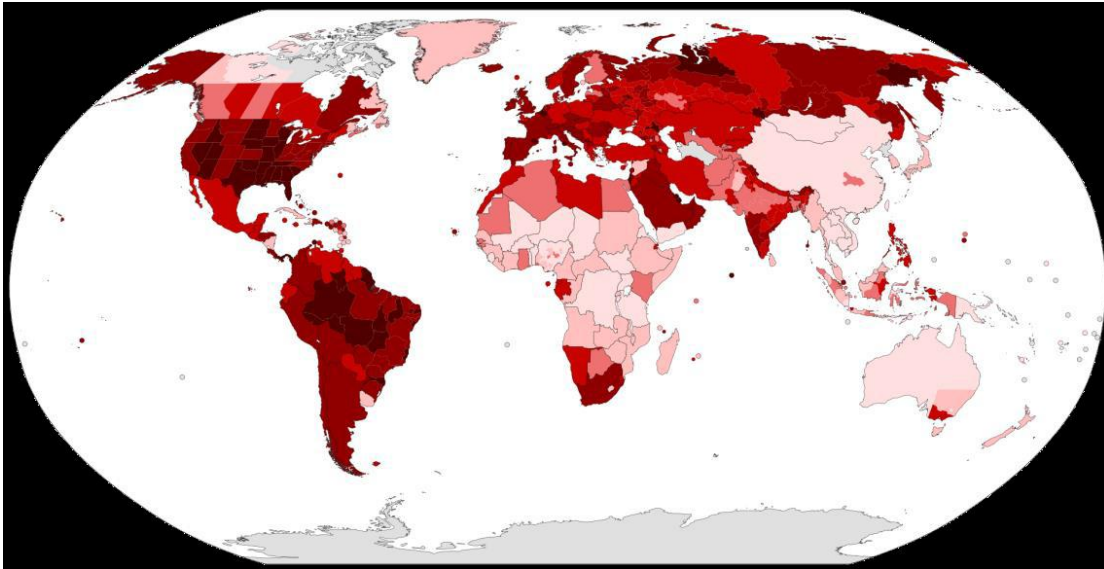
Εικόνα 1.4 : Απολογισμός θανάτων των πανδημιών παγκοσμίως. Μάρτιος 2020.

Πηγή : <https://www.visualcapitalist.com/history-of-pandemics-deadliest/>

Παρατηρούμε ότι , με την παραπάνω εικόνα 1.4 ότι από το 1300 έως Ιανουάριο 2022 έχουν καταγραφεί θανάτους παγκοσμίως όλων των γνωστών πανδημιών. Η πιο θανατηφόρα πανδημία ήταν ο Μαύρος Θάνατος (Black Death) προκάλεσε περίπου 70-200 εκατομμύρια θανάτους . Αξίζει να σημειωθεί ότι , ιστορικά όλη την πάροδο των πανδημιών έως και σήμερα που έχουν πλήξει την ανθρωπότητα και την παγκόσμια οικονομία , ο αριθμός των πολιτών που επηρεάστηκαν κοινωνικά και ψυχικά από την κάθε πανδημία ήταν πολύ μεγαλύτερος από τον αριθμό των πολιτών που αρρώστησαν από την εκάστοτε νόσο . Στην ιστορία της ανθρωπότητας όλων των πανδημιών μόνο ένας ιός εξαλείφθηκε από προσώπου γης , ήταν αυτός ο ιός της ευλογιάς , ο οποίος εξαφανίστηκε επίσημα από όλο τον πλανήτη την χρονιά 1979 .

Εικόνα 1.5 : Η ραγδαία εξάπλωση της Covid - 19 παγκοσμίως (έως 30 Οκτωβρίου 2020) .

Πηγή : από την ηλεκτρονική ιστοσελίδα <https://el.wikipedia.org> .

1.3 : ΠΑΝΔΗΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ .

Γενικά , οι κρίσεις όπως η οικονομική , μεταναστευτική και τώρα υγειονομική , που σχηματίζουν πρωτόγνωρες και αβέβαιες συνθήκες . Μέσα από τις συνθήκες αυτές στις οποίες οι αρμόδιοι καλούνται να λάβουν άμεσες δράσεις και αποφάσεις από τους ειδικούς, διότι δεν διαθέτουν τις απαραίτητες πληροφορίες για τις συνέπειες και τα αίτια της πρωτόγνωρης κατάστασης . Αυτό συνέβη στην υγειονομική κρίση του 2020 με την πανδημία της Covid – 19 . Άρα, τα κυριότερα στοιχεία της κρίσης είναι τρία : η απειλή , η αβεβαιότητα και η χρονική στενότητα . (Ανδρεαδάκης , 2015)

Σύμφωνα με την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Νοέμβριος 2020) , αναφέρει ότι η πανδημία έχει άμεσες και κρίσιμες οικονομικές επιπτώσεις στις ευρωπαϊκές πόλεις , συγκεκριμένα , την Ισπανία , την Γαλλία και την Ελλάδα .

Οι παραπάνω χώρες έχουν βασικοί παράγοντες που καθορίζουν τον οικονομικό αντίκτυπο είναι η υπευθυνότητα και η πειθαρχία στην τήρηση των μέτρων που ελήφθησαν . Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 , έφερε σημαντικές και ουσιαστικές αλλαγές σε όλους τους κλάδους και διαμόρφωσε τις συνιστάμενες για τα επόμενα χρόνια.

Με την πανδημική κρίση του 2020 αλλάζει όλους τους όρους της καθημερινότητας μας και παράλληλα δημιουργεί την νέα συνθήκη στον κλάδο αυτό .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Παίζει σημαντικό ρόλο και η ανάλογη οικονομία κάθε χώρας όπως το ΑΕΠ , το ποσοστό φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού , η ανεργία , το εθνικό χρέος και η εξάρτηση από τον τουρισμό . Με αποτέλεσμα , η πανδημία δοκιμάζει βαρύτατα τις αντοχές των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και παγκοσμίως, ακόμα και στις πιο αναπτυγμένες χώρες όσο αφορά στους τομείς όπως : η οικονομία και τα συστήματα υγείας . Η αναγκαιότητα άμεσης αντιμετώπισης σε αυτή την παγκόσμια έκτακτη ανάγκη ήταν επιτακτική για την προστασία της δημόσιας υγείας, την διασφάλιση υγείας των πολιτών , την ενότητα της κοινωνίας , το μέλλον του εργασιακού κλάδου και την ποιότητα της δημοκρατίας. Μια έρευνα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ , η πανδημική κρίση πλήττει περισσότερο τα πιο ευάλωτα κοινωνικά στρώματα , που έχουν χαμηλό εισόδημα και χαμηλή εκπαίδευση , που σημαίνει ότι έχει επιρροή τις απόψεις τους τόσο για το υγειονομικό θέμα της κρίσης, όσο και για το οικονομικό . Που σημαίνει, με την έρευνα εισοδήματος , η πανδημία διευρύνει τις ανισότητες .

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας στις 13 Μαρτίου 2020 ανακηρύχτηκε την Ευρώπη ως πυλώνας της πανδημίας της Covid – 19 . Τα κρούσματα ανά κράτη-μέλη της Ευρώπης διπλασιαστήκαν ανά περιόδους των τεσσάρων ημερών , και κάποιες χώρες τα κρούσματα διπλασιαστήκαν μόνο ανά δύο μέρες. Από τις 18 Μαρτίου , πάνω από 250 εκατομμύρια Ευρωπαίοι πολίτες ήταν σε καραντίνα (δηλαδή παρέμεναν μέσα στο σπίτι και δεν είχαν επαφή με κόσμο) .

Στις 6 Φεβρουαρίου του 2020 , οι ΗΠΑ είχε τον πρώτο θάνατο με επιβεβαιωμένο θετικό τεστ στην επαρχία Σάντα Κλάρα της Καλιφόρνια. Η Αμερικάνικη κυβέρνηση εφάρμοσε μέτρα κατά της επέκτασης της πανδημίας, όπως τις περισσότερες χώρες, όπως απαγορεύσεις ταξιδιών και οι περιορισμοί της κυκλοφορίας .

Στην Ελλάδα , το πρώτο κύμα της πανδημίας εφαρμόστηκαν αυστηρά μέτρα κατά περιορισμού του ιού ήταν τα κάτωθι :

- Υποχρεωτική τηλεργασία τουλάχιστον κατά 50% σε δημόσιο και σε ιδιωτικό τομέα .
- Υποχρεωτική τηλε - εκπαίδευση σε δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια και σε όλα τα πανεπιστήμια ΑΕΙ και ΤΕΙ .
- Υποχρεωτική χρήσης μάσκας σε εσωτερικό και σε εξωτερικό χώρο.
- Αναστολή επισκεπτηρίου σε όλα τα γηροκομεία, κάθε είδους ιδρύματα και σε δομές πρόνοιας .
- Περιορισμός κυκλοφορίας μόνο με την αποστολή μηνύματος για λόγους εξόδου πχ σούπερ μάρκετ, γυμναστική, βόλτα του κατοικίδιου, επίσκεψη στην τράπεζα κ. α .
- Απαγόρευση επιβίβασης σε Μέσα Μαζικής Μεταφοράς χωρίς τη χρήση της μάσκας .
- Απαγόρευση των μετακινήσεων εκτός νομού .
- Αναστολή λειτουργίας σε χώρους εστίασης (καφετέριες , εστιατόρια, ταβέρνες κ.α.) .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

- Αναστολή λειτουργίας σε χώρους ψυχαγωγίας (κινηματογράφους, θέατρα και πολιτιστικές εκδηλώσεις) .
- Αναστολή κάθε αθλητικής δραστηριότητας .

Με τα παραπάνω αυστηρά μέτρα , ακολούθησαν με ελέγχους και σκληρή επιτήρηση σε όλη την επικράτεια. Στα μέσα Μαΐου του 2020 έγινε η σταδιακή άρση των αυστηρών μέτρων. Το σκεπτικό επιβολής των αυστηρών μέτρων , η ελληνική κυβέρνηση εστίασε πρώτον την ανάγκη να προφυλαχτεί το σημαντικό αγαθό της ανθρώπινης ζωής και δεύτερον την αποφυγή κινδύνου υπο στελέχωση των νοσοκομείων της χώρας . Οι ηγέτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης τόνισαν τον προληπτικό χαρακτήρα των μέτρων και τις νέες προκλήσεις που δείχνουν από τη συγκυρία, ενώ υπογράμμισαν την αναγκαιότητα για τη συνεργασία, ενότητα και τη συμμετοχή όλων των ανθρώπων. Τονίζοντας επίσης , πως λόγω της κρίσιμης και πρωτόγνωρης κατάστασης , μόνο η πιστή και τήρηση εφαρμογή των αυστηρών μέτρων θα οδηγήσει στην απόδοση αποτελεσμάτων και να μετριάσουν τις επιπτώσεις της πανδημίας της Covid – 19 .

Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής , ο αμερικάνος πρόεδρος Donald Trump ανακοίνωσε την κήρυξη εθνικής κατάστασης έκτακτης ανάγκης . Η Γερουσία των ΗΠΑ ζήτησε ένα πακέτο βοήθημα στήριξης ύψους περίπου 104 δις δολαρίων και η κυβέρνηση του αμερικάνου προέδρου έκανε έκτακτες συνομιλίες με τους νομοθέτες για επιπλέον πακέτο βοήθεια στήριξης ύψους περίπου 1 τρις δολαρίων. Σύμφωνα με την ομοσπονδιακή – κεντρική τράπεζα των ΗΠΑ δημοσίευσε μια ανακοίνωση την οποία αναφέρει τρεις νέους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς για την αντιμετώπιση των οικονομικών ζημιών που προκάλεσε από την πανδημία της Covid – 19 . Αυτοί οι τρεις χρηματοδοτικοί μηχανισμοί απευθύνονται τόσο σε πολίτες και μικρές-μεσαίες επιχειρήσεις όσο και στους μεγάλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και αεροπορικές επιχειρήσεις .

Στον Καναδά , ο πρωθυπουργός ανακοίνωσε ένα πακέτο βοήθημα στήριξης ύψους 51,4 δις ευρώ. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα , ανέρχεται σε 3% του ΑΕΠ και αξιοποιήθηκε για την υποστήριξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και την προσωρινή φορολογική ελάφρυνση προς τους φορολογούμενους πολίτες. Η δέσμη των μέτρων του συγκεκριμένου προγράμματος υποστήριξε επίσης τις πληρωμές επιδομάτων πολύτεκνων και παρασχέθηκε έκτακτη περίθαλψη σε εργαζόμενους που δεν έχουν την δυνατότητα πρόσβαση σε αμειβόμενη άδεια ασθενείας.

Στην γειτονική χώρα η Ιταλία παρουσίασε πακέτο βοήθειας στήριξης ύψους 400 δις ευρώ για να βοηθήσει τις επιχειρήσεις που έχουν πληγεί σε μέγιστο βαθμό και κυρίως τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις . Το μισό του πακέτου βοήθειας στήριξης διατέθηκε για επιχειρήσεις με εξαγωγικό προσανατολισμό, που έχουν πληγεί σε μεγάλο βαθμό από τον παγκόσμιο ανταγωνισμό .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Στην Ισπανία , ο πρωθυπουργός παρουσίασε κάποια σχέδια έκτακτης ανάγκης και με μέτρα ύψους περίπου 200 δις ευρώ προς τις εταιρείες μέσω δανείων και επιχορηγήσεων , ώστε να στηρίξουν τους εργαζόμενους και τις υπόλοιπες κοινωνικές ευπαθείς ομάδες που έπληξαν σε μεγάλο βαθμό από την πανδημία της Covid – 19 . Το συγκεκριμένο πακέτο αυτό ανέρχεται 20% του ΑΕΠ της χώρας .

Στην Αγγλία , η κυβέρνηση ανακοίνωσε πακέτο στήριξης βοήθειας ύψους 330 δις λιρών στερλινών σε επιχειρήσεις , με 15% του ΑΕΠ της χώρας . Ταυτόχρονα από το υπουργείο οικονομικών του Ηνωμένου Βασιλείου ανακοίνωσε ένα επιπλέον πακέτο βοήθειας στήριξης ύψους 12 δις λιρών για την καταπολέμηση της πανδημίας και για όσους πλήττονται έντονα από αυτήν .

Στην Άπω Ανατολή , συγκεκριμένα τις δυο χώρες η Κίνα και η Ιαπωνία έκαναν ίδιες δράσεις με τις δύο τράπεζες , τη Λαϊκή Τράπεζα της Κίνας και την Τράπεζα της Ιαπωνίας αντίστοιχα, παρασχέθηκαν ύψους των 240 δις δολαρίων και 43 δις δολαρίων αντίστοιχα για τη εξασφάλιση διατήρηση της ρευστότητας και των δυο τραπεζών .

Και τέλος , η Ευρωπαϊκή Ένωση , ανακοίνωσε ένα πακέτο βοήθειας στήριξης ύψους 1,7 τρις ευρώ για την αντιμετώπιση μετριασμού των οικονομικών επιπτώσεων από την πανδημία της Covid - 19 στην ευρωζώνη με συνεισφορές από όλες τις ευρωπαϊκές χώρες , ακόμα και το Ηνωμένο Βασίλειο που αποχώρησε από την ευρωζώνη στις 1 Φεβρουαρίου του 2020 . Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα παρουσίασε ένα πρόγραμμα αγοράς περιουσιακών στοιχείων ύψους 750 δις με κυριότερο στόχο τη σταθεροποίηση και την ενίσχυση του νομίσματος εν μέσω υγειονομικής κρίσης .

Επίσης, η Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης συγκάλεσε ένα επενδυτικό ταμείο ύψους 25 δις ευρώ και έθεσε σε συμφωνία για πιο χαλαρή πολιτική όσο αφορά με τους κανόνες του προϋπολογισμού για να ελαφρύνει τις δημόσιες δαπάνες και την υποστήριξη των επιχειρήσεων και των πολιτών από την ανάλογη κυβέρνηση τους.

Οι ευρωβουλευτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την διάρκεια της εξάπλωσης της πανδημίας Covid – 19, δημιούργησαν τρεις επείγουσες δράσεις για την αντιμετώπιση της πανδημικής κρίσης.

Οι οποίες είναι εξής :

✓ **Ανάληψη πρωτοβουλία επενδύσεων για την αντιμετώπιση της πανδημίας της Covid – 19.**

Τα μέτρα ύψους 37 δις ευρώ από τους διαθέσιμους πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης διατέθηκαν στους πολίτες των κάθε χωρών που έπληξαν περισσότερο από την πανδημία της Covid – 19. Τα συγκεκριμένα ποσά διατέθηκαν για τη στήριξη και τη ενίσχυση των συστημάτων υγείας και κοινωνικής φροντίδας, των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και τη εξασφάλιση των θέσεων εργασίας.

✓ **Διεύρυνση του πεδίου κάλυψης του Ταμείου Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης στον κλάδο της δημόσιας υγείας.**

Το συγκεκριμένο μέτρο δόθηκαν 800 εκατομμύρια ευρώ για τις ευρωπαϊκές χώρες μέσα στο 2020. Από το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης καλύπτει στο μεγαλύτερο μέρος της δημόσιας υγείας με παροχή ιατροφαρμακευτικής κάλυψης, μέτρα για την πρόληψη, την παρακολούθηση και την επιτήρηση της εξάπλωσης της πανδημίας της Covid – 19.

✓ **Προσωρινή αναστολή των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις αεροπορικές επιχειρήσεις.**

Η προσωρινή αναστολή σημαίνει ότι οι επιχειρήσεις δεν είναι πλέον υποχρεωμένες να πραγματοποιούν υπηρεσίες εφόσον δεν υπάρχουν πελάτες, πχ με την προσωρινή αναστολή σταματάνε οι αεροπορικές επιχειρήσεις να πραγματοποιούν πτήσεις εξωτερικού και εσωτερικού με άδεια αεροπλάνα όσο διαρκεί η εξάπλωση της πανδημίας της Covid – 19.

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης
Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Από τον Δεκέμβριο του 2020 η Ευρωπαϊκή Ένωση χορήγησε πέντε άδειες κυκλοφορίας υπό προϋποθέσεις για το εμβόλια κατά της Covid - 19 στις παρακάτω φαρμακευτικές εταιρείες :

- Pfizer & Biontech (Δεκέμβριος 2020).
- Moderna (Ιανουάριος 2021).
- Astra Zeneca (Ιανουάριος 2021).
- Johnson & Johnson (Μάρτιος 2021).
- Και Novavax (Δεκέμβριος 2021).

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΣΕ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ SARS – COV - 2 ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ :

- **2.1 : Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ COVID - 19 ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ .**
- **2.2:ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ COVID - 19 ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ**
- **ΤΗΛΕΡΓΑΣΙΑ .**

2.1 : Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ COVID - 19 ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ .

Η πανδημία της Covid - 19 δημιούργησε μια κρίση με πρωτόγνωρα χαρακτηριστικά και απρόβλεπτες επιπτώσεις ειδικά στο τομέα της οικονομίας σε εγχώριο και σε διεθνές επίπεδο .

Μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα , συγκεκριμένα , τους μήνες από το Μάρτιο έως και στο Μάιο 2020 η πανδημία έπληξε ταυτόχρονα τη ζήτηση και την προσφορά της οικονομίας με συνέπεια κάθετη μείωση κατανάλωσης , των εξαγωγών, των επενδύσεων και ραγδαία αύξηση ανεργίας .

Είναι εκτεταμένη σημασία να επισημαίνουμε ότι η πανδημία δεν αποτελεί μόνο πρόβλημα υγείας, συνοδεύεται με αδυναμία εργασίας , με ριζικές αλλαγές στο εργασιακό χώρο με μείωση ή καθόλου εισόδημα και τεράστια αλλαγή στην κοινωνική ζωή των πολιτών . Το δεύτερο τρίμηνο του 2020 της ελληνικής οικονομίας κατέγραψε μόλις 15,2% του πραγματικού ΑΕΠ που σημαίνει ότι οδηγείται ξανά στην ύφεση .

Με την ανακοίνωση της ελληνικής κυβέρνησης έλαβε μέτρα ύψους γύρω 24 δισεκατομμύρια ευρώ με στόχο τη στήριξη της ελληνικής οικονομίας , των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των νοικοκυριών. Με την ελληνική οικονομική κυβερνητική πολιτική για την αντιμετώπιση της πανδημίας Covid - 19 βασίστηκε σε τρεις παράγοντες :

- ✓ **Υγειονομικό παράγοντα :** Επενδύσεις στην υγεία για την θωράκιση των νοσοκομείων και ιδιωτικών κλινικών τόσο προς την πρόληψη της πανδημικής κρίσης όσο και για την κατάλληλη προετοιμασία των συστημάτων υγείας για κάθε νέα ενδεχόμενη κρίση μελλοντικά .
- ✓ **Κοινωνικό παράγοντα :** Δαπάνες για την ενίσχυση του προσωπικού , των επιχειρήσεων, των νοικοκυριών και των αδύναμων κοινωνικών ομάδων προκειμένου να αποτραπεί μια επιπλέον κρίση κοινωνικής φύσεως, που εν τέλει θα κατέληγε σε ραγδαίους και ανεξέλεγκτους αριθμούς νεκρών . (Gov. 2020)

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

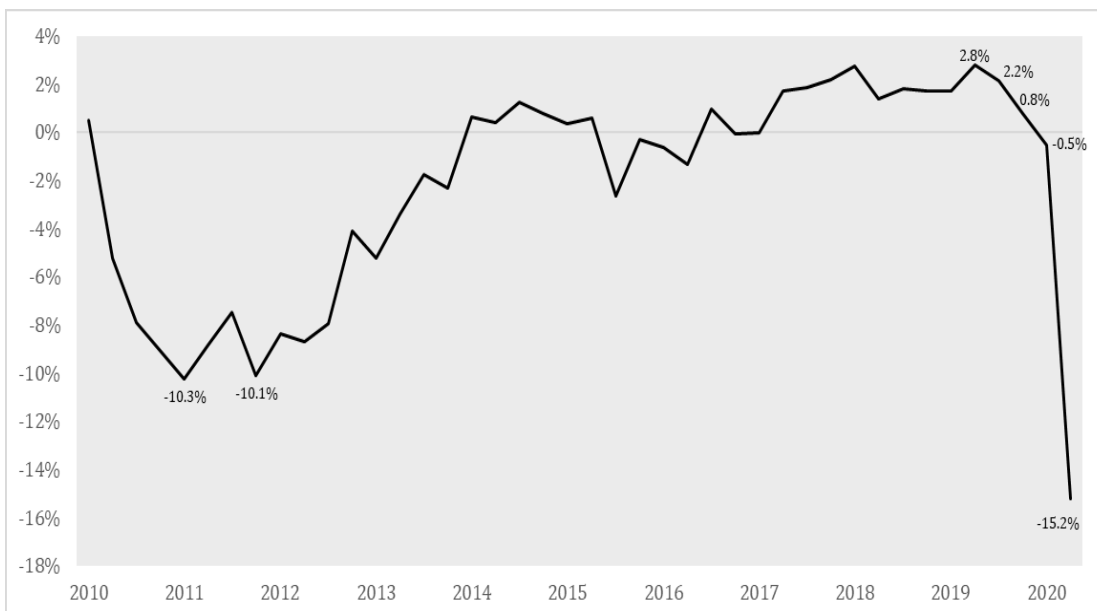
Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

- ✓ **Οικονομικό παράγοντα :** Μέτρα στήριξης στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που έπληξαν από την πανδημία. Συγκεκριμένα σε τουριστικές επιχειρήσεις (ξενοδοχεία , ταξιδιωτικά πρακτορεία κ.α.) και σε κλάδους εστίασης (καφετέριες , εστιατόρια , ταβέρνες κ.α.)

Αυτά τα μέτρα ύψους 24 δισεκατομμυρίων ευρώ έχουν σκοπό να ενισχύσουν την ελληνική οικονομία και την κοινωνική συνοχή απέναντι στις αρνητικές επιπτώσεις που επιφέρει το lockdown και στη ψυχολογία των πολιτών και των εργαζομένων από το φόβο , το πανικό και την αβεβαιότητα μπροστά στη φτώχεια και την αύξηση της ανεργίας .

Με τη πρόσφατη έκθεση του Eurostat για την ύφεση μέσω της πανδημίας στην Ευρωζώνη ανήλθε 6,8% για το έτος 2020 , σε ευρωπαϊκές χώρες , εξαιτίας του καθεστώσ lockdown με αυστηρά περιοριστικά μέτρα με σκοπό την αντιμετώπιση της πανδημίας της COVID – 19 . Στην Ελλάδα , η ύφεση διαμορφώθηκε στο 8,2% για το έτος 2020 σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή. (Γενάρη , 2021) Όπως παρατηρούμε στο διάγραμμα 2.1.1 το δεύτερο τρίμηνο του 2020 (Απρίλιος έως Ιούνιος) σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΑΤ , το ΑΕΠ της Ελλάδας συρρικνώθηκε σε -15,2% . Σε σύγκριση με τις άλλες χώρες είναι σχετικά εντυπωσιακά μικρή η μείωση της Ελλάδας. Σε βαθιά ύφεση είναι η Ισπανία σε ποσοστό -22,1% , μετά είναι η Γαλλία με -19% και η Ιταλία -17,2% .

Διάγραμμα 2.2.1 : Ρυθμός μεταβολής πραγματικού ΑΕΠ στην ελληνική οικονομία.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική αρχή , 2020 .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Καταρρίφθηκαν οι προβλέψεις για την ύφεση της ελληνικής οικονομίας που είχαν στόχο για 10,5% παρόλα αυτά άντεξε η οικονομία και ανήλθε στο 8,2% δηλαδή χαμηλότερα κατά 2,3 ποσοστιαίες μονάδες. Αυτό σημαίνει ότι επέδρασαν θετικά οι εξαγωγές αγαθών και οι επενδύσεις, δηλ αυξήθηκαν 13,6% και 4,9% αντίστοιχα για το έτος 2020.

Στην ελληνική οικονομία βυθίστηκε σε βαθιά ύφεση, το β' τρίμηνο του 2020 το πραγματικό ΑΕΠ μειώθηκε κατά 15,2%, εξαιτίας την μείωση της κατανάλωσης και των εξαγωγών υπηρεσιών.

Οι επενδύσεις υπέστησαν μικρή μείωση, οι οποίες αποτελούν σωτηρία για την ελληνική οικονομία. Από την μείωση της κατανάλωσης και των εξαγωγών υπηρεσιών επιφέρει μείωση του βιοτικό επίπεδο των νοικοκυριών.

Παρατηρούμε με τον πίνακα 2.1.2 στην Ελλάδα, η ιδιωτική κατανάλωση για το β' τρίμηνο του 2020 ήταν ίση με 28,8 δις ευρώ, ενώ το β' τρίμηνο του 2019 ήταν ίση με 32,6 δις ευρώ.

Πίνακας 2.2.2 : Πραγματικό ΑΕΠ και σε εκατ. ευρώ (σταθερές τιμές 2010) .

	2019:1	2019:2	2019:3	2019:4	2020:1	2020:2
ΑΕΠ	48.269	48.682	48.785	48.348	48.015	41.270
Δημόσια κατανάλωση	9.977	10.606	9.909	9.939	10.112	10.261
Ιδιωτική κατανάλωση	32.696	32.576	32.647	32.756	32.473	28.802
Επενδύσεις	5.564	5.690	5.384	5.687	5.209	5.106
Εξαγωγές	16.533	16.921	17.609	16.929	16.928	11.492
Εξαγωγές προϊόντων	8.744	9.427	9.415	8.936	9.093	7.978
Εξαγωγές υπηρεσιών	7.613	7.762	8.228	7.784	7.596	3.928
Εισαγωγές	17.477	17.376	17.460	16.599	17.276	14.386
Εισαγωγές προϊόντων	14.226	14.161	14.014	13.148	14.058	11.989
Εισαγωγές υπηρεσιών	3.192	3.212	3.454	3.478	3.173	2.385

Πηγή : Eurostat , 2020 .

Με αποτέλεσμα θα είναι πολύ δύσκολη η ανάκαμψη κυρίως για την Ελλάδα που εξαρτιέται ένα μεγαλύτερο μέρος των εσόδων από τον τουρισμό . Η πανδημική κρίση περιορίζει , επίσης, τον ευρύτερο ορίζοντα για μεταναστευτικές ευκαιρίες στην αγορά εργασία , στην οποία προσβλέπει , ειδικά , το εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, αλλά και τις μεγάλες ευκαιρίες δυνατότητες εποχικής απασχόλησης στον τομέα του τουρισμού , ο οποίος αποτέλεσε μια σημαντική διέξοδο και ιδανική ευκαιρία των δέκα χρόνων της χρηματοοικονομικής κρίσης του 2010 έως 2020 . Η παγκόσμια οικονομία βρίσκεται σε βαθιά ύφεση εξαιτίας της πανδημικής κρίσης , το παγκόσμιο ΑΕΠ που προβλέπεται να μειωθεί κατά 4,5% για την χρονιά 2020. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση , το πραγματικό ΑΕΠ συρρικνώθηκε κατά 11,4% μόνο το β' τρίμηνο του 2020 . Με βάση των στοιχείων το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν για το έτος 2020 στην Ελλάδα κατέγραψε μεγάλη μείωση κατά 9% σε σύγκριση με το 2019 .

Έπεσαν έξω οι προβλέψεις της ΕΛΣΤΑΤ που ανακοίνωσε στην πρώτη εκτίμηση μείωση 8,2% .

Αναλυτικότερα :

- Η τελική καταναλωτική δαπάνη του έτους 2020 παρουσίασε μεγάλη μείωση κατά 5,5% .
- Οι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών του έτους 2020 παρουσίασαν μείωση κατά 7,6% .
- Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών του έτους 2020 παρουσίασαν μεγάλη μείωση κατά 21,5% .

2.2 : ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ COVID-19 ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ .

Η οικονομία της Ελλάδας , πριν ξεσπάσει η πανδημική κρίση του 2020 , ήταν προ πυλών να βγει από την περίοδο της χρηματοοικονομικής κρίσης που φαινόταν ενθαρρυντικά σημάδια επανόδου σε μία περίοδο κοινωνικής , πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας . Με την εμφάνιση της πανδημικής κρίσης της Covid - 19 όμως άλλαξε άρδην τα δεδομένα έχοντας σημαντικές επιπτώσεις στην υγεία, την κοινωνική ζωή και το σύνολο της οικονομίας . Ειδικά τις επιπτώσεις της πανδημίας στην ελληνική οικονομία και πιο συγκεκριμένα στις εισηγμένες επιχειρήσεις που αναμφισβήτητα αποτελούν σημαντικό κομμάτι της παραγωγικής διαδικασίας της χώρας . Στην παρούσα κατάσταση υπάρχει αβεβαιότητα και ανασφάλεια ως προς τη συνολική επίδραση της οικονομικής και της πανδημικής κρίσης στην ανεργία, στους μισθούς , στο βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων και στην έκταση των μορφών εργασίας .

Η κατάσταση της ελληνικής οικονομίας πριν την εμφάνιση της πανδημικής κρίσης του 2020 ήταν σχετικά βελτιωμένη σε σύγκριση με την περίοδο πριν την κρίση χρέους του 2009 . Είχαν ολοκληρωθεί τα προγράμματα προσαρμογής και του δανεισμού που σημαίνει ότι η ελληνική οικονομία πριν την υγειονομική κρίση του 2020 βρισκόταν σε μια κατάσταση με θετικά δημοσιονομικά μεγέθη και βελτίωση εμπιστοσύνης σε εγχώριους και σε διεθνείς αγορές .

Με συνέπεια αυτό , της έδωσε την δυνατότητα να έχει την ευχέρεια με συνδυασμό την απαιτούμενη στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης , να δημιουργήσει πλήρη δημοσιονομικό χώρο για την υποστήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και εργαζομένων που επλήγησαν από τις επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης της covid - 19. (World Economic Forum , 2021)

Το 2019 υπήρξε σταθερή μείωση της ανεργίας σε σύγκριση με την οικονομική κρίση του 2008 , δηλαδή για το 2019 η ανεργία στην Ελλάδα ανήλθε 17,3% , ενώ στην οικονομική κρίση έφτασε στο 27,5% .

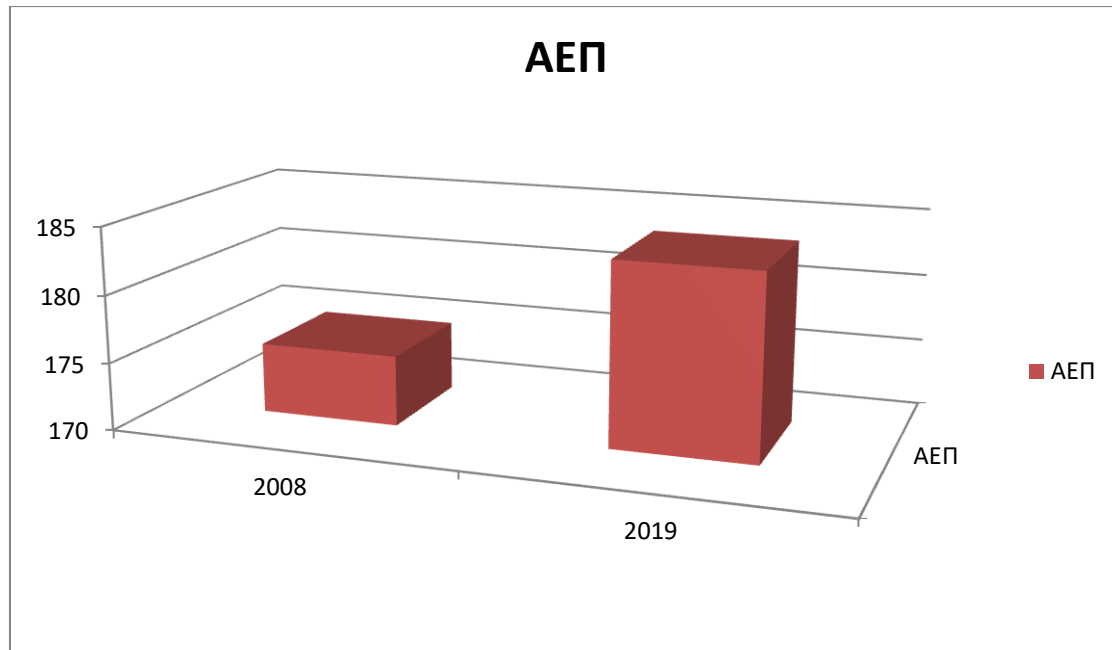
Πρέπει να σημειωθεί ότι η αβεβαιότητα στο εργασιακό χώρο λόγω πανδημίας προστίθεται σε ένα εργασιακό περιβάλλον έντονης εργασιακής επισφάλειας και ανασφάλειας , με δημιουργία ένα έντονο φαινόμενο κοινωνικής αστάθειας. Πόσο μάλιστα στην Ελλάδα , η αγορά εργασίας απέχει πολύ από το να διασφαλίσει ένα αξιοπρεπές και σταθερό επίπεδο διαβίωσης στους εργαζομένους .

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος του Υπουργείου Εργασίας, η ΕΡΓΑΝΗ , για την εργασία στο τομέα προσλήψεων-απολύσεων στο 1^ο lockdown στην Ελλάδα (δηλαδή την διάρκεια του Μαρτίου έως και του Μαΐου 2020) είχε παγώσει η αγορά εργασίας . Τον Μάιο 2021 όμως , παρατηρείται σημαντική αύξηση οι αναγγελίες πρόσληψης , σύμφωνα με τα στοιχεία ΕΡΓΑΝΗ , 156.730 νέες θέσεις εργασίας . Με την εμφάνιση της πανδημίας της Covid - 19 έπαθε σοκ η ελληνική οικονομία για την χρονιά του 2020 , διότι ήταν απροετοίμαστη για την πρωτόγνωρη κατάσταση όμως με τα τελευταία στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ είναι συγκρατημένα ενθαρρυντικά και δείχνουν μια σταδιακή επαναφορά στην κανονικότητα .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Διάγραμμα 2.2.3 : Βασικοί δείκτες άξονες σύγκρισης της κατάστασης της Ελλάδας με την οικονομική κρίση του 2009 με την περίοδο πριν την πανδημική κρίση του 2020.

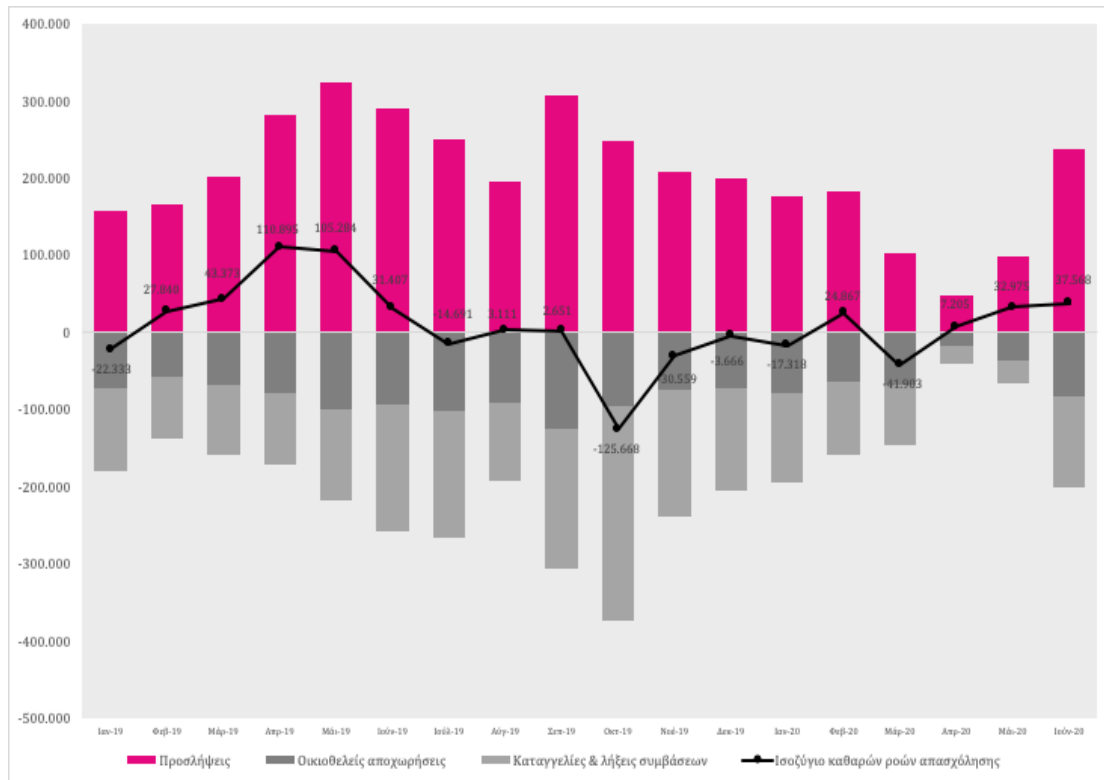

Πηγή : ΕΛ.ΣΤΑΤ , Federal Reserve Bank of Br. Louis.

Σύμφωνα με το διάγραμμα 2.2.3. παρατηρούμε ότι , η οικονομική κρίση του 2009 άγγιξε 175,2 δις ευρώ ενώ πριν την πανδημία συγκεκριμένα στα τέλη του 2019 ανήλθε 183,6 δις ευρώ που σημαίνει ότι αυξήθηκε το ΑΕΠ κατά 8,4 δις ευρώ για το έτος 2019 .

Σύμφωνα με τα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ για το πρώτο τρίμηνο του 2020 απεικονίζουν ότι το ισοζύγιο ροών που αφορά την μισθωτή εργασία διατηρήθηκε σταθερό και θετικό . Αναλυτικότερα, στην Ελλάδα διαμορφώθηκαν συνολικά 43.394 νέες θέσεις εργασίας (Γράφημα 2.2.3) , δηλαδή, τον Μάρτιο του 2020 λόγω της πανδημίας, ανήλθε σε - 41.903 θέσεις, τον Απρίλιο της ίδιας χρονιάς κυμαίνεται σε θετικό στρώμα με 7.205 θέσεις έναντι 110.895 θέσεων εργασίας τον Απρίλιο του 2019. Όσο αφορά για τις προσλήψεις , στο πρώτο τρίμηνο του 2020 έγιναν 850.401 προσλήψεις έναντι 1.419.602 το πρώτο τρίμηνο του 2019 .

Γράφημα 2.2.4 : Ισοζύγιο ροών μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα.

Πηγή : Εργάνη , 2020 .

Σύμφωνα με το γράφημα 2.2.4 , αφορά για τους μήνες Ιανουάριος 2019 έως τον Ιούνιο 2020 , δηλαδή την χρονική περίοδο που ξέσπασε η υγειονομική κρίση .

Το ενδιαφέρον είναι ότι σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΡΓΑΝΗ και με το πίνακα 2.2.4 , για το τομέα προσλήψεων στην χρονιά του 2019 καταγράφηκε αύξηση κατά 161.962 νέες θέσεις εργασίας σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά 2018 και αυτό οφειλόταν τις θέσεις εργασίας ήταν μερικής , εκ περιτροπής ή τηλε – εργασία .

Έτσι, η χρονιά του 2019 το ποσοστό των επισφαλών μορφών εργασίας που αναπτύχθηκαν ως προς το σύνολο των προσλήψεων αυξήθηκε σε 54,9% , ενώ η χρονιά του 2018 διαμορφώθηκε σε 54,3% .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Πίνακας 2.2.5 : Νέες θέσεις εργασίας ανά μορφή απασχόλησης (είτε μερική , πλήρη ή εκ περιτροπής)

Έτος	Πλήρης απασχόληση (1)	Μερική απασχόληση (2)	Εκ περιτροπής απασχόληση (3)	Σύνολο (1+2+3)	Συνολό μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης (2+3)	Ποσοστό (%) επισφαλούς απασχόλησης
2019	1.277.396	1.203.794	349.695	2.830.885	1.553.489	54,9
2018	1.218.566	1.110.239	340.118	2.668.923	1.450.357	54,3
2017	1.083.418	981.758	335.222	2.400.398	1.316.980	54,9
2016	969.965	859.439	313.570	2.142.974	1.173.009	54,7
2015	805.064	677.521	326.967	1.809.552	1.004.488	55,5
2014	775.221	566.373	224.545	1.566.139	790.918	50,5
2013	593.337	412.019	101.868	1.107.224	513.887	46,4
2012	375.843	241.985	66.615	684.443	308.600	45,1
2011	460.706	233.558	68.300	762.564	301.858	39,6
2010	586.281	228.994	60.677	875.952	289.671	33,1
2009	746.911	157.738	40.489	945.138	198.227	21,0
Μεταβολή 2009-2019	530.485	1.046.056	309.206	1.885.747	1.355.262	33,9
Ποσοστιαία (%) μεταβολή 2009-2019	71,0	663,2	763,7	199,5	683,7	
Μεταβολή 2019-2018	58.830	93.555	9.577	161.962	103.132	0,5
Ποσοστιαία (%) μεταβολή 2019-2018	4,8	8,4	2,8	6,1	7,1	

Πηγή : Πληροφοριακό σύστημα ΕΡΓΑΝΗ , 2019 .

Με την εμφάνιση της υγειονομικής κρίσης του 2020 επέφερε νέα κρίσιμη οικονομική κρίση με την τάση αύξηση δανεισμού και ταμειακών διαθεσίμων σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζα της Ελλάδας . Συγκεκριμένα , η ετήσια μεταβολή της χρηματοδότησης άγγιξε το 8 % για τον Οκτώβριο του 2020 ενώ η ετήσια μεταβολή του συνόλου των καταθέσεων άγγιξε το 8,3% , ως συνέπεια της εξασφάλισης ταμειακών διαθέσιμων από τις εταιρείες για την αντιμετώπιση της αβεβαιότητας και της αστάθειας της ελληνικής οικονομίας καθώς και της μειωμένης κατανάλωσης των νοικοκυριών λόγω έλλειψη ρευστότητας . Στα μέσα Μαρτίου του 2020 , η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα προχώρησε σε δημοσιονομικές και κεφαλαιουχικές πολιτικές ώστε να εξασφαλίσει την ομαλή ροή της οικονομίας στα πιστωτικά ιδρύματα .

Η πανδημική κρίση επηρέαζε με αρνητικό αντίκτυπο σε συγκεκριμένους κλάδους όπως το εμπόριο , ο τουρισμός και η μεταποίηση - βιομηχανία και έτσι έλαβαν τη μεγαλύτερη χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση . Σε κάποιους κλάδους, όπως η μεταποίηση και οι μεταφορές αυξήθηκε κατά το 80% των εργαζομένων που εργάστηκαν υπερωριακά και αυτό σημαίνει ότι ο επιχειρηματικός κλάδος αντέδρασε στην ήπια τόνωση της οικονομίας τα τελευταία χρόνια με αύξηση υπερωριών των ήδη εργαζομένων .

Με την υγειονομική κρίση έχει μεταβάλλει αυτή την εικόνα με τις υπερωρίες , σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία ΕΡΓΑΝΗ , το δεύτερο τρίμηνο του 2020 το ποσοστό των συνόλου των εργαζομένων που δούλεψαν μειώθηκε σε 55% .

Η πορεία της ανεργίας από το 2019 έως σήμερα είναι ασταθής εξαιτίας των περιορισμών μέτρων (lockdown , αναστολή εργασίας , κλείσιμο επιχείρησης λόγω κρουσμάτων κ.α.). Από τις αρχές Δεκεμβρίου του 2019 ο αριθμός των οικονομικά μη ενεργών άρχισε να αυξάνεται σταθερά και σταδιακά, που τον Φεβρουάριο του 2020 είχαν 79.000 αποχωρήσεις από το εργατικό δυναμικό . Όμως, με την έναρξη του lockdown στα μέσα Μαρτίου 2020 έως Ιούνιο 2020 παρατηρήθηκε απρόσμενη αύξηση του αριθμού των οικονομικά μη ενεργών . Αναλυτικότερα , το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα Μαρτίου έως και Ιουνίου του 2020 ξεπερνούσε σταθερά 100.000 οικονομικά μη ενεργοί σε σύγκριση με τους αντίστοιχους μήνες του 2019 .

Το ποσοστό της ανεργίας στο τέταρτο τρίμηνο του 2020 διαμορφώθηκε στο 16,2%, παραμένοντας αμετάβλητο και σταθερό με το τρίτο τρίμηνο του 2020. Όμως σε σύγκριση με το αντίστοιχο δηλαδή το δ' τρίμηνο του 2019 σημειώθηκε μείωση διότι είχε διαμορφωθεί μόλις στο 16,8 % έναντι στο 16,2% του 2020 .

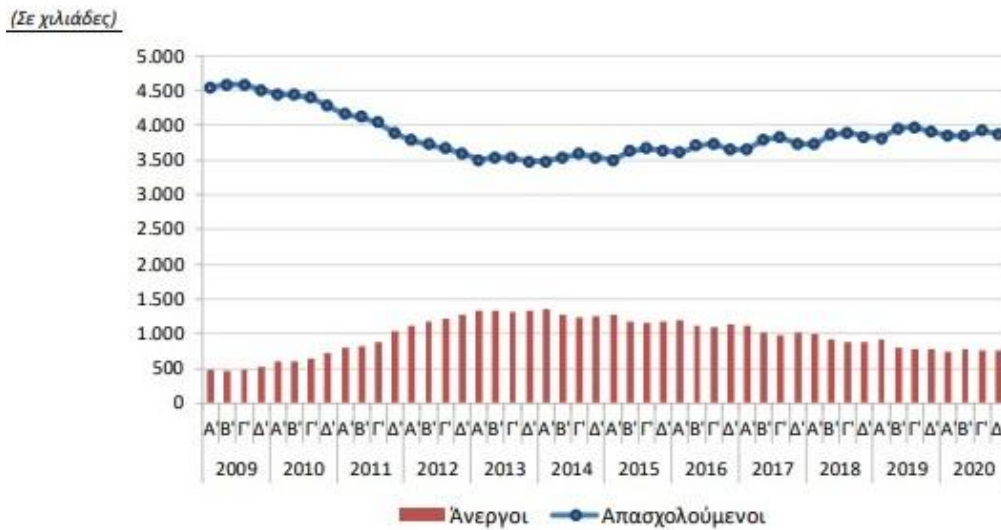
Παρατηρείται με το διάγραμμα 2.2.6 ότι είναι η μεταβολή του αριθμού των οικονομικά μη ενεργών και των ανέργων σε 1.000 άτομα και η μεταβολή του ποσοστού ανεργίας για τους συγκεκριμένους μήνες, τον Ιανουάριο 2019 έως τον Ιούνιο 2020 .

Να σημειωθεί , ότι τα άτομα που λαμβάνουν λιγότερο από το 50% του μισθού τους, είναι μη οικονομικά ενεργά . Ενώ τα άτομα που λαμβάνουν περισσότερο από το 50% των αποδοχών τους θεωρούνται απασχολούμενοι και εφόσον η διάρκεια της αναστολής είναι μικρότερη από τρεις μήνες . Οι αποδοχές των εργαζομένων που βρίσκονται σε αναστολή εργασίας θα καταρρεύσουν μακροπρόθεσμα , διότι η φτωχοποίηση τους αυξάνεται με ανησυχητικούς ρυθμούς και το βιοτικό τους επίπεδο τόσο των εργαζομένων όσο και των οικογενειών τους μειώνεται δραματικά .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

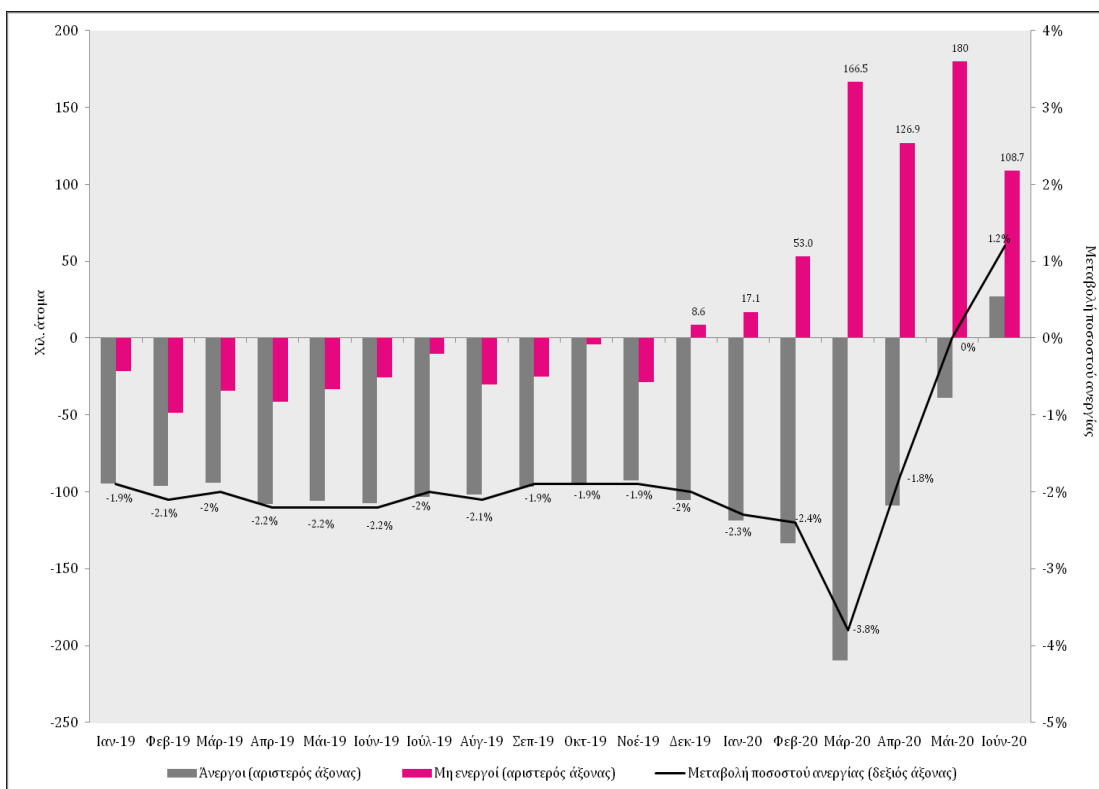
Έλλη – Ασπασία Κατσιβελου

Γράφημα 2.2.6 : Αριθμός ανέργων και απασχολούμενων. (Σε χιλιάδες).

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2020.

Διάγραμμα 2.2.7.: Μεταβολή του αριθμού των οικονομικά μη ενεργών και των ανέργων και η μεταβολή του % της ανεργίας.

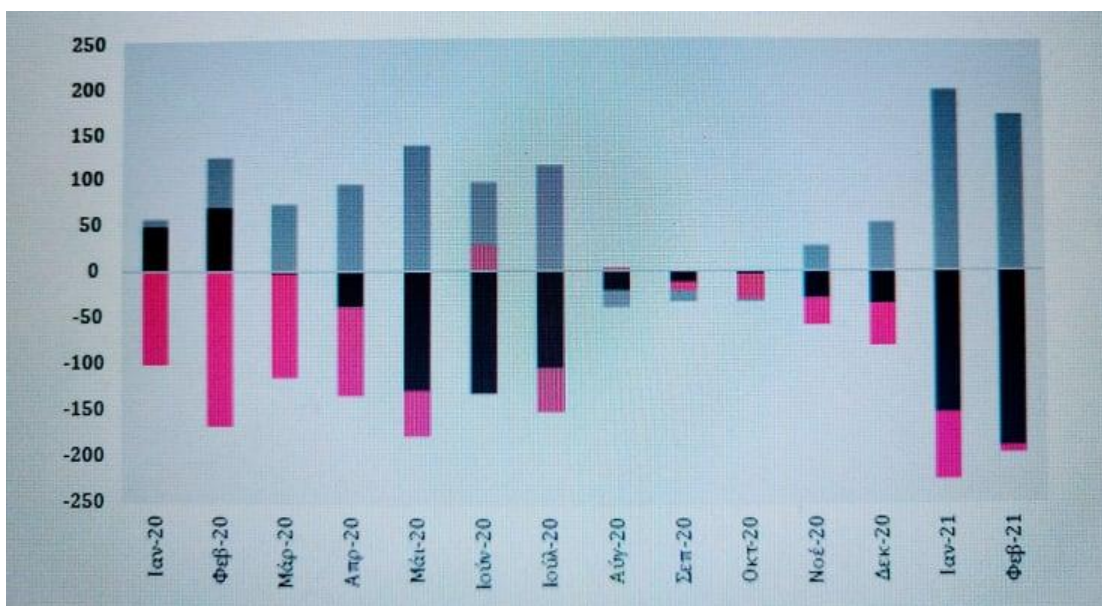
Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ, 2021.

- Ανεργοί (αριστερός άξονας) .
- Μη οικονομικά ενεργοί .
- Μεταβολή ποσοστού ανεργίας (δεξιός άξονας) .

Η αγορά εργασίας είναι εμφανές ότι επηρεάστηκε από τα μέτρα του lockdown , αλλά κι από τις πρωτοβουλίες και δράσεις στήριξης επιχειρήσεων και απασχολημένων , οι οποίες περιλάμβαναν την σημαντική ρήτρα απαγόρευσης απολύσεων. Γι αυτό το λόγο , παρόλο ότι είχε σταθεροποίηση της ανεργίας, το ποσοστό εργασίας μειώθηκε κατά 1,2 σε σχέση με το γ' τρίμηνο του 2020 .

Σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία , οι μεταβολές των αριθμών των εργαζομένων , των άνεργων και των οικονομικά μη ενεργών ήταν μεγάλες ειδικά το β' τρίμηνο του 2020 λόγω επιβολή μέτρων αντιμετώπισης του πρώτου κύματος της πανδημίας της Covid - 19. Αναλυτικότερα , σημειώθηκε μεγάλη μείωση της απασχόλησης σε σχέση με το β' τρίμηνο του 2019, μειώθηκαν κατά περίπου 302.000 άτομα . Αυξήθηκε ο αριθμός των μη οικονομικά ενεργών , κατά περίπου 297.000 άτομα .

Διάγραμμα 2.2.8 : Ετήσια μεταβολή του αριθμού των εργαζομένων, των ανέργων και των μη οικονομικά ενεργών . (Σε χιλ. άτομα) .

- Εργαζόμενοι .
- Άνεργοι .
- Μη οικονομικά ενεργοί .

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ , 2021 .

Παρατηρούμε ότι το διάγραμμα είναι η ετήσια μεταβολή του αριθμού των εργαζομένων, των ανέργων και των μη οικονομικά ενεργών στην Ελλάδα για τους μήνες Ιανουάριος 2020 έως και τον Φεβρουάριο 2021 . Το δ' τρίμηνο παρατηρείται μια νέα μεταβολή εξαιτίας της εφαρμογής των μέτρων αντιμετώπισης του 2^{ου} κύματος της πανδημίας . Οι εργαζόμενοι μειώθηκαν κατά 72.000 άτομα στο δ' τρίμηνο του 2020 , σε σύγκριση με το δ' τρίμηνο του 2019 ενώ οι άνεργοι μειώθηκαν κατά 99.000 άτομα και οι μη οικονομικά ενεργοί αυξήθηκαν κατά 76.000 άτομα .

Τον Ιανουάριο του 2021 που ξέσπασε το 3^ο κύμα της πανδημίας στην Ελλάδα, παρατηρήθηκε τεράστια εκτίναξη του αριθμού μη οικονομικά ενεργών, δηλ αυξήθηκαν κατά 196.000 άτομα σε σύγκριση με τον ίδιο μήνα του 2020 και παράλληλα μειώθηκαν κατά 154.500 εργαζόμενοι . Το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε σε 16% για τον Ιανουάριο του 2021 , από το 15,8% τον Δεκέμβριο του 2020. Αυτό σημαίνει ότι , η συρρίκνωση του εργατικού δυναμικού ήταν τεράστια ,που με αποτέλεσμα υπερκάλυψε τη μείωση της ανεργίας . Τον Φεβρουάριο του 2021 αυξήθηκε ο αριθμός μη οικονομικά ενεργών κατά 169.000 άτομα σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο του 2020 . Αυτή η αύξηση του αριθμού μη οικονομικά ενεργών αποτελεί η αιτία του αριθμού ατόμων που βγήκαν εκ νέου σε αναστολή εργασίας. Παράλληλα όμως η συγκεκριμένη διαφορά ήταν μικρότερη από τον Ιανουάριο , επειδή πάγωσε η έξοδος των ανέργων από την εργασία .

Με την πανδημική κρίση επέφερε συνέπειες αύξηση της ανεργίας και αλλαγές στα κλιμάκια των μισθών των εργαζομένων . Με την επιβολή των περιοριστικών μέτρων από τα μέσα Μαρτίου έως και τον Ιούνιο του 2020 ο αριθμός των οικονομικών μη ενεργών ατόμων ξεπέρασε τους 100.000 χιλιάδες . Ο μέσος μηνιαίος μισθός το β' τρίμηνο του 2020, αρχικά ήταν 885 ευρώ μειώθηκε σε 802 με την εμφάνιση της πανδημίας της Covid – 19 .

Η έξαρση της πανδημίας επέφερε αρνητικές επιπτώσεις στον άξονα προσφοράς και ζήτησης της παγκόσμιας οικονομίας, η εξέλιξη των μισθών και της εργασίας θα προσδιορίσει το διαθέσιμο εισόδημα. Στο διάστημα του πρώτου κύματος της πανδημίας το 12% του συνόλου εργαζομένων είχε καθαρές απολαβές λιγότερες από διακόσια ευρώ , με τη τεράστια μείωση βίωσαν ότι είχαν απολαβές από τετρακόσια έως εξακόσια ευρώ .

2.3 : ΤΗΛΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΣ .

Η τηλεργασία ή εργασία από απόσταση είναι μια καινούργια και πρωτοποριακή μορφή εργασίας είτε μερικής είτε ολικής απασχόλησης , που οι εργαζόμενοι έχουν τη δυνατότητα να εκτελέσουν τα καθήκοντα τους όπου και να βρίσκονται με τη χρήση του υπολογιστή ή tablet σε οποιαδήποτε μέρα και ώρα .

Η έννοια της τηλεργασίας δεν είναι κάτι καινούργια , έχουν δοθεί αρκετοί ορισμοί μέχρι και σήμερα . Το 1973 , ο Jack Nilles έχει δώσει δυο όρους « εργασία από την οικία » και « τηλεργασία » .

Η τηλεργασία που χρησιμοποιεί τεχνολογία , προσφέρει στις επιχειρήσεις μια ευελιξία για να λαμβάνουν υπόψη την ευημερία των εργαζομένων τους , μειώνοντας ταυτόχρονα το κόστος και βελτιώνοντας την παραγωγικότητα της επιχείρησης, περιλαμβάνοντας την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής των εργαζομένων . (Cooper and Lewis , 2005)

Σύμφωνα με το άρθρο 2 Συντάγματος της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας, η τηλεργασία ορίζεται « ως μια μορφή οργάνωσης και εκτέλεση εργασίας , στο πλαίσιο σύμβασης εργασίας , με τη χρήση του υπολογιστή » . Αυτός ο ορισμός υιοθετήθηκε σε πολλές χώρες και μεταξύ είναι και η Ελλάδα. (Οικονομική & Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος , 2020).

Τα τελευταία χρόνια , η τηλεργασία είναι πλέον γνωστή κυρίως σε χώρες του εξωτερικού, στην Ελλάδα οι διαστάσεις της μέχρι και σήμερα δεν ήταν τόσο διευρυμένες , σε σχέση με τις χώρες του εξωτερικού . Ωστόσο , με την εμφάνιση της παγκόσμιας πανδημίας COVID - 19 και τα μέτρα τα οποία αυτή έχει επιφέρει σε κάθε χώρα , φαίνεται ξεκάθαρα ότι η τηλεργασία έχει αρχίσει να λαμβάνει χώρα εν μέρη και στην Ελλάδα .

Επομένως , η έννοια της τηλεργασίας φαίνεται να απασχολεί σημαντικά τον κάθε εργαζόμενο την τελευταία πενταετία, πόσο μάλλον , το μεγαλύτερο ενδιαφέρον φαίνεται να υπάρχει στα δύο τελευταία χρόνια με την πανδημία της Covid - 19 . Η υγειονομική κρίση , της οποίας επέφερε ως συνέπεια, τον ολοκληρωτικό περιορισμό της οικονομικής δραστηριότητας με το lockdown που δημιουργήθηκε , ενώ η λήψη περιοριστικών μέτρων για το περιορισμό της διασποράς της πανδημίας Covid - 19 , φαίνεται ότι αποτέλεσε για την τηλεργασία ένα σημείο καμπής. Δημοσίευσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μια επίσημη ανακοίνωση προς τα κράτη μέλη της , τονίζοντας την σπουδαιότητα και την αναγκαιότητα της τηλεργασίας ως μέσο διατήρησης των ήδη υπάρχουσών θέσεων εργασίας αλλά και δημιουργία νέων θέσεων στις εταιρείες / επιχειρήσεις .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

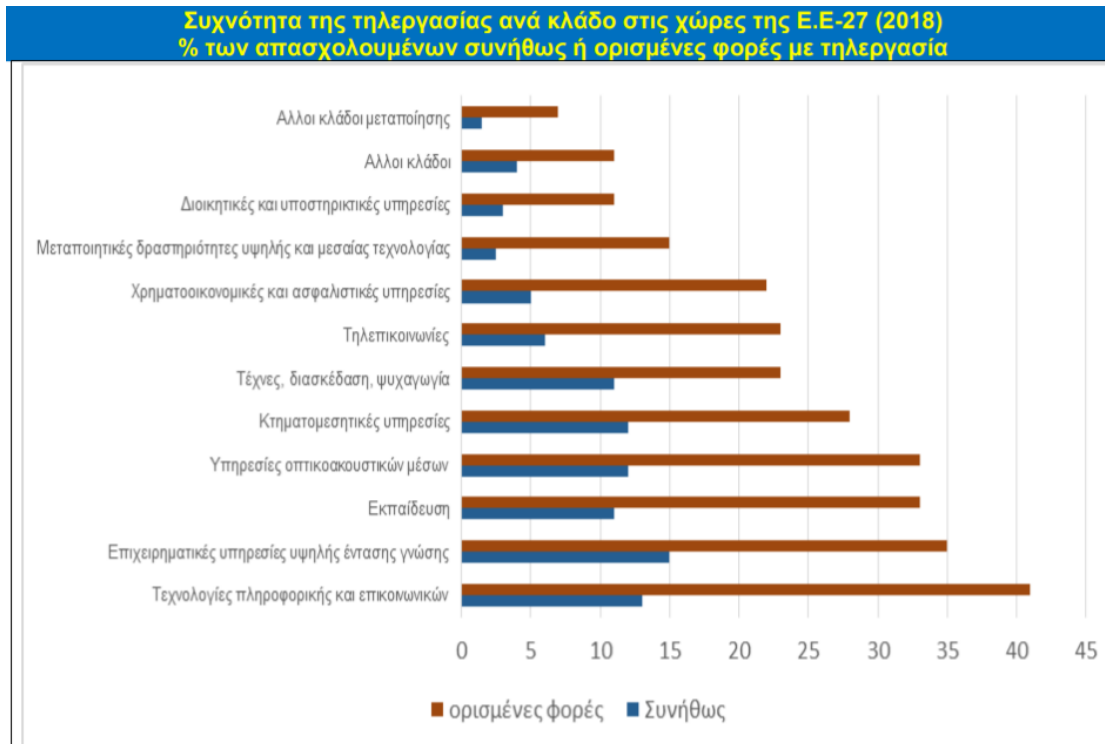
Η αβεβαιότητα και η ανησυχία που επικρατεί στο χώρο εργασίας διότι οι ευέλικτες μορφές εργασίας , η εργασιακή αβεβαιότητα / ανασφάλεια και η θεσμικά αρρυθμιστη τηλεργασία θα υλοποιήσουν τη νέα εργασιακή σταθερότητα .

Οι άμεσες παρεμβάσεις οικονομικής πολιτικής που έγιναν στην αγορά εργασία είχαν ως αποτέλεσμα τη σταθεροποίηση της αύξησης του ποσοστού ανεργίας με την βοήθεια μερικής , εκ περιτροπής εργασίας , τηλεργασίας και αναστολής συμβάσεων εργασίας .

Έτσι οι επιχειρήσεις , λόγω της επιβολής μεγάλων και υποχρεωτικών ποσοστών τηλεργασίας για το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, αναγκάστηκαν να δημιουργήσουν την εξ αποστάσεως τηλεργασία μέσα σε ένα πολύ μικρό χρονικό διάστημα , ώστε να λειτουργήσουν όσο το δυνατό πιο απρόσκοπτα . Στόχος τους ήταν η προφύλαξη συνάμα με την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων τους . Βέβαια, αρχικά παρουσιάστηκαν κάποια τεχνικά προβλήματα και προβληματισμοί που προκλήθηκαν από την εφαρμογή της εξ' αποστάσεως εργασίας (τηλε – εργασία) που επέφεραν μια σειρά προβλημάτων και πρακτικών δυσκολιών, όσοι δεν είχαν ιδιαίτερη εμπειρία στην τηλεργασία.

Μια πρόσφατη μελέτη του Eurofound , άγγιξε τουλάχιστον το 40 τοις εκατό των εργαζομένων των κρατών - μελών της Ευρώπης άρχισε να εργάζεται αποκλειστικά με τηλεργασία μετά από το ξέσπασμα της πανδημίας Covid – 19 .

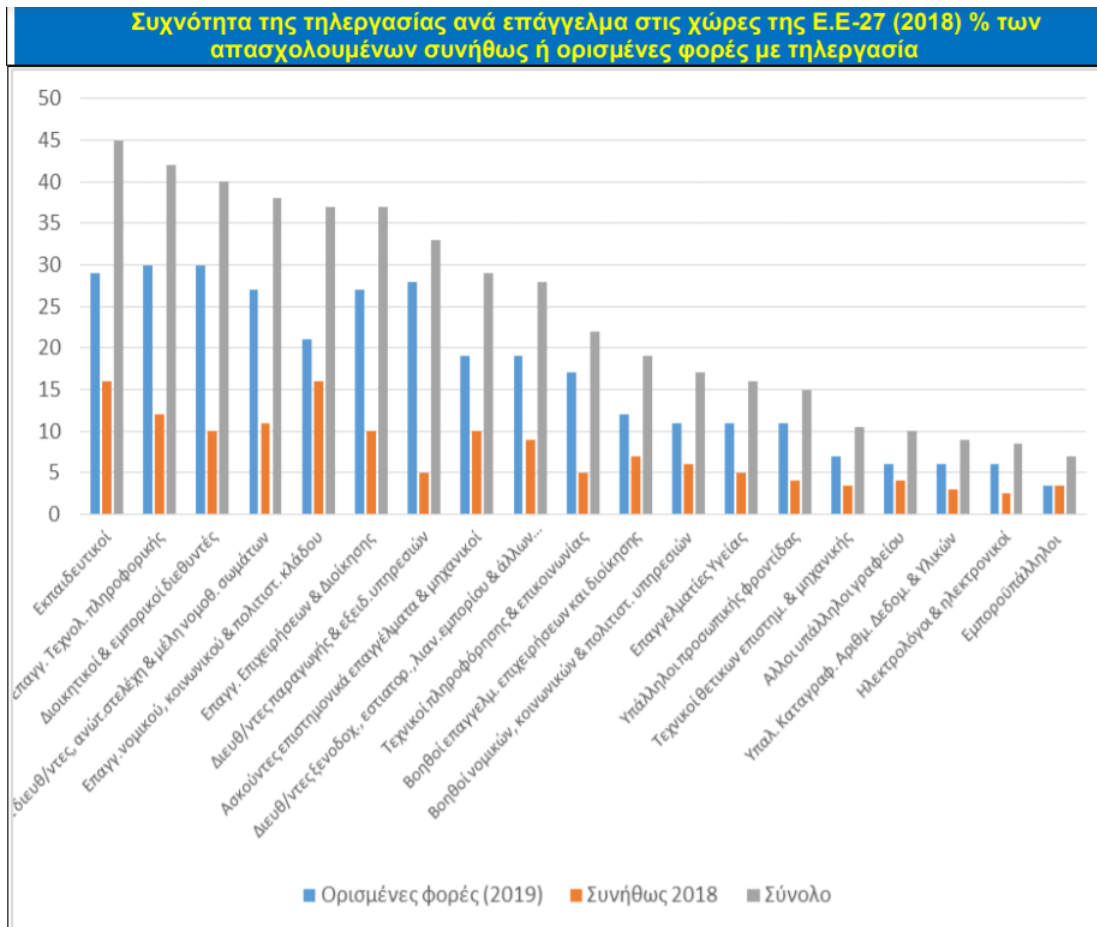
Γράφημα 2.3.1 : Το 2018 για την συχνότητα τηλεργασίας ανά κλάδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

Πηγή : Eurostat 2018 and Joint R.Centre , 2020 .

Γράφημα 2.3.2 : Η συχνότητα ανά επάγγελμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την τηλεργασία την χρονιά 2018 .

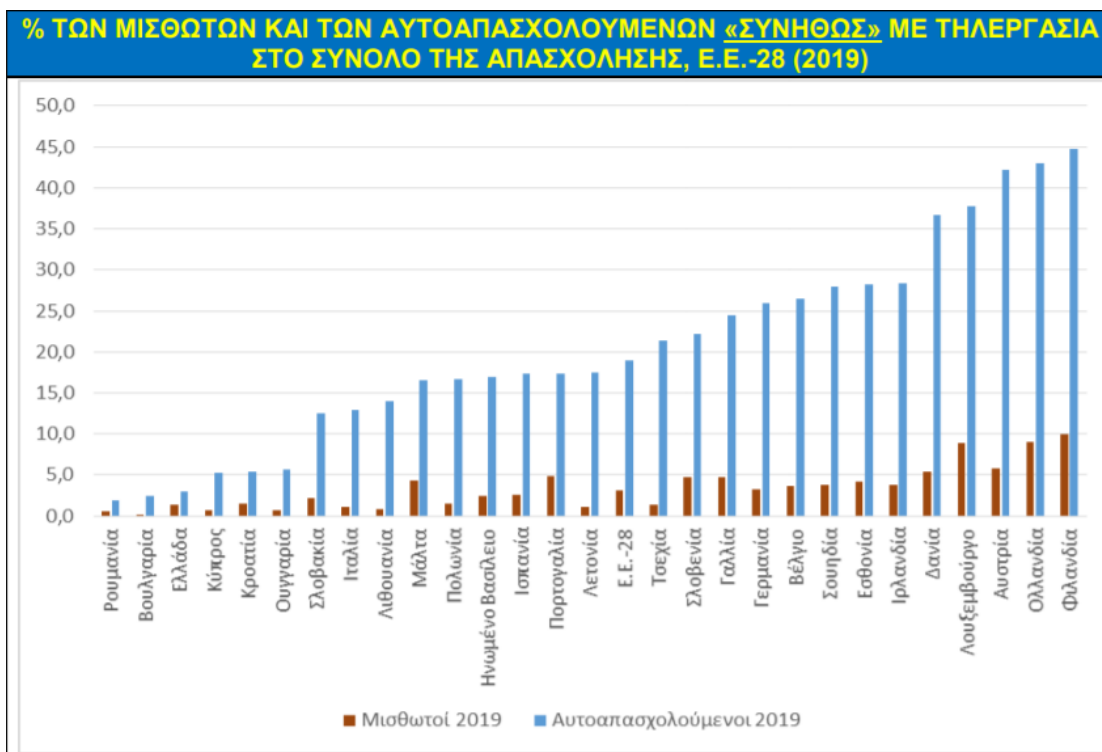
Πηγή : Join R.Centre 2020 , Eurostat .

Μέχρι και σήμερα , στην Ελλάδα είναι διασταυρωμένο ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις δεν είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένες και έμπειρες , με αυτή την νέα μορφής απασχόλησης , παρόλο το γεγονός ότι η γεωγραφική δομή της βοηθά ιδιαίτερα την ανάπτυξη και ενσωμάτωση νέων εργασιών. Γι αυτό , έχει από τα χαμηλότερα ποσοστά τηλεργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση . Η τηλεργασία στην Ελλάδα εκτιμήθηκε στο 4,3 % το 2009 και στο 5,3% το 2019 , ενώ σε επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης η τηλεργασία ανήλθε το 18,1% . Παρατηρούμε ότι μέσα σε δεκαετία , ανέβηκε ελάχιστα ένα ποσοστό τοις εκατό , οπότε διαπιστώνουμε ότι οφείλεται στην διαχρονική δυσκολία προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες , που αφορούν πρώτον τις ραγδαίες τεχνολογικές αλλαγές και δεύτερον τα σύγχρονα συστήματα οργάνωσης της απασχόλησης στο εσωτερικό των οργανισμών - εταιρειών. Στην τηλεργασία καταφεύγουν περισσότερο σε αυτοαπασχολούμενους, συγκεκριμένα , τους ελεύθερους επαγγελματίες σε σύγκριση με τους μισθωτούς έχοντες σύμβαση εργασίας .

Αναλυτικότερα , η τηλεργασία με τους ελεύθερους επαγγελματίες καταφεύγουν μόλις σε ποσοστό 37% ενώ μόλις το 12,7% των μισθωτών με σύμβαση εργασίας κάνει τη χρήση της τηλεργασίας (Kyriakoulis , 2020 : 10) .

Το ποσοστό των ελεύθερων επαγγελματιών , το οποίο εργάζονταν από την οικία του - «ορισμένες φορές» και «συνήθως» - , ανέρχονταν συνολικά 37% και στο 12,7% των μισθωτών για το έτος 2019 στην Ευρωπαϊκή Ένωση . Στην χώρα μας , οι ελεύθεροι επαγγελματίες δηλαδή οι αυτοαπασχολούμενοι για το 2019 εργάζονταν σε 4,9 % «κάποιες φορές» από την οικία και μόλις 3% «συνήθως» , ενώ οι μισθωτοί σύμβαση εργασίας μόνο στις 2,9% και 1,4% αντίστοιχα. (Eurostat , 2020)

Γράφημα 2.3.3 : Η τηλεργασία ως ποσοστά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μισθωτούς και ελεύθερων επαγγελματιών για τα έτη το 2009 και 2019 .

Πηγή : Συλλογή στοιχείων του Eurostat , 2020 .

Σύμφωνα με τα στοιχεία της έρευνας του ΓΣΕΕ , κατεγράφη κάποια δεδομένα ποσοστά από εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα που αφορούσαν την εξέλιξη των μισθών , την ασφάλεια της θέσης εργασίας και την αισιοδοξία τους .

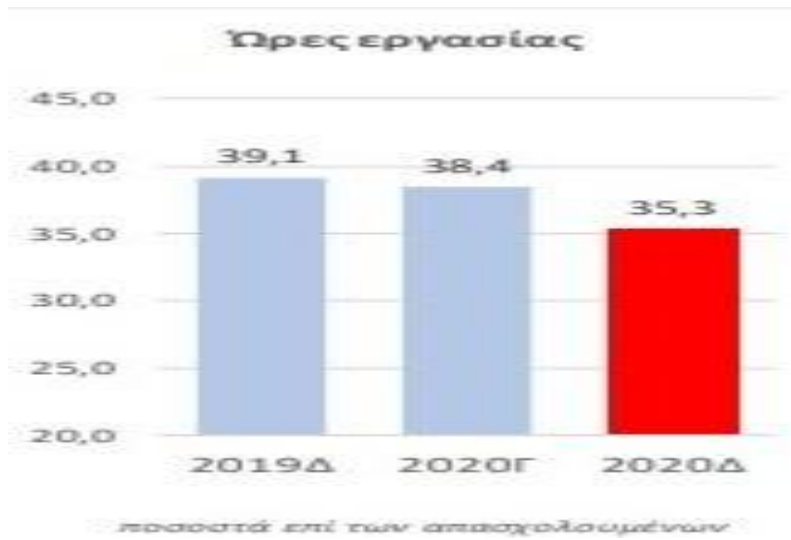
Τα αποτελέσματα της έρευνας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει ιδιαίτερη επιφυλακτικότητα και αβεβαιότητα από την πλευρά των εργαζομένων απέναντι στην τηλεργασία, μέσω της πανδημικής κρίσης, τα ως εξής :

- Το 61 % θεωρεί ότι παρουσιάζεται ως μια αρνητική εξέλιξη ως προς τις ώρες απασχόλησης του .
- Το 60 % θεωρεί ότι εμφανίζεται μια αρνητική εξέλιξη ως προς την εξέλιξη της αμοιβής εργασίας του .
- Το 67 % των εργαζομένων βαθμολογεί την τηλεργασία αρνητικά όσο αφορά για την εξέλιξη των εργασιακών δικαιωμάτων του .
- Το 45 % την βαθμολογεί αρνητικά ως προς την επαγγελματική του εξέλιξη και,
- Το 52 % την βαθμολογεί αρνητικά ως προς την προσωπική του ζωή. (Σεπτέμβριος 2020 , ΓΣΕΕ) .

Με τις πρόσφατες έρευνες , οι οποίες έγιναν κατά την διάρκεια του πρώτου κύμα της πανδημίας (δηλαδή το πρώτο εξάμηνο του 2020) , έδειξε ότι η τηλεργασία ξεπέρασε πάνω από το 37 % των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση . Στην χώρα μας το ποσοστό ανήλθε στο 27 % , που προηγουμένως απασχολούνταν με φυσική παρουσία στο χώρο εργασίας τους , και είχε ενταχθεί σε εφαρμογή ως καθεστώς τηλεργασίας λόγω της πανδημικής κρίσης Covid-19 (Eurofound and Eurostat , 2020) .

Να σημειωθεί , ότι το ποσοστό τηλεργασίας , αυξήθηκε σε όλους τους κλάδους και συγκεκριμένα στις χρηματοπιστωτικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες και μειώθηκαν οι ώρες εργασίας . Αναλυτικότερα , το δ' τρίμηνο του 2019 οι εργαζόμενοι εργάστηκαν περίπου 39,1 ώρες εβδομαδιαίως , αντίστοιχα το δ' τρίμηνο του 2020 οι εργαζόμενοι εργάστηκαν περίπου 35,3 ώρες εβδομαδιαίως, παρατηρούμε μειώθηκαν κατά 3,8 ώρες εργασίας εβδομαδιαίως μέσω της τηλεργασίας .

Διάγραμμα 2.3.4. : Ώρες εργασίας των εργαζομένων για το έτος 2019 και το 2020 μέσω της πανδημίας Covid – 19 .

Πηγή : ΕΛΣΤΑΤ , 2020 .

Για την χώρα μας , εκτιμάται ότι περίπου 25 % με 27% των εργαζομένων – απασχολούμενων , δηλαδή έως και 500.000 ή έως 700.000 , συνολικά θα μπορούσαν να εργάζονται αποκλειστικά μέσω fully teleworkable , δηλαδή τηλεργασία . Να βάλουμε επιπλέον και το ποσοστό 13% των εργαζομένων που να έχει δυνατότητες εκ περιτροπής τηλεργασίας .

Μια έρευνα του Eurofound , έδειξε ότι το 50% των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση να στρέφεται στην τηλεργασία , είναι εργαζόμενοι με υψηλό μορφωτικό επίπεδο σε προάστια και έχουν περισσότερες δυνατότητες να διατηρήσουν τη δουλειά τους, σε σύγκριση με τους άλλους εργαζόμενους που έχουν χαμηλή εκπαίδευση , που σημαίνει ότι εκτείνει τις ανισότητες .

Να σημειώσουμε ότι , έχει παρατηρηθεί για κάποια επαγγέλματα που αφορά για υπηρεσία γραφείου και πιο συγκεκριμένα υπάλληλος γραφείου , διοικητικός υπάλληλος , γραμματέας δηλαδή ότι έχει σχέση με διοικητικά επαγγέλματα όπου η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή είναι το βασικό και κύριο μέσο εργασίας . Αυτό σημαίνει ότι θα ενταχθεί η τηλεργασία σε μεγαλύτερο μέρος των χαμηλόμισθων ή μεσαίων αμειβόμενων εργαζομένων σε σύγκριση με την προ πανδημικής κρίσης, όπου τότε η τηλεργασία εφαρμοζόταν συνήθως από διευθυντές , τα ανώτερα διοικητικά στελέχη και από οικονομικά στελέχη για μεγαλύτερη διευκόλυνση και αυτονομία, ως προς την οργάνωση του χρόνου της εργασίας τους .

Οι συνέπειες της τηλεργασίας είναι ποικιλότροποι σύμφωνα με την έρευνα του Ταμείου Υγείας DAK Gesundheit . Παρατηρείται ότι οι εργαζόμενοι θεωρούν πως η τηλεργασία είναι ευέλικτη και βοηθητική , διότι μπορούν να ισορροπήσουν την επαγγελματική με την οικογενειακή ζωής τους .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Παρατηρήθηκε επίσης , ότι μειώθηκε κατά 7 % το στρες / άγχος λόγω εργασίας χωρίς συγκεκριμένο ωράριο , χωρίς όριο και χωρίς άγχος για μετακίνηση από την οικία στο χώρο εργασίας τους . Από την άλλη πλευρά , υπήρχαν σημαντικές επιπτώσεις μέσα σε δυο χρόνια από την εφαρμογή της τηλεργασίας - από τα μέσα του Μαρτίου 2020 έως και σήμερα - στην κοινωνικοποίηση των εργαζομένων μιας και η καθημερινή κοινωνική επαφή στο χώρο της εργασίας του , λόγω του περιορισμού της τηλεργασίας , έχει εξαλειφθεί σε σημαντικό βαθμό, διότι κάθε είδους μορφής επικοινωνίας έχει μετατραπεί σε ηλεκτρονική υπολογιστή .

Προκύπτουν μέσω της τηλεργασίας κάποια πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα όταν δεν χρησιμοποιείται ορθά στις επιχειρήσεις, τους εργοδότες , τους εργαζομένους ακόμα και το εργασιακό περιβάλλον, τα οποία παρουσιάζονται αναλυτικά ως εξής :

Πίνακας 2.3.5 : Τηλεργασία πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα .

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ 	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
Μείωση κόστους	Κοινωνικός αποκλεισμός / απομόνωση
Αύξηση παραγωγικότητας	Περιορισμένες δυνατότητες καριέρας
Ευελιξία επιχείρησης και εργαζομένων	Κακή απόδοση
Ελαστικότητα	Έλλειψη ελέγχου
Μείωση απουσιών	Απώλεια προνομίων και εργασιακών δικαιωμάτων
Αύξηση των κινήτρων και πρωτοβουλιών	Δημιουργία προβλημάτων και δυσκολίες προσαρμογής
Μείωση κυκλοφοριακή συμφόρηση που σημαίνει ότι μειώνει την ηχορύπανση και τα αέρια των αυτοκίνητων των εργαζομένων που μεταβούν στην εργασία τους	Έλλειψη χώρου (σε ορισμένους εργαζομένους δεν έχουν την δυνατότητα άνεση του σπιτιού τους και έλλειψη κατάλληλου εξοπλισμούς τεχνολογικής υποδομής.)
Συμβάλει στην βελτίωση ισορροπία μεταξύ της προσωπικής / οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής	Πολλοί εργαζόμενοι προτιμούν να εργαστούν στο χώρο της εταιρείας που απασχολούνται , διότι νιώθουν μεγαλύτερη εργασιακή ασφάλεια.

Παρατηρούμε ότι , οι εργαζόμενοι βρίσκονται πολλές ώρες της ημέρας μέσα στην οικία, μπροστά από το υπολογιστή , σε καθεστώς τηλεργασίας, διότι πολλές επιχειρήσεις βρίσκονται στα πρόθυρα εγκατάλειψης των δραστηριοτήτων τους (Agba and Ocheni, 2020) . Μετά από το ξέσπασμα της υγειονομικής κρίσης , το μεγαλύτερο μέρος των εργαζομένων έχασε τη δουλειά του και έτσι μειώθηκε ή χάθηκε το εισόδημα του, ένα σημαντικό ποσοστό εργαζομένων δείχνει ότι συνέχισαν να εργάζονται, κάτω από πιεστικές συνθήκες, για την παραγωγή βασικών αγαθών και υπηρεσιών . Η πανδημία , έπληξε αρνητικά στις γυναίκες εργαζόμενες , που συνέχισαν να εργάζονται , κάτω από δύσκολες συνθήκες με κίνδυνο στην υγεία τους. Πολλές από αυτές τις εργαζόμενες γυναίκες εργάζονται σε θέσεις με μειωμένο ωράριο εργασίας και ενδεχομένως χαμηλές απολαβές μισθών .

Που σημαίνει ότι , το χάσμα και η ανισότητα μεταξύ δυο φύλων – ανδρών και γυναικών - διευρύνθηκε ακόμα πιο έντονο στον χώρο της εργασίας μέσω αυτής της εξέλιξης . (ΔΟΕ , 2021) Είναι ολοφάνερο ότι οι αλλαγές που έχει επιφέρει η πανδημία στο χώρο της εργασίας είναι πιθανόν να υπάρξουν μακροπρόθεσμες συνέπειες στις εργασιακές σχέσεις μεταξύ δύο φύλων . (Malliara , 2021)

3ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

3.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ .

3.2 ΜΕΤΡΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ .

3.3 ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ .

3.4 ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ .

3.5 ΣΤΗΡΙΞΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΡΟΣ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ .

3.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΥΦΕΣΗΣ .

Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης μέσω της πανδημίας COVID - 19 αποτελεί πραγματική πρόκληση για τις ευρωπαϊκές χώρες τους ερχόμενους μήνες και σε παγκοσμίως .

Η ύφεση που υπέστη παγκοσμίως από την πανδημία παρουσιάστηκε πιο έντονη και πιο ευρέως διαδεδομένη από την αντίστοιχη ύφεση κατά την διάρκεια της χρηματοοικονομικής κρίσης του 2008 .

Μετά από την μείωση της μεγέθυνσης του ΑΕΠ , το πραγματικό ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης μειώθηκε κατά 6,6 % για την χρονιά του 2020 . Οι επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης που διατάραξε την παγκόσμια οικονομία σε συνδυασμό με τα μέτρα που εφαρμόστηκαν με στόχο το περιορισμό της διασποράς του ιού, οδήγησαν σε μια δραματική ραγδαία πτώση της οικονομικής δραστηριότητας .

Η ευρωπαϊκή οικονομία , συνεχίζοντας την οικονομική της ανάκαμψη μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, έρχεται αντιμέτωπη με την πανδημία του ιού SARS – COV - 2 . Η Ευρωπαϊκή Ένωση στα τελευταία δέκα χρόνια ήταν αντιμέτωπη με πολλούς κινδύνους όπως η μεταναστευτική κρίση , το Brexit της Αγγλίας και η συνεχιζόμενη άνοδος των εθνικιστών συναισθημάτων . Τώρα είναι αντιμέτωπη με την πρωτόγνωρη πανδημική κρίση του κορονοϊού αποτελεί αδιαμφισβήτητο το πιο σημαντικό γεγονός που έπληξε την ανθρωπότητα μετά από το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. (GFC , 2020) Με το πρώτο κύμα της πανδημίας του ιού Covid - 19 έπληξε τις ευρωπαϊκές χώρες κυρίως τους μήνες μεταξύ Μαρτίου και Απριλίου του 2020 όταν έγινε η εφαρμογή των μέτρων περιορισμού της διασποράς του ιού , η οικονομία της Ευρώπης συρρικνώθηκε κατά 15,3% μόνο το πρώτο εξάμηνο του 2020. Με την άρση των μέτρων περιορισμού στα μέσα Μαΐου του 2020 επανέφερε σε μια προσωρινή ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας . Ωστόσο , ήρθε το δεύτερο κύμα στις αρχές του φθινόπωρου του 2020 εξαιτίας εκ νέου έξαρση των κρουσμάτων με συνέπεια να οδηγηθεί η οικονομία σε πάγωμα , δηλαδή σε lockdown με εφαρμογή περιοριστικών μέτρων που μόνο αυτή την φορά ήταν πιο στοχευόμενα και μεθοδικά σε σύγκριση με το πρώτο lockdown .

Η πανδημία φέρνει την βαθιά ύφεση στην παγκόσμια οικονομία , αφού ένα από τα μέτρα για την αντιμετώπιση της εξάπλωσης του ιού είναι το κλείσιμο κάθε οικονομικής δραστηριότητας . Αυτό σημαίνει , σημαντική μείωση της κάθε οικονομικής δραστηριότητας που αποσκοπεί ως μείωση του ΑΕΠ. Μειώνεται η κατανάλωση , εξαιτίας της αβεβαιότητας και ανασφάλειας των πολιτών . Έτσι , τα νοικοκυριά αρχίζουν να περιορίζουν σημαντικά τις δαπάνες τους για αγορά αγαθών και υπηρεσιών, κυρίως τις αγορές κατοικιών , αυτοκινήτων , ταξίδια εσωτερικού και εξωτερικού (λόγω κλείσιμο συνόρων) κ .α . και περιορίζονται στα απολύτως απαραίτητα όπως το σουπερ μάρκετ . Αυτό σημαίνει ότι μειώνεται η παραγωγή των επιχειρήσεων . Οι εργοδότες των επιχειρήσεων βλέπουν πως τα αποθέματά τους σε έτοιμα προϊόντα είναι γεμάτα στις αποθήκες τους –αυτό σημαίνει τεράστια ζημιά- , καθώς οι καταναλωτές μείωσαν τις αγορές τους λόγω της πανδημικής κρίσης .

Κατ' επέκταση , η μείωση της παραγωγής των επιχειρήσεων σημαίνει ότι μειώνεται το ανθρώπινο δυναμικό , βέβαια, με τα μέτρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης , έχουν μετριάσει λιγότερο ανώδυνα , με την χρήση τηλεργασίας , το 50% της αναστολής εργασίας με την προσωρινή χορήγηση επιδομάτων . Αυξάνονται σημαντικά τα νοικοκυριά και κυρίως οι επιχειρήσεις που δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν δηλαδή να ανταποκριθούν τις τρέχουσες υποχρεώσεις τους με κίνδυνο να διαφαίνεται εντονότερα την χρεωκοπία . Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat , τα επιτόκια είναι σχετικά χαμηλά , καθώς η ζήτηση δανειακών κεφαλαίων για επενδύσεις από τις επιχειρήσεις και κατανάλωση από τα νοικοκυριά είναι πολύ περιορισμένη εξαιτίας της αβεβαιότητας και της ανασφάλειας που προκάλεσε η πανδημική κρίση. Εφόσον , η μείωση της παραγωγής των επιχειρήσεων συνεπάγεται με τη μείωση της απασχόλησης που σημαίνει ότι περιορίζει ακόμα περισσότερο την κατανάλωση , καθώς μειώνεται το εισόδημα των πολιτών. Έτσι παρατηρούμε ότι , με την εμφάνιση της πανδημίας Covid – 19 δημιούργησε ένας κύκλος μείωσης της ζήτησης , μείωσης της παραγωγής και ραγδαία αύξηση της ανεργίας , που το αποτέλεσμα σε περαιτέρω μείωση της κατανάλωσης , ο οποίος είναι δύσκολο να σπάσει , αλλά με την πάροδο του χρόνου , θα αλλάξει το τοπίο .

Οι πολιτικές αντιμετώπισης της πανδημίας της Covid - 19 και οι πολιτικές ανάκαμψης από αυτήν ,αναδεικνύουν κινδύνους που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη :

- ✓ Κίνδυνος για εφαρμογή πολιτικών που σχεδιάζονται κεντρικά και δεν είναι ειδικές για κάθε μέρος .

Τα μέτρα ανάκαμψης της Ευρωπαϊκής Ένωσης χαρακτηρίζονται από την λήψη εθνικών αποφάσεων. Αν και αυτό ήταν χρήσιμο στην οξεία φάση αντιμετώπισης της πανδημίας της Covid – 19 , έχει ελάχιστη χρησιμότητα στην φάση της ανάκαμψης. Η αυξανόμενη συγκέντρωση εξουσιών , μειώνει τον ρόλο που διαδραματίζουν οι τοπικές κυβερνήσεις και βλάπτει τον επικουρικό και συμβουλευτικό ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

- ✓ Κίνδυνος επικέντρωσης στην αύξηση της ρευστότητας εις βάρος των διαρθρωτικών επενδύσεων .

Η μέριμνα για την αντιμετώπιση της αύξησης της ανεργίας και των χρεωκοπιών των επιχειρήσεων ενέχει τον κίνδυνο της χρησιμοποίησης ποσών πόρων εις βάρος των κεφαλαίων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για επενδύσεις οι οποίες θα απέδιδαν περισσότερο στην οικονομία αλλά μακροπρόθεσμα (Valenza, Brignani, 2020 .) Έτσι , ευκαιρίες για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις μπορεί να χαθούν, συμπεριλαμβανομένων της βιώσιμης ανάπτυξης και των πιθανών νέων επενδύσεων .

- ✓ Κίνδυνος για μακροχρόνια έλλειψη σταθερότητας .

Το κοινωνικοοικονομικό χάσμα διευρύνθηκε λόγω της πανδημικής κρίσης και εν μέρει εξαιτίας των πολιτικών αντιμετώπισής της . Ειδικότερα , η επιτάχυνση των διαδικασιών χρηματοδότησης μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένη χρηματοδότηση περιοχών οι οποίες έχουν άμεση σχέση και πρόσβαση με τα κέντρα λήψης αποφάσεων και κατ' επέκταση στην υπο χρηματοδότηση των υπόλοιπων .

Στα παρακάτω διαγράμματα 3.3.1.α και 3.3.2.β απεικονίζονται τον ρυθμό μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά την χρονική περίοδο από το 2008 έως και το 2021 . Από την εμφάνιση της πανδημίας Covid - 19 ο ρυθμός μεταβολής του πραγματικού Ακαθάριστού Εγχώριου Προϊόντος εμφανίζεται να απεικονίζει ραγδαία πτώση σχεδόν -14,60% το δεύτερο τρίμηνο του 2020 . Να σημειωθεί το δεύτερο τρίμηνο του 2020 είχε γίνει η εφαρμογή των μέτρων του περιορισμού της εξάπλωσης του ιού , κλείνοντας οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα .

Διάγραμμα 3.3.1 α : Ρυθμός μεταβολής πραγματικού ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

Πηγή: European Central Bank / Statistical Data Warehouse , 2021 .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης
Έλλη – Ασπασία Κατσιβελου

Διάγραμμα 3.3.1 β : Ρυθμός μεταβολής πραγματικού ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σε ποσοστά) .

Πίνακας 3.3.2 : Δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την αντιμετώπιση της πανδημίας .

Πηγή : Eurostat , 2020.

Μετά από το ξέσπασμα της υγειονομικής κρίσης , η Ευρώπη εφάρμοσε ορισμένα προσωρινά μέτρα κρατικής ενίσχυσης για την διασφάλιση της οικονομίας . Τα οποία είναι τα εξής :

✓ **Ενίσχυση των άμεσων επιχορηγήσεων ή φορολογικών πλεονεκτημάτων .**

Ειδικά ποσά ενίσχυσης σε επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν με προβλήματα έντονης ρευστότητας , με κάποιες ειδικές προϋποθέσεις .

✓ **Ενίσχυση νέων εγγυήσεων δανείων και επιχορηγήσεων .**

Αφορά σε επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν ξαφνική έλλειψη ρευστότητας . Με συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και ειδικά ποσά μπορούν να αποτελέσουν μοναδική λύση λόγω των συνθηκών .

✓ **Ενίσχυση επιδοτούμενων επιτοκίων δανείων .**

Μόνο για περιορισμένο χρονικό διάστημα και συγκεκριμένο ποσό δανείου .

✓ **Βραχυπρόθεσμη ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων .**

Τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να αποδείξουν την έλλειψη αγοράς ασφάλισης με δυνατότητα παροχή αποδεικτικών στοιχείων όσο αφορά με τη μη διαθεσιμότητα κάλυψης του κινδύνου στην ιδιωτική ασφαλιστική αγορά .

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD , 2020) είχε δημιουργηθεί ένα πλάνο για την διαχείριση της πανδημίας της Covid - 19 για μεσοπρόθεσμο και για μακροπρόθεσμο. Αρχικά, ως πρώτο στάδιο δημιούργησαν λήψη βραχυπρόθεσμων μέτρων έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση του περιορισμού του ιού τα οποία είναι τα εξής :

✓ Τροποποίηση και ενίσχυση των υπηρεσιών υγείας .

✓ Τροποποίηση και ενίσχυση των κοινωνικών υπηρεσιών (π.χ. επείγουσα βοήθεια σε κοινωνικές και ευάλωτες ομάδες .)

✓ Ενισχυμένα προγράμματα και υπηρεσίες επικοινωνίας και πληροφόρησης για την υγειονομική κρίση .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

- ✓ Ενεργοποίηση κάθετων και οριζοντίων όλων των επίπεδων του μηχανισμού συντονισμού για τη διαχείριση κάθε κρίσεων .
- ✓ Προσαρμογή τις δημόσιες υπηρεσίες σε περιορισμό. (Προσωρινό κλείσιμο τις δημόσιες υπηρεσίες και των χώρων κοινού, π.χ. σχολεία , δημόσια κτήρια και υποδομές , θέατρα , κινηματογράφους κ.α.)
- ✓ Εξασφάλιση της συνέχειας λειτουργίας των βασικών δημοσίων υπηρεσιών (π.χ. νερό , απόβλητα , καθαρισμός δημοσίων χώρων , δημόσια συγκοινωνία κ.α.)
- ✓ Ανάπτυξη και δημιουργία τηλε – υπηρεσιών .
- ✓ Πραγματοποίηση των απαραίτητων δαπανών υγείας και κοινωνικών δαπανών.
- ✓ Έγκριση του προϋπολογισμού του 2020 .
- ✓ Πολιτικοί οργανισμοί - φορείς , πχ συνεδριάσεις συμβουλίων και στελεχών , προγραμματισμός περιφερειακών και τοπικών εκλογών .
- ✓ Διοικητική διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού .

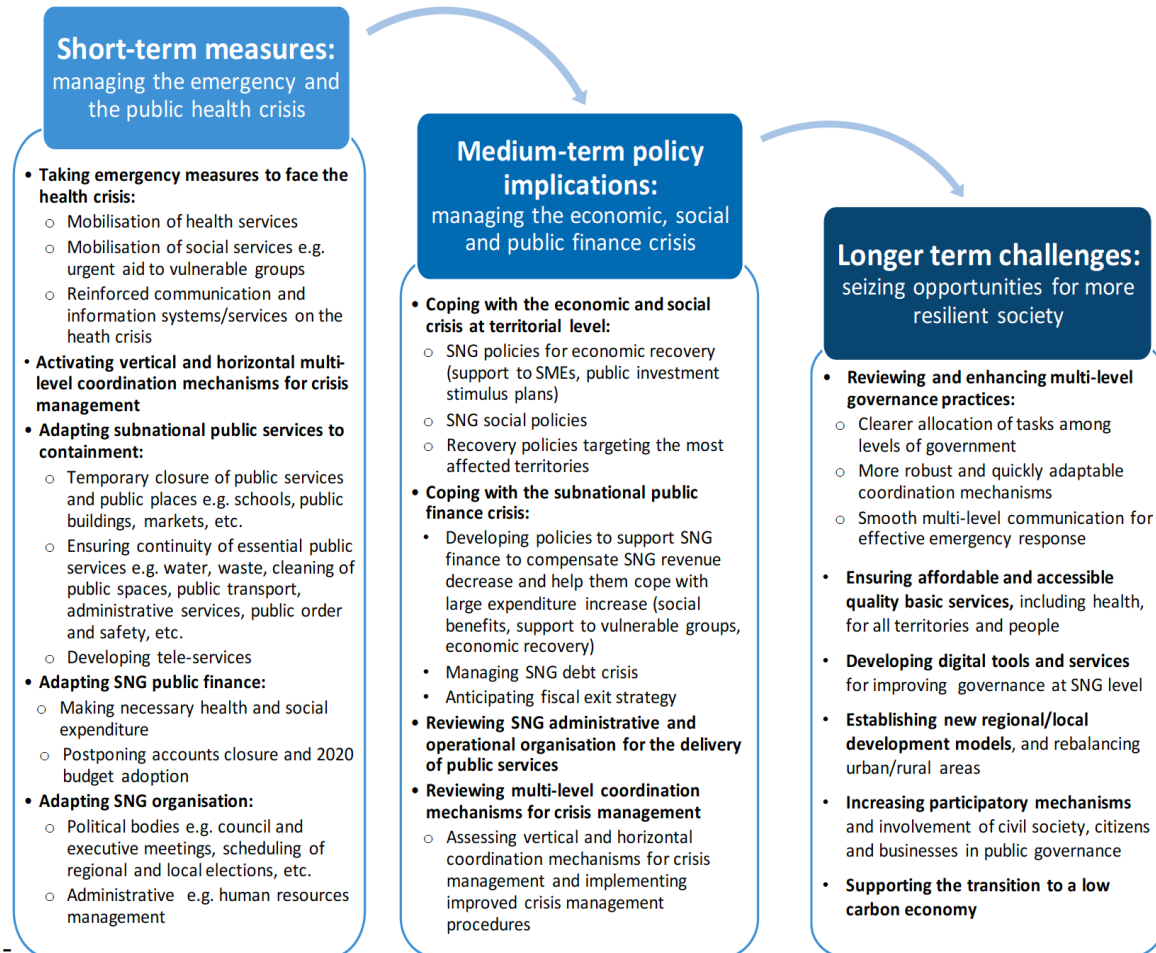
Το δεύτερο στάδιο αφορά για μεσοπρόθεσμα, στα επόμενα βήματα για την διαχείριση της οικονομίας, κοινωνίας και της δημοσιοοικονομικής κρίσης , υπό την υγειονομικής κρίσης είναι τα εξής:

- ✓ Πολιτικές στρατηγικές για την οικονομική ανάκαμψη . (προσέλκυση δημοσίων επενδύσεων , σχέδια δραστικά για την τόνωση της οικονομίας κ.α.)
- ✓ Πολιτικές ανάκαμψης της οικονομίας που πλήττουν τις περισσότερο πληγέντες περιοχές από την πανδημία Covid – 19 .
- ✓ Πρόβλεψη της στρατηγικής δημοσιονομικής εξόδου .
- ✓ Αναβάθμιση του μηχανισμού συντονισμού για τη διαχείριση κρίσεων .
- ✓ Αξιολόγηση των μηχανισμών κάθετου και οριζόντιου συντονισμού για την διαχείριση κρίσεων και την εφαρμογή βελτιωμένων διαδικασιών διαχείρισης κρίσεων .

Και το τρίτο στάδιο αφορά για τις μακροπρόθεσμες προκλήσεις και αλλαγές που θα προκύψουν από τις πιθανόν μελλοντικές κρίσεις . Έτσι , αξιοποιώντας τις ευκαιρίες για πιο ανθεκτική και ισχυρή η κάθε κοινωνία . Τα βήματα είναι τα εξής :

- ✓ Αναβάθμιση και ενίσχυση πρακτικών της διακυβέρνησης .
- ✓ Σαφέστερη κατανομή των καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων μεταξύ των επίπεδων διακυβέρνησης .
- ✓ Πιο ισχυρή και άμεση προσαρμογή του μηχανισμού συντονισμού .
- ✓ Ομαλότερη επικοινωνία μεταξύ των χωρών για πιο αποτελεσματική απόκριση έκτακτης ανάγκης .
- ✓ Διασφάλιση των προσιτών και προσβάσεων ποιοτικών βασικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβάνοντας της υγείας για όλες τις περιοχές και τους πολίτες .
- ✓ Ανάπτυξη του ψηφιακού εργαλείου και υπηρεσιών για τη βελτίωση της διακυβέρνηση σε επίπεδο χρηματοοικονομικό .
- ✓ Θέσπιση νέων μοντέλων της περιφερειακής ή τοπικής ανάπτυξης και την εξισορρόπηση των αστικών και δημοτικών περιοχών .
- ✓ Αυξημένο δείκτη του μηχανισμού διαπραγμάτευσης και ενεργή συμμετοχή των πολιτών .
- ✓ Υποστήριξη της μετάβασης σε μια πράσινη οικονομία . (χαμηλών εκπομπών άνθρακα) .

Πίνακας 3.3.3.α : Διαχείριση της πανδημίας της Covid - 19 σε πολυεθνικό επίπεδο ως μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο .

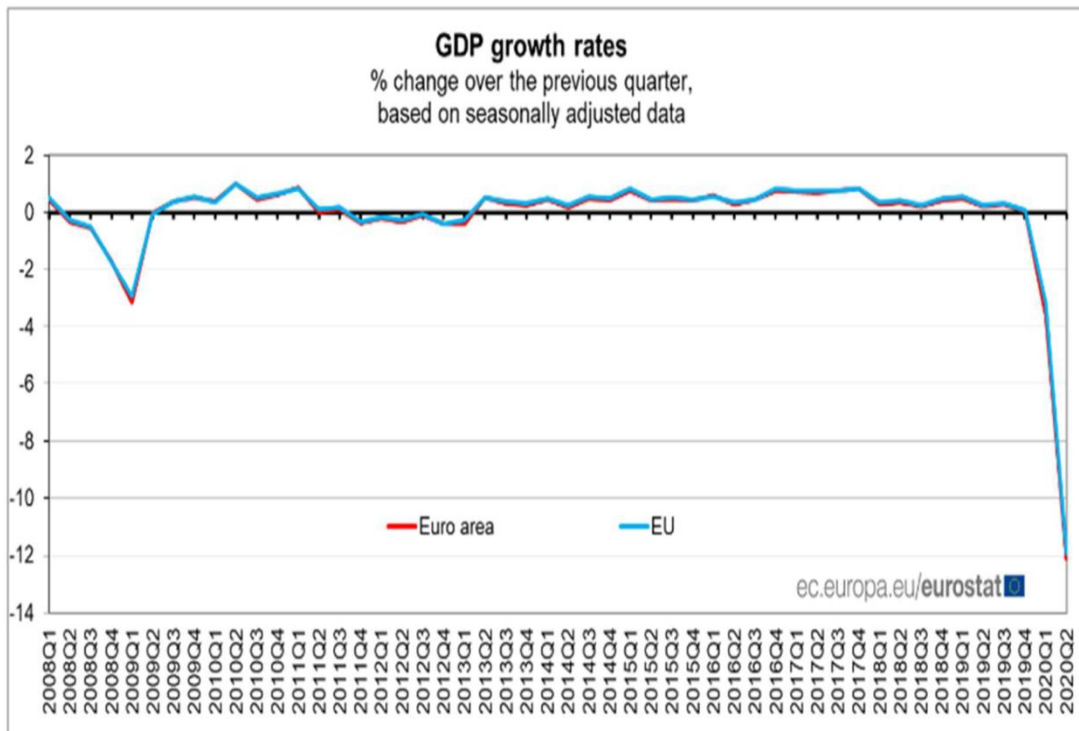
Πηγή : Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) , 2020 .

Η μεγαλύτερη οικονομική ύφεση στην ιστορία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν στο πρώτο εξάμηνο του 2020 . Συγκεκριμένα , το δεύτερο τρίμηνο του 2020 οδήγησε σε έκρηξη της πανδημίας της Covid - 19 επέφερε στη μεγαλύτερη συρρίκνωση του ΑΕΠ που κατέγραψε η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης , σύμφωνα με την Eurostat . Αναλυτικότερα , το εποχικά προσαρμοσμένο ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέγραψε την συρρίκνωση της κατά 12,1% .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσιβελου

Γράφημα 3.3.3.β : Ποσοστιαία μεταβολή ΑΕΠ στην Ευρωπαϊκή Ένωση ανά τρίμηνο του ίδιου έτους .

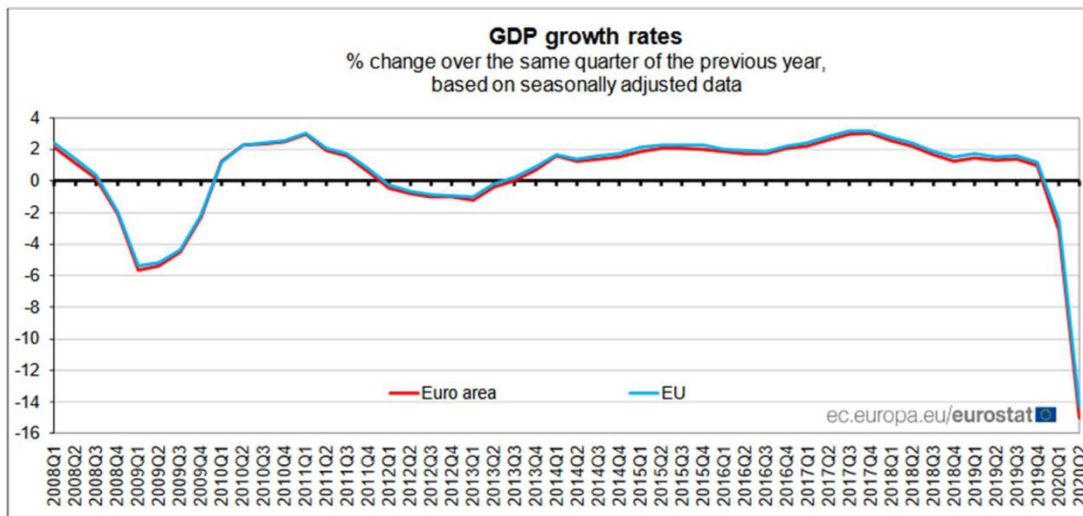

Πηγή : Eurostat , 2020 .

Σύμφωνα με το παραπάνω γράφημα 3.3.3.β παρατηρούμε για τη μεγαλύτερη πτώση του ΑΕΠ από το έτος 1995 . Να σημειωθεί ότι , η συρρίκνωση της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης το δεύτερο τρίμηνο ήταν οριακά μεγαλύτερη σε σύγκριση με τις εκτιμήσεις της αγοράς , διότι οι οικονομολόγοι αναλυτές περίμεναν να κυμανθεί στο περίπου 12% . Με το παρακάτω γράφημα 3.3.3.γ. παρατηρείται μεγαλύτερη πτώση ήταν το δεύτερο τρίμηνο του 2020 σε σύγκριση με το ίδιο διάστημα του 2019 , που συρρικνώθηκε κατά 15% το ΑΕΠ της Ευρωζώνης .

Γράφημα 3.3.3γ : Ποσοστιαία μεταβολή ΑΕΠ στην ΕΕ ανά τρίμηνο, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος .

Πηγή : Eurostat , 2020 .

Ταυτόχρονα , η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία τόνιζε ότι από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης , για τα οποία είναι διαθέσιμα τα σχετικά δεδομένα για το δεύτερο τρίμηνο του 2020 , η γειτονική Ισπανία σημείωσε τη μεγαλύτερη ραγδαία πτώση σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του 2020 με πτώση κατά 18,5% , η Γαλλία κατέγραψε πτώση 13,8% . Αντίθετα , η μικρότερη πτώση σημειώθηκε από την χώρα Λιθουανία , όπου η μείωση του ΑΕΠ πήγε το 5,1% .

Η μεγαλύτερη μείωση του ΑΕΠ που υπέστη ήταν η Γερμανία για το δεύτερο τρίμηνο του 2020 , σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat , ήταν η μεγαλύτερη συρρίκνωση του ΑΕΠ από το 1970 που σημαίνει η μεγαλύτερη ύφεση σε χρονικό διάστημα πενήντα ετών στην ιστορία. Συρρικνώθηκε κατά 10,1% για το δεύτερο τρίμηνο του 2020 για την γερμανική οικονομία. Η δραματική μείωση του ΑΕΠ της Γερμανίας ήταν η αιτία τεράστια πτώση σε εισαγωγές και εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών , καθώς επίσης κατέγραψαν μεγάλη μείωση στις καταναλωτικές δαπάνες και στη δημιουργία κεφαλαίου .

Το αν μια παγκόσμια οικονομία βρίσκεται σε φάση ύφεσης , όπως με την περίοδο της πανδημίας Covid – 19 , απασχολεί πάρα πολύ οικονομολόγους αναλυτές , πολιτικούς , δημοσιογράφους και ακόμα , πολλών πολιτών . Η διαχρονική εξέλιξη του πραγματικού ΑΕΠ της παγκόσμιας οικονομίας παρουσιάζει δυο σημαντικά κοινά χαρακτηριστικά :

- Μια σαφή ανοδική μακροχρόνια τάση και ,
- Βραχυχρόνιες διακυμάνσεις γύρω από την τάση. Οι διακυμάνσεις αυτές διακρίνονται γενικότερα σε τέσσερις κατηγορίες :
  - Την ύφεση ,
  - Την ανάκαμψη ,
  - Την άνθιση ,
  - Και την κρίση .

Η διαχρονική αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ δεν είναι γραμμική , σταθερή και ομαλή αλλά υπάρχουν και βραχυχρόνιες φάσεις ύφεσης ή αντιμετώπιση των οποίων αφορά να είναι αντικείμενο της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής .

3.2 : ΜΕΤΡΑ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ .

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή , η πανδημική κρίση της Covid - 19 δημιούργησε τεράστια αναταραχή και αποσταθεροποίηση στην παγκόσμια οικονομία και φυσικά στις οικονομίες των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης , με σοβαρές κοινωνικοοικονομικές συνέπειες . Αν και αποδείχθηκε γρήγορη ανταπόκριση στον τομέα της πολιτικής , τόσο σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε διεθνές επίπεδο , έγινε άμεσα εμφανές , ότι το 2020 η ευρωπαϊκή οικονομία θα γνώριζε ύφεση ιστορικών διαστάσεων . Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ , ανταποκρίθηκαν δραστικά και άμεσα και στις δύο οικονομικές κρίσεις - δηλαδή την οικονομική κρίση του 2008 και την πανδημική κρίση 2020 - . Ξεκίνησαν οι Κεντρικές Τράπεζες να δοθούν επαρκή ποσά ρευστότητας μέσω λειτουργιών αγοράς και αγόρασαν κρατικά ομόλογα για την στήριξη της αγοράς . Αυτό σημαίνει ότι και οι δυο Τράπεζες προσπάθησαν μέσω των νέων καινοτόμων προγραμμάτων δανεισμού να δοθούν μεγάλα και έκτακτα ποσά ρευστότητας προς τις χρηματοοικονομικές αγορές με πιο δραστικό τρόπο σε σύγκριση με τα ποσά που χορηγήθηκαν στην προηγούμενη κρίση του 2008 – 2009 . Χρειάζεται λοιπόν ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα που οφείλουν να λάβουν υπόψη το διεθνές γίνεσθαι και την ανάγκη των μεσαίων και μικρών επιχειρήσεων για εξωστρέφεια , προκειμένου να υποστηριχθεί η ανάπτυξη της εγχώριας οικονομίας από την πανδημία . Οι κεντρικές τράπεζες της Ευρώπης δεσμεύονται για τη λήψη μεταρρυθμίσεων μέτρων στήριξης . Οι συνεχόμενες μεταβολές του ΑΕΠ , αποσκοπούν ότι ο δρόμος προς την οικονομική ανάπτυξη και οικονομική ανάκαμψη ενδέχεται να είναι μακρύς και επίμονος , σε μια περίοδο συνεχών οικονομικών μεταβολών εξαιτίας έξαρσης και ύφεσης της πανδημίας Covid – 19 .

Η πανδημική κρίση προκάλεσε στην αγορά εργασίας , στους εργαζόμενους ακόμα και στα νοικοκυριά αρνητικές επιπτώσεις , ανασφάλεια και αβεβαιότητα για τα εργασιακά τους δικαιώματα . Ήδη , από το τρίμηνο (Ιούνιος – Ιούλιος - Αύγουστος του 2020) δημιούργησε δραματική μείωση στην κατανάλωση και τις εξαγωγές υπηρεσιών ενώ το ΑΕΠ συρρικνώθηκε στο 15,2% . Να σημειωθεί ότι , η ιδιωτική κατανάλωση στο β' τρίμηνο του 2020 ήταν 28,8 δις ευρώ , ενώ το β' τρίμηνο του 2019 ήταν 32,6 δις ευρώ .

Οι επιχειρήσεις είχαν αδιανέμητα κέρδη τις προηγούμενες χρονιές που θα μπορούσαν να αξιοποιήσουν για τη χρηματοδότηση νέων επενδύσεων . Το πρώτο τρίμηνο του 2020 , με το ξέσπασμα της πανδημικής κρίσης , το πλεόνασμα των επιχειρήσεων σημειώθηκε στο 2,6% του ΑΕΠ από το μηδέν % του ΑΕΠ το ίδιο τρίμηνο του 2019. Στο δημόσιο τομέα είχε αρκετά υψηλό έλλειμμα δηλαδή 5,6 % του ΑΕΠ για το πρώτο τρίμηνο του 2020 , ενώ το αντίστοιχο τρίμηνο του 2019 ήταν 7,6% του ΑΕΠ .

Πολλές επιχειρήσεις είχαν να αντιμετωπίσουν προκλήσεις , με κυριότερη πρόκληση αυτή της πτώχευσης , ενώ αυτές που συνδράμουν στην οικονομική ευημερία, προσπαθούν να παλέψουν για την καθημερινή επιβίωση τους . Η ενιαία αγορά έχει αποδυναμωθεί , λόγω του ότι η εμπιστοσύνη προς στις επιχειρήσεις έχει κλονιστεί , λόγω των άνισων όρων ανταγωνιστικότητας . Το δεύτερο τρίμηνο του 2020 , αποδείχθηκε τεράστιο το μέγεθος και το εύρος της συρρίκνωσης της κάθε οικονομικής δραστηριότητας .

Σύμφωνα με την δημοσίευση άρθρου τους , οι Anderson al (2020) αποδεικνύουν ότι με την εμφάνιση της πανδημίας χρειάστηκε άμεσες δράσεις, όπως να ανασταλούν οι οικονομικές ενέργειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ώστε να αποφευχθούν τα χειρότερα σενάρια . Με αποτέλεσμα , την συρρίκνωση της παραγωγής , την οικονομική αβεβαιότητα , την αύξηση της ανεργίας , την αύξηση της κοινωνικής ανισότητας , και την υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου .

Η πανδημία COVID - 19 έχει μακροπρόθεσμο και σοβαρό αντίκτυπο , όχι μόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση , αλλά και παγκοσμίως . Με την εμφάνιση της πανδημίας η Ευρωπαϊκή Ένωση έλαβε μέτρα για την καταπολέμηση των συνεπειών της, οι ηγέτες της υπέβαλλαν προτάσεις - λύσεις για την καταπολέμηση των κοινωνικοοικονομικών συνεπειών της COVID - 19 και τόνισαν την ανάγκη δημιουργίας στρατηγικής για την αντιμετώπιση της απρόσμενης κατάστασης . Μάλιστα , επισημάνθηκε ότι είναι αναγκαίο να ξεκινήσει άμεσα η προετοιμασία για την επιστροφή στην κανονικότητα , συγκεκριμένα , στην λειτουργία των κοινωνιών και των οικονομιών καθώς και στη βιώσιμη ανάπτυξη .

Με την βοήθεια όλων των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης , με συνεχή συνεργασία ανέλαβαν δράση , ώστε να μετριάσουν τις οικονομικές & κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας του SARS – COV - 2 και να στηρίξουν την ανάκαμψη της οικονομίας .

Με την εμφάνιση της πανδημίας της COVID - 19 , σε περισσότερες χώρες έκλεισαν τα σύνορα τους , ακύρωσαν όλες τις κοινωνικές εκδηλώσεις , έκλεισαν τα σχολεία και τα πανεπιστήμια μετατρέποντας την εκπαίδευση σε τηλε - εκπαίδευση . Το ίδιο συνέβη και με την εργασία οι περισσότεροι εργαζόμενοι μπήκαν στην νέα μορφή την τηλεργασία . Επήλθε απαγόρευση της κυκλοφορίας με αποτέλεσμα το πάγωμα κάθε μορφή κοινωνικής ζωής μέσω των μέτρων της καραντίνας . Η Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής , η Ούρσουλα Φον Ντερ Λαιεν , σημείωσε ότι είναι σημαντικό να γίνει άμεση άρση των μέτρων κατά της εξάπλωσης του COVID-19 στην Ευρωπαϊκή Ένωση , επειδή επηρεάζουν σοβαρά την οικονομία . (Europa . eu , Μάιος 2020)

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσιβελου

Σύμφωνα με τα άρθρα τους οι Celli and Simonazzi (2020) , ανασκοπούν πως οι περιπτώσεις των γενικευμένων lockdown για τον περιορισμό της διασποράς του ιού, είχαν ως αποτέλεσμα την κατακόρυφη πτώση της παραγωγής , των εισοδημάτων και γενικά δημιουργία διαταραχής ολόκληρου του συστήματος της οικονομίας παγκοσμίως .

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με titάνιες προσπάθειες της προσπάθησε να αποτρέψει μια πιθανή κατάρρευση της ΟΝΕ , μέσα από τις επιχορηγήσεις , τις ενέσεις ρευστότητας και τον συντονισμό της νομισματικής πολιτικής . Η Ευρωπαϊκή Ένωση έδρασε ως σύνολο και όφειλε να έχει τον πρώτο λόγο και να ασκεί ευρωπαϊκή πολιτική με στόχο την διάσωση των κρατών μελών της.

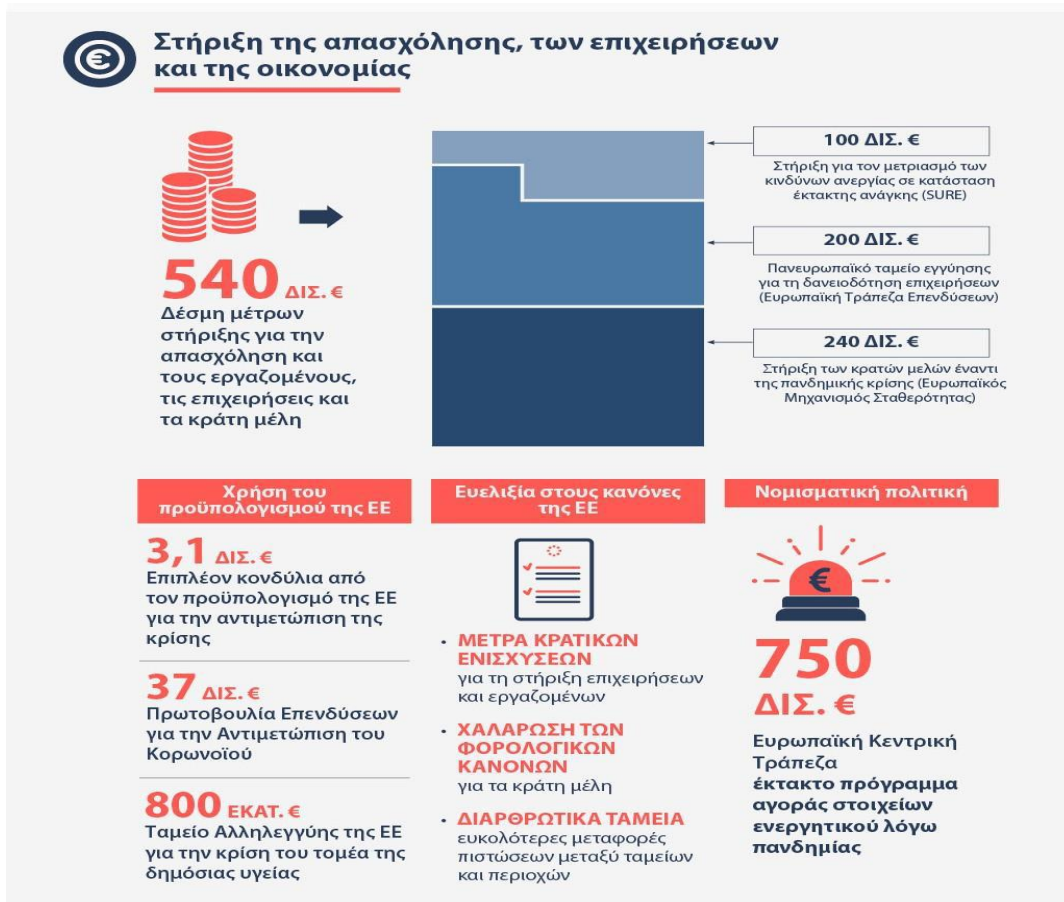
Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προέβλεψε μείωση το 3% της παγκόσμιας παραγωγής για το 2020 , όμως στα μέσα Απριλίου της ίδιας χρονιάς , εμφάνισε αρνητικό ρυθμό ανάπτυξης που συρρικνώθηκε στο 36,3% που σημαίνει τεράστια πτώση σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα . Έτσι , οι περισσότερες οικονομικές πολιτικές θα πρέπει να εφαρμοστούν σε μικρό χρονικό διάστημα και να τεκμηριώσουν ενάντια στις αρνητικές μακροοικονομικές επιπτώσεις που προκλήθηκαν από τον ιό Covid - 19 (Ceylan al tok , 2020) .

Το 2020 το πραγματικό ΑΕΠ μειώθηκε πολύ στη ζώνη του ευρώ έφτασε -14,60% που σημαίνει ότι η συγκεκριμένη μείωση είναι πολύ μεγαλύτερη από την χρηματοοικονομική κρίση του 2008 .

Οι Κεντρικές Τράπεζες δημιούργησαν νέα δανειοδοτικά προγράμματα έκτακτης ανάγκης λόγω της πανδημίας, για την στήριξη των επιχειρήσεων , των νοικοκυριών και των τραπεζών που το είχαν ανάγκη . Εκτελώντας την βραχυπρόθεσμη πίστωση διαθέσιμη με ένα μικρό κόστος , ενσωματώνοντας το πιστωτικό κίνδυνο και μειώνοντας το κόστος του μακροπρόθεσμου δανεισμού . Στόχος των Κεντρικών Τραπεζών να σταματήσουν τον φαύλο κύκλο της πτώσης στις τιμές των περιουσιακών στοιχείων που μείωναν το δανεισμό .

Οι ηγέτες των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπογράμμισαν την ανάγκη για « συντονισμό και στρατηγική εξόδου » και « πλήρες ολοκληρωμένο σχέδιο ανάκαμψης » . Στις επιχειρήσεις είχαν όργανο στήριξης , την κρατική βοήθεια σε όλο το διάστημα της εμφάνισης της πανδημίας μέχρι τώρα και με την βοήθεια της Επιτροπής να καθιερώσει μία σειρά δημοσιονομικών μέτρων .

Σχήμα 3.3.4. : Στήριξη της απασχόλησης των επιχειρήσεων και της οικονομίας .

Πηγή : European Union , 2020 .

Μέχρι τα τέλη Ιουνίου 2020 , είχε εγκρίνει το ποσό των 2,2 τρις ευρώ και έτσι αποτέλεσαν το 15,7% του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης . Ύστερα από πολλών αιτημάτων των αρχηγών κρατών - μελών , στα τέλη Μαΐου 2020 , η Επιτροπή παρουσίασε μια ευρεία δέσμη που συγχωνεύει το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο με μια προσπάθεια ανάκαμψης , μέσου του Next Generation EU , με στόχο την αντιμετώπιση των επιπτώσεων μιας απρόσμενης κρίσης προς το συμφέρον της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

Το πρόγραμμα του Next Generation EU έχει το βασικό εργαλείο , το οποίο είναι ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (Recovery and Resilience Fund , RRF) . Με την εποπτεία του Next Generation EU δόθηκαν 672,5 δις ευρώ για την στήριξη του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF), εφόσον πρόκειται να επέλθει ξανά η ισορροπία στην οικονομία , να ενεργοποιηθεί η αγορά και να ξεκινήσουν οι επενδύσεις . Δόθηκαν και άλλα 47,5 δις ευρώ στο πρόγραμμα React EU , το οποίο αξιολογεί τις καταστάσεις κάθε κράτους - μέλους και προχωρά στην κατανομή των χρημάτων αυτών . Επιπλέον , 30 δις ευρώ παρασχέθηκαν για την ενδυνάμωση του Προϋπολογισμού 2021 – 2027 , με στόχο την εκμετάλλευση τους στον περιβαλλοντικό και στον ψηφιακό τομέα (ECA , May 2020) . Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος του προγράμματος Next Generation European Union περίπου το 90% των κονδυλίων .

Οι δαπάνες του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με το ποσό των 672,5 δις ευρώ έχει ως εξής δυο μορφές :

- ✓ Δάνεια με το ποσό των 360 δις ευρώ .
- ✓ Επιχορηγήσεις με το ποσό των 312,5 δις ευρώ .

Το 70% των επιχορηγήσεων είναι δεσμευμένο για τα χρόνια του 2020 και του 2021 με τις εξής παραμέτρους :

- Ανεργία για τα έτη 2015 έως 2019 .
- Κατανομή πληθυσμού .
- Αντίστροφο κατά κεφαλήν του ΑΕΠ .

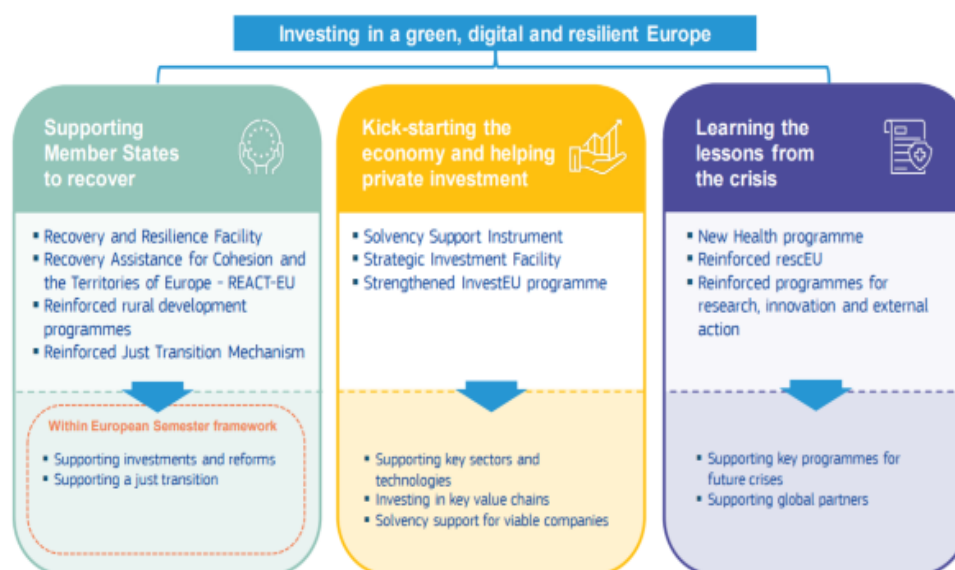
Το υπόλοιπο 30% των δαπανών δεσμεύεται έως και το έτος του 2023 , με τις εξής παραμέτρους :

- Κατανομή πληθυσμού .
- Αντίστροφο κατά κεφαλήν του ΑΕΠ .
- Παγκόσμια μείωση του πραγματικού του συνολικού ΑΕΠ για το χρονικό διάστημα 2020 έως και το 2021 .
- Μείωση του πραγματικού ΑΕΠ για το έτος του 2020 .

Το πρόγραμμα Next Generation EU έχει τρεις βασικούς πυλώνες για την ανάκαμψη της οικονομίας, τους οποίους είναι θα αναλυθούν παρακάτω :

- Ο πρώτος πυλώνας του προγράμματος αφορά για τα υποστηρικτικά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα ανακάμψουν την οικονομία τους . Αυτό φαίνεται το περίπου 87% του προϋπολογισμού του 2020 και παρέχει οικονομική στήριξη μέσω δανείων , επιχορηγήσεων και δημοσίων επενδύσεων με διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις .
- Ο δεύτερος πυλώνας αφορά για την έναρξη της οικονομία και ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων . Αντιπροσωπεύει περίπου το 8% του προϋπολογισμού του 2020. Δίνει την δυνατότητα παροχή εγγυήσεων για δύο νέα μέσα: α)Το μέσο στήριξης φερεγγυότητας και β) την στρατηγική επένδυση διευκόλυνση . Αξίζει να σημειωθεί , υπάρχει και το μέσο Investment EU είναι ένα επενδυτικό πρόγραμμα για την ενίσχυση της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και την υποστήριξη της καινοτομίας .
- Και ο τελευταίος τρίτος πυλώνας ανασκοπεί « Learning the lessons from the crisis » που έχει στόχο στην αύξηση ικανοτήτων και οικοδόμηση ανθεκτικότητας σε μελλοντικούς κρίσεις και όχι μόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και σε άλλα μέρη του κόσμου . Το 5% του συνολικού προϋπολογισμού αφορά τη διάθεση μέτρων και προγραμμάτων στο πλαίσιο αυτού του τρίτου πυλώνα .

Πίνακας 3.3.5 : Τρεις πυλώνες του προγράμματος « Next Generation EU » .

Source: European Commission

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Προκειμένου να δοθούν χρήματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα αναγκαστικά μέσα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων που προκάλεσε η υγειονομική κρίση, η Επιτροπή εξουσιοδότησε τον δανεισμό κεφαλαίων από τις κεφαλαιαγορές μέχρι ύψους των 750 δις ευρώ .

Στο πλαίσιο του Next Generation EU , συνοπτικά καταγράφουμε τα ποσά των παρακάτω επιμέρους προγράμματα για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης με την υπό μορφή δανείων των 360 δις ευρώ και τη υπό μορφή επιχορηγήσεων των 390 δις ευρώ :

Πίνακας 3.3.6. : Προγράμματα για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης .

Recovery and Resilience Fund (Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας)	672,5 δις ευρώ
Δάνεια	360 δις ευρώ
Επιχορηγήσεις	312,5 δις ευρώ
React EU	47,5 δις ευρώ
Ορίζων Ευρώπη	5 δις ευρώ
Αγροτική Ανάπτυξη	7,5 δις ευρώ
Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης	10 δις ευρώ
Invest EU	5,6 δις ευρώ
Resc EU	1,9 δις ευρώ
ΣΥΝΟΛΟ	750 δις ευρώ

Πηγή : European Commission , 2020 .

Συμπεραίνουμε ότι , τα 750 δις ευρώ διατέθηκαν για την εξασφάλιση οικονομικής σταθερότητας και την παρακολούθηση επενδυτικών κινήσεων ορισμένων ιδρυμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης , υπό την πρωτόγνωρη εμφάνιση της πανδημικής κρίσης Covid - 19 . Να σημειωθεί ότι ο στόχος του ταμείου ανάκαμψης δεν ήταν η κάλυψη των ελλειμμάτων που μπορεί να είχε το κάθε κράτος μέλος αλλά στόχος ήταν η αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης. (Apostolidis , 2021)

Ο μηχανισμός θα παρείχε στα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης , επιδοτήσεις άνω των 600 δις ευρώ όμως χρειαζόταν να περάσει κάποιο χρονικό διάστημα για να τεθεί σε εφαρμογή με αποτέλεσμα να τρέξει πρώτο το πρόγραμμα React EU με διάθεση ύψους 47,5 δις ευρώ , ώστε να αποφευχθούν οι διαταραχές και να ελεγχθούν οι συνέπειες της πανδημίας σε οποιονδήποτε κλάδο και τομέα .

Τις προτάσεις σχεδίων με στόχο την ανάκαμψη και ανθεκτικότητας γίνεται αξιολόγηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάθε δύο μήνες από την υποβολή τους με βάση μία σειρά παραμέτρους όπως :

- ✓ Ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού , της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας και της οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας της κάθε χώρας της Ευρωπαϊκής Ένωσης .
- ✓ Αποτελεσματική συμβολή στην πράσινη συμφωνία και ψηφιακή μετάβαση .

Η ελληνική κυβέρνηση στις 20 Μαΐου του 2020 ανακοίνωσε πρόγραμμα ύψους 24 δις ευρώ για την στήριξη της εργασίας , στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και στη μείωση της φορολογίας . Με το συγκεκριμένο πρόγραμμα , είχε στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής , η προστασία και διατήρηση των θέσεων εργασίας . Σύμφωνα με την ελληνική κυβέρνηση , τα προσωρινά μέτρα ύψους 24 δις ευρώ αποτελούν κοινωνική ασπίδα των πολιτών στις ανάγκες της συγκεκριμένης περιόδου .

Η ερευνητική μελέτη γύρω από την πανδημία της COVID - 19 επικεντρώνεται συγκεκριμένα στην αξιολόγηση των αρχικών επιπτώσεων της COVID - 19 σχετικά με τις υπηρεσίες, την κατανάλωση , τη χρηματοδότηση , τις επενδύσεις και αρκετές επιχειρήσεις και βιομηχανίες . Εξαιτίας της επιβολής καραντίνας και της εθελοντικής κοινωνικής απόστασης , ο τουρισμός , τα ταξίδια , η τροφοδοσία και ο τομέας των υπηρεσιών επηρεάστηκαν ποικιλοτρόπως ανά χώρα .

Η πανδημία Covid - 19 είναι η πιο θανατηφόρα και μεταδοτική μετά την ισπανική γρίπη στην ιστορία . Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή , το ΔΝΤ , η Παγκόσμια Τράπεζα και ο ΟΟΣΑ , έβαλαν με titάνιες προσπάθειες να ποσοτικοποιήσουν τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας της Covid - 19 και να επικεντρώσουν τον αντίκτυπό τους στις προβλέψεις τους για την οικονομία . Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ , 2020 a) , υπογραμμίζει ότι αυτές τις επιδράσεις της Covid - 19 μεταξύ χωρών , αφορά λόγω των αυστηρών πιστωτικών συνθηκών και εκδηλώνονται μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της πανδημίας του ιού και στα μέτρα περιορισμού της διασποράς .

Το πραγματικό ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης , έπεσε κατά 15,0% το πρώτο εξάμηνο του 2020 και το τρίτο τρίμηνο ανέκαμψε κατά 12,5% , που σημαίνει ότι έπεσαν έξω οι προβλέψεις των εμπειρογνομόνων και των οικονομολόγων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας του Σεπτεμβρίου 2020 .

Με την πρόσφατη δράση των περιοριστικών μέτρων λόγω αύξηση των κρουσμάτων Covid - 19 σε περισσότερες χώρες αναμένεται να οδηγήσει σε νέα υποχώρηση της οικονομικής δραστηριότητας το τελευταίο τρίμηνο του 2020 . Έτσι , η οικονομική δραστηριότητα αναμένεται να είναι αδύναμη και το πρώτο τρίμηνο του 2021. Παρόλο , που βγαίνουν θετικές ειδήσεις όσον αφορά την διανομή εμβολίων ενισχύουν την αισιοδοξία , την αυτοπεποίθηση και την σταθερότητα για σταδιακή επίλυση της πανδημικής κρίσης εντός του 2021 και του 2022 . Επίσης , με συνδυασμό με την σημαντική στήριξη από τη νομισματική και τη δημοσιονομική πολιτική που έχει σχέση με το πακέτο στήριξης Next Generation προβλέπεται ότι θα επιστρέψει μια σταθερή ανάκαμψη στην περίοδο του 2021 , ταυτόχρονα το πραγματικό ΑΕΠ εκτιμάται να επιστρέψει στο προ της κρίσης επίπεδο του έως τα τέλη του 2022 .

Προφανώς, παρόλο οι βραχυπρόθεσμες προσδοκίες έχουν γίνει επιδείνωση , η εξέλιξη της πορείας του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις αρχές του 2022 και μετά προβλέπεται να είναι σε κάποιες γραμμές παρόμοια με εκείνη την πρόβλεψη των ειδικών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας του Σεπτεμβρίου 2020 .

Συνοπτικά , οι ηγέτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης έδωσαν έγκριση ένα ολοκληρωμένο πακέτο ύψους 1,824,3 δις ευρώ , το οποίο συνδυάζει το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο με το ποσό των 1.074,3 δις ευρώ , με μια πρωτότυπη προσπάθεια ανάκαμψης της οικονομίας με το ποσό των 750 δις ευρώ του προγράμματος , «Next Generation European Union» (NGEU) .

Το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο είναι ενσωματωμένο με το πρόγραμμα Next Generation European Union και αποτελεί το βασικό εργαλείο για την εφαρμογή της δέσμης μέτρων για την ανάκαμψη στο σχέδιο αντιμετώπισης των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης . Συντείνει επίσης στον μετασχηματισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω των ηγετών της , κυρίως μέσω της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της ψηφιακής εξέλιξης τεχνολογίας . Να σημειωθεί ότι , οι ηγέτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφώνησαν το 30% των συνολικών δαπανών από τα δυο προγράμματα Next Generation European Union και το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο θα πάνε σε έργα που αφορά με την κλιματική αλλαγή δηλαδή τον τομέα Περιβάλλον.

Να σημειωθεί ότι , η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διαφέρει από τις εμπορικές τράπεζες . Η βασική της αρμοδιότητα δεν είναι να δέχεται καταθέσεις από τους πολίτες και να χορηγεί δάνεια και επιχορηγήσεις σε ιδιώτες και επιχειρήσεις . Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει άλλες δραστηριότητες τις οποίες είναι :

- Είναι υπεύθυνη για τη χάραξη και πλήρη εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής .
- Ασκεί έλεγχο και εποπτεία σε όλες τις εμπορικές τράπεζες .
- Παρέχει και συντηρεί συστήματα πληρωμών .
- Διατηρεί στατιστικά δεδομένα για την ευρωπαϊκή οικονομία και εκδίδει εκθέσεις για τη νομισματική πολιτική που ασκεί .
- Αποτελεί την « τράπεζα όλων των τραπεζών » γιατί δανείζει όλες τις υπόλοιπες τράπεζες .

3.3 : ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ .

Το σύστημα υγείας της κάθε χώρας έχει τα δικά του χαρακτηριστικά και τις δικές τους προκλήσεις . Διαδραματίζει σημαντικό ρόλο η συνεχή αξιολόγηση η οποία πρέπει να βασίζεται σε αξιόπιστα ανεπτυγμένα συστήματα πληροφοριών, το πόσο καλά εκπαιδευμένο προσωπικό υγείας .

Η Ευρωπαϊκή Ένωση που έπρεπε να δράσει σε πολλούς κλάδους, όμως το πιο σημαντικό κλάδο είναι σαφώς τον υγειονομικό κλάδο . Με αποτέλεσμα , να γίνει η διανομή νέου ιατρικού εξοπλισμού , την προώθηση της έρευνας πάνω στην πανδημία της Covid - 19 και την αναζήτηση τρόπων και λύσεων για την καταπολέμησή του . Η μελέτη στην ανάπτυξη του τομέα υγείας και κοινωνικής φροντίδας θα έχει σημαντικές επιπτώσεις είτε μάκρο είτε σε μικρό επίπεδο . Με την επεξεργασία και την συλλογή των στοιχείων - μελετών μέσω της βιβλιογραφικής ανασκόπησης οδηγεί στο συμπέρασμα πως η αντιμετώπιση μιας πανδημίας , η προσπάθεια για να περιοριστεί η διασπορά της πανδημίας Covid - 19 λαμβάνοντας περιοριστικά μέτρα και η φροντίδα των νοσούντων ασθενών είναι κοστοβόρα και απαιτεί την πλήρη προσήλωση των ηγεσιών κάθε κράτους και των ειδικών στον τομέα της υγείας . Με συνέπεια τα κρατικά ταμεία και το ευρωπαϊκό ταμείο ανάκαμψης να στερεύουν για να αντιμετωπιστεί η νόσος και να ανακουφιστούν αυτοί που έπληξαν από τα μέτρα , λαμβάνοντας ενισχύσεις μέτρων και δάνεια .

Η Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης , υπογραμμίζει αναγκαίο μέτρο προτείνεται η ενίσχυση του ιατρικού δυναμικού με την αποστολή γιατρών και νοσηλευτών από διάφορες περιοχές σε μονάδες υγείας που υπάρχει έλλειψη των κρουσμάτων, αλλά και η αναζήτηση εγκαταστάσεων υγειονομικής περίθαλψης και νέων κλινικών ΜΕΘ . (2020)

Πίνακας 3.3.7. : Ενίσχυση υγείας για την αντιμετώπιση της υγειονομικής κρίσης.

Πηγή : Ευρωπαϊκή Επιτροπή , 2020 .

Να σημειωθεί , ότι το σύστημα υγείας της κάθε χώρας αναπτύσσει και τροποποιεί το πρόγραμμα του , που να ταιριάζει στις παραδόσεις , στις νοοτροπίες και στις αντιλήψεις για την υγεία των πολιτών με βάση τη διαθεσιμότητα των αναγκαίων πόρων . Μάλιστα αναπτύσσονται και εξελίσσονται νέα πρότυπα στο κλάδο της υγείας με αποτέλεσμα οι χώρες να μαθαίνουν και να προτείνουν η μια από την άλλη για τις δυνατότητες , τις προοπτικές εξελίξεις .

Παρόλα αυτά , οι δραματικές επιπτώσεις της πανδημίας στην υγεία οδήγησαν σε ραγδαίες αλλαγές στα συστήματα υγείας παγκοσμίως, που όχι μόνο ήταν απροετοίμαστοι από την πανδημία , αλλά ορισμένα συστήματα υγείας που είναι πλέον εξελιγμένα , όπως των ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο , δεν μπόρεσαν και να αντεπεξέλθουν επαρκώς .

Τα συστήματα υγείας σχηματίζουν σε συγκεκριμένο κοινωνικό , πολιτισμικό και οικονομικό πλαίσιο , με την πάροδο του χρόνου εξελίσσονται , άλλοτε με βάση τις επιλογές της πολιτικής εξουσίας και του κράτους και άλλοτε μέσα από την επίδραση επιστημονικών και τεχνολογικών επιτευγμάτων .

Η Ευρωπαϊκή Ένωση εστίαζε στην εξασφάλιση της δημόσιας υγείας , με την προώθηση ορθών υγειονομικών συστημάτων και προγραμμάτων, με την συνεργασία των επιστημών και ειδικών . Αναγκαία η προσέκλυση των επενδύσεων για την έρευνα και για την ενίσχυση των οργανισμών υγείας .

Σύμφωνα με το άρθρο του Androniceanu (2020) , το Ταμείο Αλληλεγγύης της Ευρωπαϊκής Ένωσης δόθηκε στα κράτη μέλη ύψους 800 εκατομμύρια ευρώ για την κάλυψη των έκτακτων υγειονομικών αναγκών .

Με την δημοσίευση της ανακοίνωσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020) , δόθηκαν 350 εκατομμύρια ευρώ για την προώθηση έρευνας πάνω στην πανδημία της Covid - 19 και στην αναζήτηση νέων θεραπειών , εμβολίων και ελέγχων ώστε να ελαττώσει η διασπορά του ιού . Στα τέλη του Ιανουαρίου του 2020 , το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Horizon δόθηκαν τα πρώτα ποσά ύψους περίπου 10 εκατομμύριο ευρώ , για την έρευνα πάνω στην ασθένεια της Covid – 19 . Το επόμενο μήνα , δηλαδή, τον Φεβρουάριο απόστειλαν σημαντική βοήθεια το ιατρικό εξοπλισμό στην Κίνα από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης . Προστέθηκε ένα ακόμα νέο πακέτο μέτρων ύψους περίπου 232 εκατομμύρια ευρώ , με την ανακοίνωση της Κομισιόν με σκοπό να εξασφαλίσουν με ετοιμότητα, πρόληψη και περιορισμός της πανδημίας του ιού .

Η Ιταλία ήταν από τις πρώτες χώρες που έπληξε βαθιά από την πανδημία της Covid - 19 με πολλά κρούσματα και θανάτους, ζήτησε πρωτίστως από την Ευρώπη να βάλει σε ενεργοποίηση τον μηχανισμό πολιτικής προστασίας, ο οποίος φροντίζει για την ενότητα και την συνεργασία των κρατών μελών της και την άμεση ανταπόκριση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης . Παρόλα αυτά , όμως κανένα κράτος μέλος της Ένωσης δεν δέχθηκε να στείλει πακέτο βοήθειας , το ιατρικό εξοπλισμό, δημιούργησε έτσι ένα κλίμα προβληματισμού σχετικά με τον θεσμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης . (Gostynska , Scazzieri , 2020) Ξεκίνησαν να δημιουργούνται απόψεις ρατσιστικές προς την Κίνα απ' όπου και ξεκίνησε η πανδημία του ιού με συνέπεια κάποιες χώρες να κλείνουν τα σύνορα τους ώστε να αποτρέψουν την είσοδο επισκεπτών στην χώρας τους . Αυτό έφερε την έλλειψη ενότητας και συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη - μέλη και να μην στηρίζουν οικονομικά στα άλλα κράτη - μέλη που είναι οικονομικά αδύναμα . Παρόλα αυτά , η Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε σε ενέργειες αναζήτησης θεραπειών και εμβολίων στο πλαίσιο της παγκόσμιας συνεργασίας .

Με την παγκόσμια συνεργασία ώστε να βρεθούν λύσεις και οφείλουν να στηριχθούν όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ώστε να ανακάμψει και να αποφύγει μία τυχόν ενδεχόμενη χρεοκοπία . Είναι ο μόνος τρόπος να αποτρέψει την περαιτέρω επικράτηση ιδεολογιών σύμφωνα με τον Mason . (2020)

Στα μέσα Μαρτίου του 2020 έβγαλε μια ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ένα πρόγραμμα ύψους 750 δις ευρώ λόγω της πανδημίας και τα κράτη μέλη κατήργησαν τον περιορισμό και έστειλαν το ιατρικό εξοπλισμό στην Ιταλία , μετά από πολλές εβδομάδες που έκανε έκκληση για βοήθεια την ενίσχυση του ιατρικού εξοπλισμού . Αν και , ο ιός εξαπλώθηκε γρήγορα και ραγδαία στο εσωτερικό της Ιταλίας και κόστισε πολλούς θανάτους . Προχώρησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή την διαδικασία μοιράσματος ιατρικού εξοπλισμού σε χώρες που έχουν ανάγκη .

Δημιούργησαν ομάδες καθοδήγησης , με την πρωτοβουλία της Επιτροπής , οι οποίες συνεργάζονται με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων (ΕΟΦ) και η αποστολή τους είναι η διαδικασία εντοπισμού ελλείψεων σε φάρμακα , σε μάσκες κ. α . Το πρόγραμμα Horizon παρασχέθηκαν και άλλα χρήματα ύψους 48 εκατομμύρια ευρώ για τις ερευνητικές ομάδες που η κύρια αρμοδιότητα τους είναι η καταπολέμηση της πανδημίας της Covid – 19 . Η Ευρώπη προώθησε την έρευνα για την πανδημία του ιού μέσω της χορήγησης κονδυλίων και στάλθηκαν χρήματα σε φαρμακευτικές εταιρίες για να ξεκινήσουν έρευνες για την αναζήτηση του εμβολίου κατά του ιού .

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2020) έως τον Σεπτέμβριο του 2020, η Επιτροπή είχε δώσει ύψους 460 δισεκατομμύρια ευρώ σε δράσεις και προγράμματα με σκοπό στην έρευνα, στην πρόληψη, στην θεραπεία και στην εδραίωση τρόπων που να περιοριστούν την διασπορά του ιού . Η κατανομή των αναγκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τα χρήματα από το πρόγραμμα Horizon δόθηκαν σε διάφορα προγράμματα , που στο κάθε πρόγραμμα είχε δικό του στόχο .

Αναλυτικότερα αξιοποιήθηκαν :

- 118,9 εκατομμύρια ευρώ για ιατρική αρωγή .
- 108,2 εκατομμύρια στην έρευνα του εμβολίου κατά της νόσου Covid – 19 .
- 78,2 εκατομμύρια ευρώ για στην διαχείριση της υγειονομικής κρίσης και την ετοιμότητα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης .
- 48,5 εκατομμύρια ευρώ για την στήριξη και την ανθεκτικότητα των συστημάτων υγείας .
- 38,2 εκατομμύρια ευρώ στην επιστήμη και στην έρευνα για τον ιό Covid - 19 .
- 36,3 εκατομμύρια ευρώ στον τομέα της διάγνωσης .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

- Και τέλος, ποσό των 12,3 εκατομμυρίων ευρώ στα κράτη μέλη για την ενίσχυση των δημόσιων υγειονομικών μέτρων .

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αναλάβει τον ρόλο του ηγέτη σε διεθνές επίπεδο όσον αφορά για τα προγράμματα χρηματοδότησης που είναι αποκλειστικά για τα εμβόλια και την διάγνωση του ιού .

Πρέπει να σημειωθεί ότι , υπάρχει άλλο ένα σημαντικό και καινοτόμο πρόγραμμα, το πρόγραμμα « Group Europe » . Οι κύριες αρμοδιότητες του συγκεκριμένου προγράμματος είναι η άμεση απόκριση στην πανδημική κρίση, με το ποσό 531 εκατομμύρια ευρώ , για την ενίσχυση θωράκιση των συστημάτων υγείας. Επιπλέον και άλλη μια βοήθεια ύψους 15,17 δισεκατομμύρια ευρώ για την πρόληψη κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων . Αυτές τις αρμοδιότητες του προγράμματος περιλαμβάνονται η προστασία , η κάλυψη αναγκών από τις ομάδες μειονοτήτων και η πρόσβαση σε βασικά είδη πρώτης ανάγκης . Περιλαμβάνει επίσης , και τη συνεισφορά στα προγράμματα και τις δράσεις που δημιουργήθηκαν από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας . Στον Απρίλιο του 2020 , η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε πακέτο μακροοικονομικής συνδρομής ύψους 3 δισεκατομμύρια ευρώ για την αντιμετώπιση του ιού Covid - 19. Τον Νοέμβριο του 2020 δημιουργήθηκαν οι επαφές της Ευρώπης με τις φαρμακευτικές εταιρίες (Pfizer , Moderna , Astra Zeneca c.a.) ώστε να γίνουν βήματα αναζήτησης εμβολίου του ιού .

Όπως υποστηρίζουν οι Sipido et al (2020) ότι πως ζωτικής σημασίας, για την αντίδραση της Ευρωπαϊκής Ένωσης απέναντι στην πανδημική κρίση αποτελεί η επάρκειά της να αντιμετωπίσει τις παροντικές και μελλοντικές οποιοδήποτε κρίσεις .

Για το λόγω της παρούσας κατάστασης δημιουργήθηκε το Europe4Health το Μάιο του 2020 , το οποίο είναι κατοχυρωμένο στον προϋπολογισμό 2021 – 2027 , ήταν φανερό η τιτάνια προσπάθεια όλων των κρατών μελών με κάθε τρόπο τον υγειονομικό κλάδο . Ενισχύθηκε σημαντικά η έρευνα στην ιδιότητα της υγείας και στάλθηκαν σημαντικά ποσά ενίσχυσης για την προώθηση της αναζήτησης θεραπείας και εξασφάλιση των υγειονομικών δομών και ιατρικών εξοπλισμών .

Ιστορικά , οι πανδημίες έρχονται και φεύγουν ήδη από το 1851 με την γνωστή πανδημία χολέρα που πραγματοποιήθηκε διάσκεψη στο Κάιρο για συνεργασία στον τομέα της υγείας που αποτελεί κομμάτι της διεθνούς διπλωματίας . Γενικά η διεθνής εξάπλωση των πανδημιών έχει προκαλέσει τεράστιο πρόβλημα στην ανθρώπινη ζωή διεθνώς και οι απειλές στην υγεία συνεχίζεται στον 21^ο αιώνα . Το τέλος του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου , η παγκοσμίως υγεία ξεκίνησε να προωθεί την εφαρμογή της τεχνολογίας, της δημόσιας υγείας όπως η ανοσοποίηση , στην ανάπτυξη της τιτάνιας προσπάθειας για βελτίωση δημόσια υγεία . Με αποτέλεσμα , βελτιώθηκε η ιατρική τεχνολογία με νέα αντιβιοτικά και ψυχοθεραπευτικά φάρμακα .

Υπήρξαν σημαντικά επιτεύγματα της Δημόσιας Υγείας στον 20^ο αιώνα όπως η δημιουργία οργανωμένων τοπικών γραφείων και δομών δημόσιας υγείας με κρατικές επιχορηγήσεις , η βελτίωση της τεχνολογίας πάνω στο εμβολιασμό που συνέβαλε στο έλεγχο των μεταδοτικών σημαντικών ασθενειών και η απομάκρυνση των αποβλήτων που έθεσαν κίνδυνο στην δημόσια υγεία των πολιτών . Στις αρχές του 20^ο αιώνα , υπήρχαν λίγες αλλά σημαντικές αποτελεσματικές θεραπείες για τις μεταδοτικές ασθένειες , μειώθηκε η θνησιμότητα και αυξήθηκε η μακροζωία χάριν στην βελτίωση των προτύπων δημόσιας υγείας .

Να σημειώσουμε ότι , η παγκοσμιοποίηση επηρεάζει σε όλα τα συστήματα υγείας της κάθε χώρας , όχι μόνο της γρήγορης μετάδοσης λοιμωδών νοσημάτων , αλλά γίνεται μεγαλύτερη πρόσβαση σε σύγχρονες διαδικασίες πρόληψης , διάγνωσης και θεραπείας (Frank et al , 2020) . Αυτό γίνεται όταν μια πανδημία εξαπλώνεται ραγδαία παγκοσμίως και παράλληλα λαμβάνουν οι ηγέτες των χωρών άμεσες ουσιαστικές δράσεις για την ομαλή διασφάλιση της οικονομίας .

Το 1948 , ιδρύθηκε το σύνταγμα του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) που μετά από δυο χρόνια , δηλαδή το 1946 υπεγράφη με το χάρτη που διαδραματίζει την δημόσια υγεία ως « την πλήρη κατάσταση της ψυχικής , σωματικής και κοινωνικής ευημερίας και όχι απλώς την απουσία της ασθένειας » (World Health Organization , 2013) . Έτσι , με την ίδρυση του Παγκοσμίου Οργανισμού Υγείας επιτεύχθηκε την εξάλειψη της ευλογιάς μέχρι το 1977 , λόγω μέσω της ουσιαστικής δράσης , με αποτέλεσμα ότι οι κρίσιμες απειλές για την δημόσια υγεία θα μπορούσαν να ελεγχθούν μέσω της διεθνούς συνεργασίας και συντονισμού .

Όμως, το βασικό πρόβλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ανέδειξε η πανδημική κρίση του Covid - 19 ήταν η έλλειψη συντονισμού και συνεργασίας μεταξύ των συστημάτων υγείας κρατών μελών της αλλά και οι μέγιστες διαφορές από χώρα σε χώρα στα μέτρα που πάρθηκαν . Με την πάροδο του χρόνου οι εθνικές και κρατικές προσπάθειες για την προώθηση της δημόσιας υγείας επεκτάθηκαν κυρίως σε επίπεδο χρηματοδοτικών προγραμμάτων .

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε ένα βασικό μοντέλο εισροών - εκροών για την αξιολόγηση και τον έλεγχο του τομειακού και της χώρας διαρροές από μέτρα κλεισίματος κατά την χρονική περίοδο της πανδημίας Covid - 19 (Sapir R. , 2020) .

Με το συγκεκριμένο μοντέλο , η τελική ζήτηση υποτίθεται ότι μειώνεται κατά περίπου 5 τοις εκατό με έξι τοις εκατό . Να σημειωθεί ότι , το ΑΕΠ της Ευρώπης αντιστοιχεί κατά 5,7 τοις εκατό το 2020 κατά μέσο όρο .

Διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο οι διαφορές μεταξύ των κρατών μελών τη έκθεσή τους στον τουρισμό και στην παραγωγή .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Το ελληνικό σύστημα υγειονομικής περίθαλψης χρηματοδοτείται από δυο μέρη πόρων , των δημόσιων και των ιδιωτικών πόρων . Η δημόσια χρηματοδότηση εξαρτάται από την κοινωνική ασφάλιση και τους φόρους . Η βασική πηγή εσόδων για τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης είναι οι ασφαλιστικές εισφορές των απασχολούμενων - μισθωτών και των εργοδοτών .

Σύμφωνα με τον Kutzin (2001) οι δημόσιες χρηματοδοτήσεις πηγές είναι το Υπουργείο Υγείας και η υποχρεωτική καθολική ασφάλιση ενώ οι ιδιωτικές χρηματοδοτήσεις πηγές είναι οι δωρεές από οργανώσεις , όπως παραδείγματος χάριν στις τριτοκοσμικές χώρες που έχουν χαμηλό ΑΕΠ και βασίζονται μόνο στην ιδιωτική βοήθεια για την χρηματοδότηση στο σύστημα υγείας .

Σε κάποια κράτη που υπάρχει δυσκολία στην αντιμετώπιση ακόμα και τους γνωστούς ιούς υπό αυτές τις δύσκολες συνθήκες , είναι πιο αδύναμα στις επιπτώσεις της Covid - 19 , εξαιτίας των ελλείψεων στις υποδομές υγείας και την κακή διακυβέρνηση που προκαλεί τη αβεβαιότητα της κοινής γνώμης και κοινωνική αναταραχή . (Poole , John , et. a l. 2020) .

Η διατάραξη της πανδημίας Covid - 19 στα συστήματα υγείας παγκοσμίως και οι χώρες ακόμα οι αναπτυγμένες χώρες δεν έχουν ακόμη ανακάμψει από τις επιπτώσεις της αυξημένης θνησιμότητας και της νόσησης , λόγω της λοίμωξης του ιού . Η πανδημία αυτή, επηρέασε το πρόγραμμα ανοσίας με αποτέλεσμα την μείωση των οικονομικών πόρων και την κοινωνική αστάθεια , με περιορισμό τις προτεραιότητες υγείας της κάθε χώρας . Η άρνηση και η μείωσης κάλυψης εμβολιασμού κατά τη διάρκεια της πανδημίας , επιβραδύνει τη διάδοση ενός εμβολίου Covid - 19 . Είναι απαραίτητο να γίνει συνεχής ενημέρωση από τους αρμόδιους υγείας προς τους πολίτες και να ενισχύσουν οι συνήθειες υπηρεσίας υγείας με κατάλληλα προληπτικά μέτρα της πανδημικής κρίσης .

3.4 : ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΕ ΕΓΧΩΡΙΟ ΚΑΙ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ .

Μέσα από την έρευνα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης , ο τουρισμός αποτελεί μία από τις σημαντικότερες , αν όχι την αναγκαία και την σημαντικότερη , οικονομική δραστηριότητα παγκοσμίως . Αποτελεί μια δραστηριότητα που απεικονίζεται από την πλευρά της ζήτησης υπηρεσιών και προϊόντων . Η δραστηριότητα του τουρισμού επιδρά σε διάφορους κλάδους της οικονομίας , όπως η εστίαση (σε καφετέριες , σε εστιατόρια κ. α) , μεταφορές μετακίνησης (ταξίδι με τρένο , αεροπλάνο ή πλοίο) , ψυχαγωγίας (επίσκεψη σε μουσείο , σε θέατρο , σε κινηματογράφο , σε πολιτισμική εκδήλωση κ.α.) και τέλος της κατανάλωσης σε καταστήματα ενδυμάτων . Ο τουρισμός είναι ο κατεξοχήν εξαγωγικός τομέας , αφού τα έσοδά του προέρχονται μεγαλύτερο μέρος από το εξωτερικό , που σημαίνει ότι καλύπτει σχεδόν το μεγαλύτερο μέρος του ελλείμματος ισοζυγίου αγαθών της κάθε χώρας .

Στην Ελλάδα , ο τουρισμός αξίζει να σημειωθεί ότι τα χρόνια της οικονομικής κρίσης , αποτέλεσε το ανάχωμα στην ύφεση και την ανεργία που οδήγησε την χώρα σε αισιόδοξους ρυθμούς ανάπτυξης . Βοηθά πάρα πολύ την μεγάλη εποχικότητα λόγω του ήλιου και της θάλασσας στην Ελλάδα . Είναι πλέον γνωστό σε όλους , ότι στα τελευταία χρόνια , η Ελλάδα , ήταν αντιμέτωπη με τη δημοσιονομική κρίση. Μέσα από σε τέτοια κατάσταση ο ελληνικός τουρισμός αποτελεί αναμφισβήτητα σωτηρία για την έξοδο από την οικονομική κρίση και ταυτόχρονα , έναν δυναμικό και ενισχυτικό τομέα απασχόλησης της εθνικής οικονομίας . Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα , για την χρονιά 2010 μέσα σε συνθήκες ύφεσης , ο τουρισμός αύξησε 40% τα έσοδα που έφερε στη Ελλάδα και έναντι πτώση του ΑΕΠ κατά 25% . (ΕΛΣΤΑΤ , 2011)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί έναν από τους δημοφιλέστερους τουριστικούς προορισμούς διεθνώς . Λόγω της πανδημικής κρίσης , ο κλάδος του τουρισμού έπληξε με μέγιστο βαθμό που αναγκάστηκε την Ευρώπη να λάβει δραστικά μέτρα ώστε να βοηθήσει την ανάκαμψη του τουρισμού. Από τον τουρισμό απασχολεί περίπου 13 εκατομμύρια εργαζόμενους μόνο στην Ευρώπη . Όταν ξέσπασε η πανδημία της Covid - 19 μέσα σε ένα μήνα χάθηκαν 1 δις ευρώ εξαιτίας της μη λειτουργίας των επιχειρήσεων . Πέρα από το κλείσιμο αεροπορικών εταιρειών που με τα μέτρα κλείσιμο των συνόρων , συμπεριλαμβάνονται τα ξενοδοχεία που δεν είχαν επισκέπτες και τουρίστες , το κλείσιμο της εστίασης , ανέστειλαν όλες τις εκδηλώσεις και τις λειτουργίες των μουσείων . Συγκεκριμένα , στο τομέα των πτήσεων αμέτρητες αεροπορικές εταιρείες ήρθαν αντιμέτωποι στο πρόβλημα ρευστότητας ακόμα και την πτώχευση . Γιατί κατέγραψαν τεράστιες απώλειες εσόδων που ανήλθε τα 14 δις ευρώ και η μείωση του αριθμού των επιβατών κατά το 28% .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Στο κομμάτι με τα ξενοδοχεία η κατάσταση δεν διέφερε σημαντικά , πολλά από αυτά σε περισσότερες ευρωπαϊκές πόλεις έμειναν κλειστά για αρκετό χρονικό διάστημα με αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι να μένουν άνεργοι σε μία εποχή ιδιαίτερη δύσκολη . Στη συνέχεια όμως με τα μέτρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν επωφεληθεί οι εργαζόμενοι και οι επιχειρήσεις , τα οποία περιέχουν φορολογικές ελαφρύνσεις , επιδόματα ενίσχυσης και κρατικές ενισχύσεις με στόχο για την εξασφάλιση ρευστότητας και αποφυγή κινδύνου από την πτώχευση των επιχειρήσεων .

Για την προστασία των τουριστών και ταξιδιωτών , η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχώρησε στην αναβάθμιση των κατευθυντήριων γραμμών όσο αφορά για τα δικαιώματά τους . Ήδη , από τον Μάιο του 2020 προχώρησε η Επιτροπή στην έκδοση νέων δράσεων και προτάσεων ώστε να αρθούν σταδιακά τα περιοριστικά μέτρα απαγορεύσεων των ταξιδιών , να επανέλθει η λειτουργία των ταξιδιωτικών υπηρεσιών και να γίνει διανομή ιατρικό εξοπλισμό ανάμεσα στις ευρωπαϊκές χώρες .

Όπως σημειώνονται στις έρευνες , οι περιορισμοί στην κυκλοφορία πολιτών και το κλείσιμο συνόρων εντός και εκτός της Ευρώπης επηρέασαν αρνητικά τον τομέα των υπηρεσιών , κυρίως στην κατανάλωση , το λιανικό εμπόριο , τη φιλοξενία (ξενοδοχεία) , την ψυχαγωγία (κινηματογράφοι , θέατρα , επίσκεψη σε μουσείο ή αρχαιολογικό χώρο) και τις μεταφορές (πλοία , αεροπλάνα , τρένα) . Μειώθηκε η ζήτηση των καταναλωτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και παγκοσμίως λόγω μείωσης των εισαγωγών από αναπτυσσόμενες χώρες , οι οποίες υπέστηκαν μειωμένες επενδύσεις , διαταραχές στη λειτουργία των εμπορικών αλυσίδων και πολλές περικοπές παραγωγής , εξαιτίας των περιοριστικών μέτρων και τη δημιουργία αβεβαιότητας .

Πέρα από την υγειονομική κρίση , ο τουρισμός τομέας βρίσκεται αντιμέτωπος με άλλες, κυρίως μακροπρόθεσμες προκλήσεις που έχει σχέση με το περιβάλλον και ψηφιακό μετασχηματισμό του , τη βιωσιμότητα και την ανταγωνιστικότητα .

Έτσι , προχώρησαν σε ουσιαστικές ενέργειες το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο για την αναβάθμιση του βιώσιμου τουρισμού, την επαναφορά της παγκόσμιας οικονομίας και του τουριστικού τομέα και την θωράκιση όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης . Η Επιτροπή στόχευσε να επωφεληθούν όλες τις ευρωπαϊκές χώρες από τα πακέτα βοήθεια επενδύσεων και κονδυλίων που θα ακολουθήσουν για μετέπειτα .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Στην έρευνα της βιβλιογραφικής ανασκόπησης ανέδειξε όλους τους παράγοντες και τις αρνητικές επιπτώσεις που επηρεάζει στην ανάπτυξη τουριστικών ροών και επενδυτικών πρωτοβουλιών . Οι Maditinos and Vassiliadis (2008) σύμφωνα με τα άρθρα τους κατέγραψαν ότι υπάρχουν πέντε κατηγορίες που επηρεάζουν αρνητικά την τουριστική βιομηχανία , συγκεκριμένα τις τουριστικές ροές.

Οι κατηγορίες αυτές είναι οι εξής :

- 5 Τρομοκρατία (Terrorism) .
- 6 Πόλεμος (War) .
- 7 Φυσικές καταστροφές (Natural Disasters) .
- 8 Πολιτικές αναταραχές (Political instability) .
- 9 Επιδημίες και νοσήματα (Epidemics and Diseases) .

Έτσι από την έναρξη της πανδημίας έπληξε αρνητικά στο κλάδο των τουριστικών υπηρεσιών και τις τουριστικές ροές . Η υγειονομική κρίση επηρέασε την τουριστική βιομηχανία σε μέγιστο βαθμό . Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (UNWTO) κατέγραψε παγκοσμίως δραματική μείωση αφίξεων κατά - 74 τοις εκατό στο διάστημα 2019 – 2020 , αυτό σημαίνει ότι χάθηκαν γύρω 1,08 δις διεθνών αφίξεων , εξαιτίας του κλεισίματος των συνόρων και η απαγόρευση από νομό σε νομό. Με αποτέλεσμα , να μειώνεται η εμπιστοσύνη των ταξιδιωτών και λόγω της αβεβαιότητας της πρωτόγνωρης κατάστασης .

Με λίγα λόγια κατέρρευσε ο παγκόσμιος τουρισμός με απώλειες 1,3 τρις δολάρια σε έσοδα από εξαγωγές , με κίνδυνο να χαθούν περίπου 100 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στον τουριστικό κλάδο , κυρίως σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις .

Σημειώνοντας , ότι περισσότερο από το 99 τοις εκατό των επιχειρήσεων στον τουριστικό τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις . Το 2020 η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε απώλειες περίπου δύο εκατομμύρια θέσεις εργασίας στον τουριστικό τομέα και η συμβολή του στο ΑΕΠ μειώθηκε στο μισό σε σύγκριση με το 2019, δηλαδή από περίπου 10 % έως και 5 % του ΑΕΠ (WTTC , Economic Impact Report , 2021) .

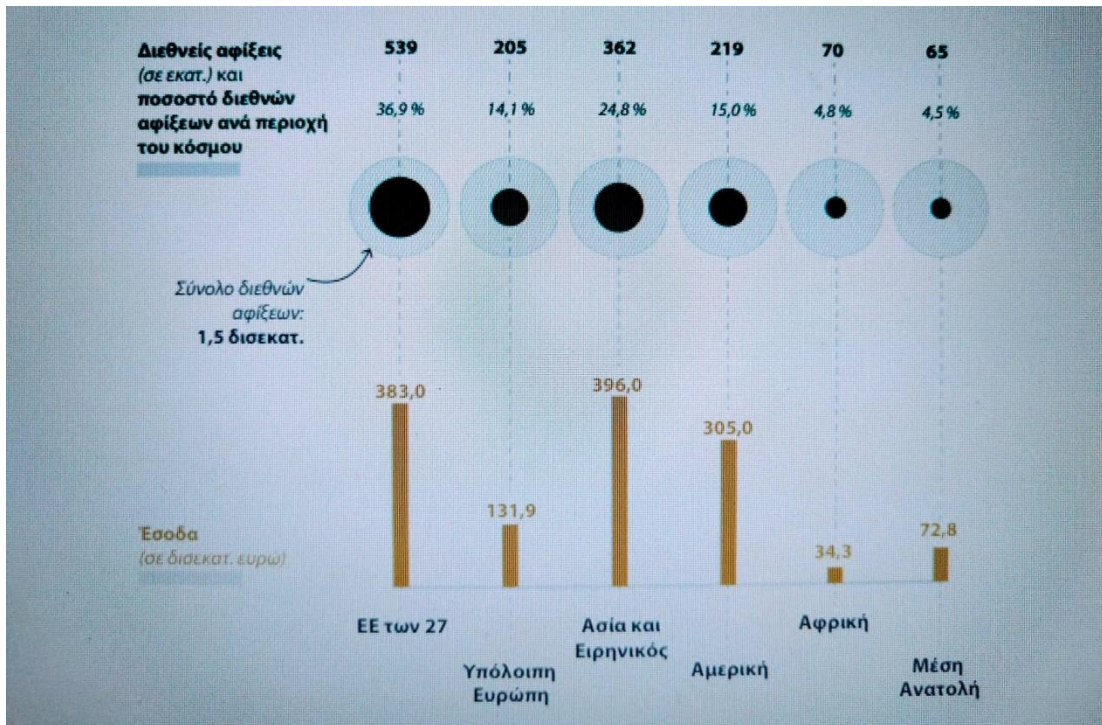
Από τον μήνα Ιούνιο του 2020 , οι ευρωπαϊκές χώρες ξεκίνησαν σταδιακά να κάνουν άρση των περιοριστικών μέτρων , που σημαίνει ότι αυξήθηκαν οι αφίξεις παγκοσμίως . Όμως λόγω της χαμηλής εμπιστοσύνης και του φόβου των ταξιδιωτών για τον μήνα Αύγουστο της ίδιας χρονιάς σημειώθηκε χαμηλότερη μείωση , δηλαδή - 77 τοις εκατό σε σχέση με το 2019 , που θεωρείται ως μήνας κορύφωσης της τουριστικής περιόδου .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσιβελου

Αξίζει να σημειωθεί ότι , η Ευρώπη των 27 χωρών υποδέχτηκε περίπου 530 εκατομμύρια διεθνείς τουριστικές αφίξεις για το έτος 2019 , που σημαίνει σχεδόν το 36 τοις εκατό του παγκοσμίου συνόλου . Στην ίδια χρόνια , τα έσοδα του διεθνούς τουρισμού των 27 ευρωπαϊκών χωρών , ήταν 383 δις ευρώ , δηλαδή το 28,9 τοις εκατό των εσόδων του διεθνούς τουρισμού . Οι κορυφαίες χώρες που είχαν τις περισσότερες τουριστικές διεθνείς αφίξεις ήταν : η Ισπανία , Ιταλία , Γαλλία και Γερμανία .

Γράφημα 3.3.8. : Διεθνείς αφίξεις και έσοδα από τον τουρισμό το 2019 .

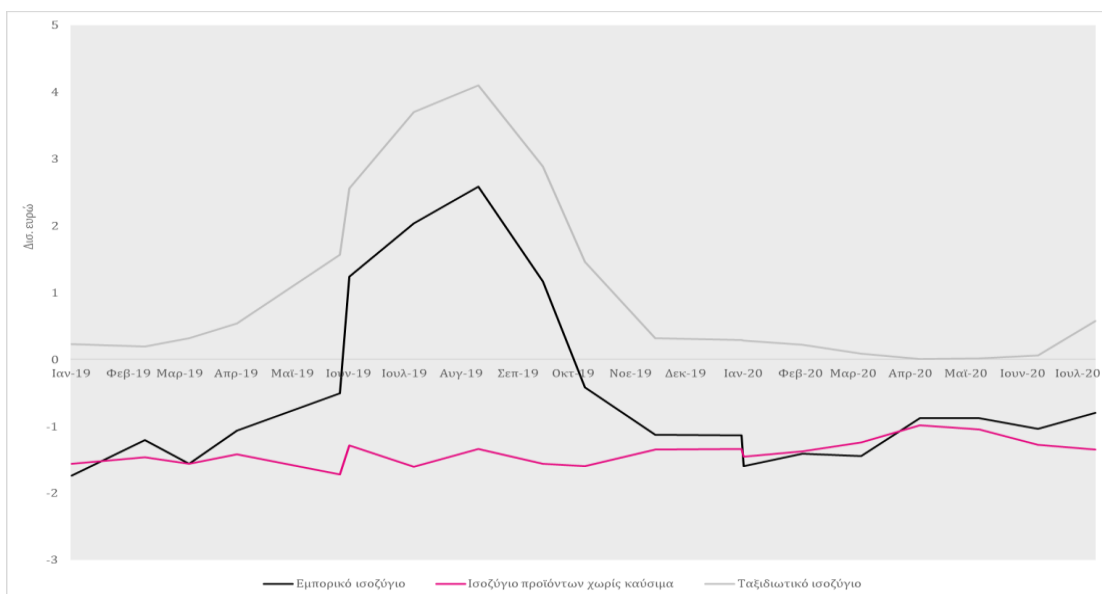
Πηγή: International Tourism Highlights , 2020 Edition ,UNWTO .

Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατά την περίοδο 2013 - 2020 δεν υπήρξε ειδικός προϋπολογισμός για τον τουρισμό που θα μπορούσε να χορηγηθεί μέσω προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης . Παρόλα αυτά , η Επιτροπή αναθεώρησε τις προτεραιότητες για τον τουριστικό κλάδο στο πλαίσιο ευρύτερων στρατηγικών πολιτικής , χωρίς όμως να αξιώσει αυτές τις προτεραιότητες σε κάποιο συγκεκριμένο πλάνο δράσης για την υποστήριξη της πραγματοποίησή τους .

Οι ηγέτες των κρατών μελών υπέβαλλαν δράσεις - προτάσεις για την καταπολέμηση των κοινωνικοοικονομικών συνεπειών της πανδημικής κρίσης και τονίζοντας την ανάγκη δημιουργίας στρατηγικής και σχεδιασμού για την αντιμετώπιση της παρούσας κατάστασης .

Να σημειωθεί , οι εξαγωγές υπέστησαν μεγάλη μείωση , που σημαίνει ότι αναδεικνύει αφενός την αδυναμία τους σε διαταραχές της παγκόσμιας οικονομίας , και αφετέρου το αναπτυξιακό ρίσκο μιας στρατηγικής εξωτερικής που δεν θα δημιουργηθεί με επαναπροσδιορισμό της διάρθρωσης τους . Στο παρακάτω διάγραμμα 3.3.9 απεικονίζεται το εμπορικό ισοζύγιο προϊόντων χωρίς να περιέχονται τα καύσιμα και το ταξιδιωτικό ισοζύγιο . Τους καλοκαιρινούς μήνες , δηλαδή Ιούνιο έως και τα μέσα του Οκτωβρίου του 2019 , το ισοζύγιο προϊόντων χωρίς καύσιμα ήταν παθητικό δηλαδή ελλειμματικό , αλλά το εμπορικό ισοζύγιο ήταν πλεονασματικό εξαιτίας της τουριστικής περιόδου , δηλαδή λόγω στο ταξιδιωτικό ισοζύγιο,.

Διάγραμμα 3.3.9 : Εμπορικό ισοζύγιο και ισοζύγιο προϊόντων χωρίς καύσιμα και ταξιδιωτικό ισοζύγιο σε δις ευρώ .

Πηγή : Bank of Greece , 2020 .

Στο παραπάνω διάγραμμα , παρατηρούμε ότι τον Ιούνιο και τον Ιούλιο του 2019 το πλεόνασμα στο ταξιδιωτικό ισοζύγιο ήταν 2,4 δις ευρώ και 3,5 δις για τον Ιούλιο του 2019 . Στους ίδιους μήνες στην χρονιά του 2020 , το ταξιδιωτικό ισοζύγιο ήταν μηδενικό τον Ιούνιο του 2020 και πλεονασματικό τον Ιούλιο του 2020 κατά περίπου 510 εκατ. Ευρώ . Συμπεραίνουμε ότι , το εμπορικό ισοζύγιο παρέμεινε ελλειμματικό όταν τον Ιούλιο του 2019 ήταν πλεονασματικό κατά 2 δις ευρώ . Να σημειώσουμε ότι , ο τουρισμός αποφέρει αξιόλογα οφέλη στην οικονομία , όμως με την πανδημία του Covid - 19 έφερε αρνητικές διαταραχές στον τουρισμό .

Ο κλάδος των μεταφορών είχε επηρεαστεί σε μέγιστο βαθμό , και η Ευρώπη έκανε συστάσεις με μέτρα ανακούφισης και μετριασμού των αρνητικών επιπτώσεων σε αεροπορικές επιχειρήσεις και όχι μόνο .

Με την εφαρμογή του μέτρου κλεισίματος των συνόρων επέφερε διαταραχές στην παγκόσμια αγορά , στα συστήματα εφοδιασμού , ελλείψεις των προϊόντων και ιατρικού εξοπλισμού .

Έτσι , προχώρησε η Επιτροπή στην λειτουργία των πράσινων λωρίδων ώστε να επιλυθούν τα προβλήματα του εφοδιασμού των προϊόντων .

Για αυτό το λόγο , η Ευρωπαϊκή Ένωση εφάρμοσε ένα σημαντικό μέτρο για την πράσινη λωρίδα για να συνεχίζουν τη κίνηση των εμπορευμάτων , όσο αφορά για την καταπολέμηση της πανδημίας της Covid – 19 .

Οι εξαγωγές των αγαθών (προϊόντα) και των υπηρεσιών (τουρισμός) πριν την πανδημική κρίση έχει φτάσει το ΑΕΠ στο 38,1 % , ενώ η οικονομική κρίση ανήλθε μόνο στο 20% , αυτό σημαίνει αυξήθηκε μόλις 18,1% . Από την εμφάνιση της πανδημίας που είχε δραματικό αντίκτυπο στον τουριστικό τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις εξαγωγές υπηρεσιών μειώθηκε κατακόρυφα - 55,4% ενώ στις εξαγωγές αγαθών ανήλθε 13,16% . Στις αρχές του Μαΐου 2020 η Επιτροπή προχώρησε ορισμένες δράσεις για τον ορισμό τουριστικού κλάδου θεματολογίου για το 2030/2050 , ωστόσο κάποια στοιχεία δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί , βέβαια θεωρείται ότι αυτό το βήμα βρίσκεται προς τη σωστή κατεύθυνση .

Μια σημαντική δράση από την Επιτροπή τον Απρίλιο του 2020 αποφασίστηκε μια οδηγία που περιλάμβανε την απαλλαγή από τον ΦΠΑ σε ειδικές περιπτώσεις εισαγωγών και εξαγωγών εμπορευμάτων . Η συγκεκριμένη οδηγία αρχικά είχε θεσπιστεί σε τρεις μήνες αλλά λόγω της σοβαρής υγειονομικής κατάστασης κράτησε σε ισχύ μέχρι και τον Απρίλιο του 2021 .

Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να γίνει συνεργασία με τους ηγέτες των κρατών μελών και να ανταποκριθούν στις βασικές στρατηγικές προκλήσεις για την κοινοποίηση της ψηφιακής μετάβασης και της πράσινης του τουριστικού κλάδου . Η Επιτροπή , επίσης , πρότεινε τη διοργάνωση ευρωπαϊκής διάσκεψης για τον τουρισμό δημοσιεύοντας μια ανακοίνωση με τίτλο « Τουρισμός και μεταφορές το 2020 και μετά » (COM , 2020) .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Η ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών ήταν της νέας στρατηγικής του 2020 ως προς μια ενισχυμένη και ισχυρότερη ενιαία αγορά για την ανάκαμψη της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3.9 : Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών για την χρονιά 2008 , 2019 και 2020 .

ΑΕΠ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ
	ΑΓΑΘΩΝ & ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
Οικονομική κρίση του 2008	20%
Πριν την πανδημία(2019)	38,1%
Κατά την διάρκεια της Πανδημίας(2020)	-55,4%

Πηγή : ΕΛ.ΣΤΑΤ , 2020 .

Σύμφωνα με το παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι η χρονιά του 2020 άφησε αρνητικό αντίκτυπο για το τουρισμό παγκοσμίως λόγω περιορισμένης κίνησης των ταξιδιωτών λόγω φόβου και αβεβαιότητας και η απαγόρευση εισόδου από χώρα σε χώρα έφερε κατακόρυφη μείωση - 55,4% στις εξαγωγές υπηρεσιών .

Με το πρωτοφανή κλυδωνισμό που υπέστη ο τουρισμός , η Επιτροπή προχώρησε μέτρα και προτάσεις για τον μετριασμό του αντίκτυπου αυτής της πανδημικής κρίσης στον τουριστικό κλάδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης . Επιπροσθέτως , η Επιτροπή πρότεινε κάποιες συστάσεις με ειδικό αντίκτυπο στον τουριστικό τομέα. Οι συστάσεις αυτές περιλάμβαναν :

- ✓ Κοινός στόχος για την ομαλή επαναφορά της ελεύθερης κυκλοφορίας και την άρση των περιορισμών μέτρων στα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης .
- ✓ Πρόγραμμα στήριξης της σταδιακής επανεκκίνησης των μεταφορών (πλοία , αεροπλάνα , τρένα κ.α.) με ταυτόχρονη εγγύηση της ασφάλειας των ταξιδιωτών και των εργαζομένων .
- ✓ Κατευθυντήριες γραμμές για την ασφαλή και ομαλή σταδιακή αποκατάσταση των τουριστικών δραστηριοτήτων και την δημιουργία πρωτοκόλλων υγείας για τις εγκαταστάσεις δομές φιλοξενίας όπως τα ξενοδοχεία , τα ενοικιαζόμενα δωμάτια κ. α .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Υπάρχουν κάποιες πρωτοβουλίες και προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που μπορούν να αξιοποιηθούν στη παροχή χρηματοδότησης για τουριστικές επενδύσεις .

Πριν το ξέσπασμα της πανδημίας , υπήρχαν δώδεκα προγράμματα για τη χρηματοδότηση δράσεων του τουριστικού τομέα , με αφορμή της πανδημίας προστέθηκαν κι άλλα δύο .

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, για τα έτη 2021 – 2027 , στο νομοθετικό πλαίσιο του , περιλαμβάνει ένα ειδικό στόχο πολιτικής που έχει σχέση με τον βιώσιμο τουρισμό , εφόσον οι επενδύσεις συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου και συμμορφώνονται με τις ανάλογες προϋποθέσεις .

Με τον Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας , έχουν δυνατότητα τα κράτη μέλη να χρηματοδοτούν μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις , και αυτό περιλαμβάνει και ο τουριστικός τομέας , μέσα στο πλαίσιο των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας . Οι 26 εκ των 27 χωρών , υποβλήθηκαν μέσα Οκτωβρίου 2021 στην Επιτροπή και πήραν έγκριση οι 19 από το Συμβούλιο . Αυτή η διαθέσιμη χρηματοδότηση από το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας είναι δεσμευμένο έως το τέλος του 2023 , με στόχο την ενίσχυση του τουρισμού . Έως τον Φεβρουάριο του 2024 , η Επιτροπή θα υποβάλει πλήρη έκθεση αξιολόγησης που αφορά με την πραγματοποίηση του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας .

Επιπρόσθετα, τον Ιούνιο του 2020 , η Επιτροπή δημιούργησε την ιστοσελίδα « Re-open EU» , η οποία περιλαμβάνει χρήσιμες πληροφορίες για τους ταξιδιωτικούς περιορισμούς και τις υγειονομικές προϋποθέσεις που ισχύουν σε κάθε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αυτό βοηθά σε κάθε ταξιδιώτη που επιθυμεί να επισκεφτεί σε μια χώρα .

Στα μέσα Μαΐου του 2021 η Επιτροπή υποδείκνυε την τροποποίηση της σύστασης του Συμβουλίου για τον συντονισμό των περιορισμών της ελεύθερης μετακίνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση . Έτσι , δημιούργησε την πλατφόρμα, το ευρωπαϊκό ψηφιακό πιστοποιητικό, καθορίζοντας σαφείς κανόνες για την διευκόλυνση των ταξιδιωτών και προκειμένου να διευκολυνθεί η επανέναρξη της οικονομικής και της τουριστικής δραστηριότητας .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο τέθηκαν σε εφαρμογή του ψηφιακού πιστοποιητικού Covid – 19 στα μέσα του Ιουνίου 2021 . Το συγκεκριμένο πιστοποιητικό καλύπτει τρία είδη πιστοποιητικών :

- ✓ Πιστοποιητικό εμβολιασμού .
- ✓ Πιστοποιητικό διαγνωστικού ελέγχου και
- ✓ Πιστοποιητικό ανάρρωσης ή νόσησης .

Το ψηφιακό πιστοποιητικό Covid - 19 , το δικαιούνται δωρεάν όλοι οι πολίτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στα κράτη μέλη. Εκδίδεται είτε σε έντυπη μορφή είτε σε ψηφιακή μορφή για την διευκόλυνση της αναγνώρισης των ταξιδιωτών . Αυτό το πιστοποιητικό δημιουργήθηκε μετά από πολλών αιτημάτων των ηγετών κρατών μελών και των υγειονομικών επιτροπών , ώστε να διασφαλίσει την μετακίνηση του ταξιδιώτη σε άλλη χώρα με ασφάλεια και υπευθυνότητα . Έτσι , επανέρχεται ομαλά η ανάκαμψη της τουριστικής δραστηριότητας , με την χρήση του συγκεκριμένου πιστοποιητικού, και επέτρεπε την ελεύθερη κυκλοφορία και πρόσβαση σε πολιτισμικές και αθλητικές εκδηλώσεις, καφετέριες και εστιατόρια . Ήταν κρίσιμες οι πρωτοβουλίες της Επιτροπής για την επαναφορά των ταξιδιωτικών και τουριστικών δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καλοκαιρινή σεζόν 2021 .

Επίσης , η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε μια σημαντική δέσμη παραμέτρων γραμμών για να βοηθήσει τις χώρες της να άρουν σταδιακά τους ταξιδιωτικούς περιορισμούς και να ανοίξουν στις τουριστικές επιχειρήσεις . Οι εκπρόσωποι των κρατών μελών ήταν θετικοί για τις προτάσεις - δράσεις της Επιτροπής και τα μέτρα που εφάρμοσε για τον περιορισμό του ιού Covid - 19 στον τουριστικό τομέα .

Συμπερασματικά , η υγειονομική πανδημία επιβραδύνει τις προσπάθειες ανάκαμψης της οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και παγκοσμίως . Καθώς οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της πανδημίας παραμένουν άγνωστες και αβέβαιες και φυσικά διαφέρουν μεταξύ κρατών μελών και επιχειρήσεων . Επιπρόσθετα , ο τουριστικός κλάδος υπέφερε πολύ από την υγειονομική κρίση του Covid - 19 και αυτό αποδεικνύει από τις οικονομικές μετρήσεις και τις έρευνες . Επίσης , η πανδημία είχε ως αποτέλεσμα πολλές οικονομικές , πολιτισμικές , κοινωνικές και ψυχολογικές συνέπειες που από αυτές θα είναι χρόνιες .

Δημιούργησε ένα καινούργιο πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο τόσο τα τουριστικά πρακτορεία, όσο και οι τουρίστες καλούνται να προσαρμόσουν σε ένα καινούργιο πλαίσιο, με νέες ιδέες, συνθήκες και εργαλεία. Ωστόσο, από τις πολλές μελέτες για τις ουσιαστικές επιπτώσεις αυτής της υγειονομικής κρίσης προβλέπουν σταδιακή αυξημένη τουριστική ζήτηση σε πολλούς κλάδους και ενδιαφερόμενες περιοχές, προσφέροντας περιορισμένο πεδίο για την προώθηση ενημέρωσης και γνώσης όσο αφορά για τη διαχείριση κρίσεων μελλοντικά. Να σημειωθεί ότι, η παρούσα κρίση επιτάχυνε την τεχνολογία και την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών εργαλείων στον τουριστικό τομέα με στόχο την άμεση εξυπηρέτηση των αναγκών των τουριστών.

Έχει παρατηρηθεί, ότι η πανδημία της Covid - 19 να πυροδότησε έναν ενδιαφέρον πολυδιάστατο μετασχηματισμό του κλάδου, δηλαδή δημιούργησε νέες νοοτροπίες και συμπεριφορές για τουρίστες και επιχειρήσεις και έδειξε τις σημαντικές διαρθρωτικές ελλείψεις της βιομηχανίας που έπρεπε να καλυφθούν.

3.5 : ΣΤΗΡΙΞΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΡΟΣ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ .

Προκειμένου να επιλύσουν αποτελεσματικά τα μέτρα τα οποία καταλαμβάνει η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει πρωτίτως να έχουν στόχο σε ίση αντιμετώπιση όσων πλήττονται από την πανδημία Covid – 19, με την παροχή αποζημιώσεων και πακέτων στηρίξεων, στην διάθεση και κυκλοφορία χρηματοδοτικών πηγών με βάση τις ανάγκες που ξεπροβάλλουν. Απαραίτητα να συνεχίζει η προσπάθεια να λειτουργήσει ξανά ομαλά η οικονομία του κάθε κράτους - μέλους από όπου και είχε παγώσει λαμβάνοντας πλέον υπόψη τις νέες συνθήκες που έχουν προκληθεί εξαιτίας της πανδημίας. Σε μια έρευνα του Αποστολίδη (2020) υπογραμμίζει πως η αλληλεγγύη και η βοήθεια μεταξύ των κρατών μελών ήταν εμφανής σε όλους τους τομείς, τα κράτη μέλη αντιμετωπίστηκαν ισότιμα όσο αφορά στα πακέτα στήριξης και στις επιχορηγήσεις –κονδυλίων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση βασίστηκε στην βοήθεια των αγορών ώστε να αξιοποιήσει τα απαραίτητα κεφάλαια και κονδύλια πακέτα στήριξης για να τα προσφέρει στα κράτη μέλη της. Επικεντρώθηκαν σε δυο βασικούς τομείς στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα της καλύπτοντας όμως και στους υπόλοιπους τομείς. Τα μέτρα στήριξης αυτά δημιουργήθηκαν έχοντας ως βασικό πυλώνα την νομισματική πολιτική με στόχο στις κρατικές ενισχύσεις, στην δημιουργία επενδύσεων και στην οικονομική σταθερότητα του κάθε κράτους μέλους. (Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2020)

Τα πλαίσια στα οποία έπρεπε να δράσει η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αμέτρητα και διάφορα. Με την εμφάνιση της πανδημίας πολλές χώρες ανεπτυγμένες και μη, με τους πολίτες να είναι αντιμετώπι την φτώχεια και την ανεργία. Επιπροσθέτως, παρατηρούνται έντονα φαινόμενα πτώσης του παγκοσμίου ΑΕΠ και τραγικές ελλείψεις σε βασικά αγαθά υγείας.

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Μία από τις ταραχώδεις συνθήκες επιχειρηματικής χρηματοδότησης , πέρα από την οικονομική κρίση του 2008 είναι και η υγειονομική κρίση που αποτελεί πρόκληση για τους οικονομολόγους και λογιστές , για τις μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις , καθώς και για τους ίδιους τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς . Οι οικονομολόγοι αναλυτές , επιστήμονες και οι λογιστές διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στη διευκόλυνση της πρόσβασης των οικονομικών οντοτήτων , τόσο των εργοδοτών τους και όσο και των πελατών τους , σε χρηματοδότηση . Είναι αναμενόμενο , ότι η πρόσβαση στη χρηματοδότηση ήταν ιδιαίτερα δύσκολη το 2009, καθώς τότε η παγκόσμια οικονομία εξερχόταν από την ύφεση . Έτσι και σήμερα , με την πανδημική κρίση , λόγω έκτατων και απρόσμενων συνθηκών , έγιναν ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις με χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις περισσότερες χώρες που είχαν την έλλειψη ιατρικού εξοπλισμού και προσωπικού . Παρατηρούμε , ότι μετά από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης του 2008 λίγα χρόνια μετά η πρόσβαση των επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση έγινε ευνοϊκότερη και ευκολότερη, με τις αναπτυγμένες οικονομίες να ωφελούνται περισσότερο από την εξέλιξη αυτή .

Ήδη το 2012 σύμφωνα με τις έρευνες, οι επιχειρήσεις ανέφεραν προβλήματα της ρευστότητας, η οποία όμως σταδιακά είχε περιοριστεί λόγω της ασθμαίνουσας παγκόσμιας οικονομίας , και επιπλέον πίεσεων οι οποίες δημιουργήθηκαν από την κρίση της Ευρωπαϊκής Ένωσης , προβλήματα τα οποία έφθασαν το πλέον δυσχερές τους σημείο στο τέλος της χρονιάς του 2012 .

Να σημειωθεί επίσης ότι , μετά από πέντε χρόνια της οικονομικής κρίσης του 2008, οι κυβερνήσεις και οι φορείς χάραξης πολιτικής συνεργάστηκαν σε παγκόσμιο επίπεδο για την αντιμετώπιση των οικονομικών προβλημάτων .

Επομένως , έτσι θα αντιμετωπιστεί και με την υγειονομική κρίση , με συνεργασία και ενότητα όλων των χωρών ώστε να μετριάξουν τις αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία , στο τουρισμό , στην βιομηχανία , στην αγροτική παραγωγή και στην υγεία των πολιτών . Μετά από το ξέσπασμα της υγειονομικής κρίσης η Ευρωζώνη προχώρησε σε ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις και δημιουργία προγραμμάτων χρηματοδότησης με στόχο την επίλυση προβλημάτων που προκάλεσε η πανδημία .

Το πρόγραμμα Sure θεωρείται από τα πιο σημαντικότερα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης , αφορά ως μέσο προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και απευθύνεται στα κράτη μέλη Ευρωπαϊκής Ένωσης που πρέπει να δράσουν σημαντικά χρηματοδοτικά μέσα για την αντιμετώπιση των αρνητικών κοινωνικών και οικονομικών συνεπειών της πανδημικής κρίσης στην επικράτεια τους . Αποτελεί βασικό μέρος της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να προστατεύσει τους ευρωπαϊκούς πολίτες της, να ελαττώσει τις αρνητικές συνέπειες που έχουν δημιουργηθεί στην οικονομία από την πανδημία , να στηρίξει τους άνεργους και τους εργαζόμενους και να εμποδίσει την απώλεια εισοδήματος .

Με το συγκεκριμένο πρόγραμμα Sure πρόσφερε 100 δις ευρώ για την στήριξη των εργαζομένων και κατ' επέκταση για την καταπολέμηση της ανεργίας . Στο Αύγουστο 2020 , η Επιτροπή παρουσίασε κάποιες σημαντικές προτάσεις της στο Συμβούλιο για την επιχορήγηση σε κράτη - μέλη της Ευρώπης . Το Σεπτέμβριο του 2020 δόθηκαν άλλων 87 δις ευρώ, με την μορφή δανείων, σε 16 κράτη μέλη . Παρόλο ότι είχε παρθεί η απόφαση για την δημιουργία του συγκεκριμένου προγράμματος και ανακοινώθηκε στα μέσα Μαΐου από την Επιτροπή, το πρώτο βήμα του συναντάται τον Οκτώβριο 2020 οπότε και έγινε τελικά λόγος να διανεμηθούν τα κοινωνικά ομόλογα ύψους 100 δις ευρώ , τα οποία , όπως παρατηρήθηκε θα βοηθούσαν την αγορά εργασίας ώστε να αντιμετωπιστεί την πανδημική κρίση . Στις 21 Οκτωβρίου πάρθηκε απόφαση να γίνει διανομή των κοινωνικών ομολόγων ύψους 10 δις ευρώ που σημαίνει ότι πρέπει να αποπληρωθούν μέχρι το 2030 και το υπόλοιπο πακέτο κοινωνικών ομολόγων ύψους 7 δις ευρώ μέχρι το 2040 να αποπληρωθούν. Επίσης στις 27 Οκτωβρίου ξεκίνησε η πρώτη δόση του προγράμματος Sure και τα πρώτα κοινωνικά ομόλογα απονεμήθηκαν στο Λουξεμβούργο και η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέβαλε συνολικά ύψους 17 δις ευρώ σε χώρες όπως η Πολωνία, η Ισπανία και η Ιταλία. Η Ιρλανδία δέχθηκε βοήθεια από την Ε.Ε. στις 13 Νοεμβρίου με το ποσό των 2,5 δις ευρώ . Με τα συγκεκριμένα ομόλογα προκάλεσαν το ενδιαφέρον των επενδυτών εξαιτίας λόγου χαμηλών επιτοκίων τους .

Η χρηματοδότηση πραγματοποιήθηκε με δύο ακόμα δόσεις . Συγκεκριμένα , η μία δόση έγινε στις 17 Νοεμβρίου με το ποσό των 14 δις ευρώ που αξιοποιήθηκε σε εννιά χώρες , ενώ η τελευταία δόση καταβλήθηκε την 1^η Δεκεμβρίου 2020 σε άλλα πέντε κράτη μέλη με το ποσό των 8,5 δις ευρώ . Τα δέκα πέντε κράτη μέλη της Ευρώπης μέχρι τις αρχές Δεκέμβρη , δέχτηκαν οικονομική ενίσχυση πολλών δισεκατομμυρίων για την αντιμετώπιση των αρνητικών οικονομικών και κοινωνικών συνεπειών που προκλήθηκαν από την πανδημία Covid - 19 χάρη στο πρόγραμμα Sure . (Ευρωπαϊκή Ένωση , 2020) .

Για να ανακάμψει γρήγορα η Ευρώπη και να αντιμετωπίσει όσο το δυνατόν λιγότερες ζημιές και απώλειες απαιτείται να προχωρήσει σε ορισμένες δράσεις. Μέσα από διάφορους μηχανισμούς που εφάρμοσε η Ευρωπαϊκή Ένωση για να εξασφαλίσει τις λιγότερες πιθανές οικονομικές απώλειες για τα κράτη μέλη της. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εφάρμοσε κάποια σημαντικά στάδια δράσης :

- Υπέβαλε σε εφαρμογή την διαδικασία αγοράς ομολόγων από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα .
- Ενεργοποίησε την πιστοληπτική ικανότητα του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και το πρόγραμμα ανάκαμψης .

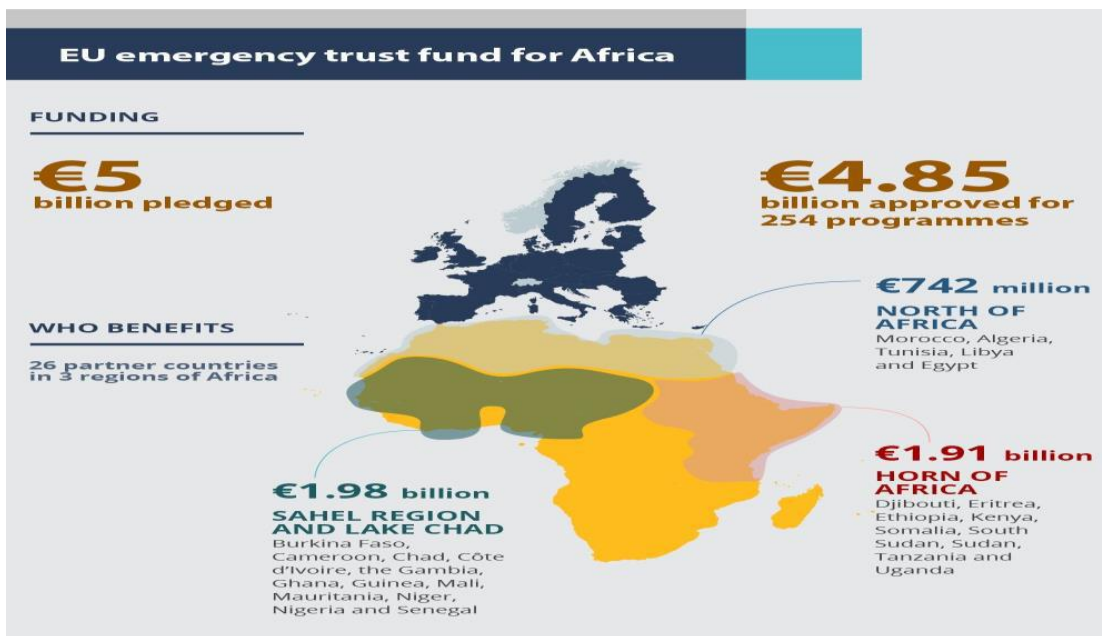
Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Με την ενεργοποίηση του μηχανισμού σταθερότητας με το ποσό 240 δις ευρώ προς στα κράτη μέλη της Ευρώπης επιδιώκει στην επίλυση των οικονομικών ανισορροπιών και στην χρηματοδότηση της δημόσιας υγείας . Να σημειωθεί ότι , το δάνειο ύψους 240 δις ευρώ ισούται μόνο με το 2 στις εκατό του ΑΕΠ της ζώνης του ευρώ που σημαίνει ότι η σύσταση του μηχανισμού σταθερότητας επιτρέπει να δανείζει με χαμηλό ή με αρνητικό επιτόκιο που ωφελεί αρκετά σε κράτη μέλη που δανείζονται . Παρ' όλα αυτά το συγκεκριμένο πρόγραμμα δεν κέρδισε την πλήρη εμπιστοσύνη των κρατών μελών διότι τα περισσότερα περίμεναν να αξιολογηθούν από τις επιχορηγήσεις - κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης . (Apostolidis , 2020).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έδειξε έμπρακτα την δύναμη της όσο αφορά για την στήριξη βοήθειας, δηλαδή δεν περιορίστηκε μόνο στην στήριξη των ευρωπαϊκών χωρών της, επεκτάθηκε εκτός συνόρων της Ευρώπης με το ποσό των 15,6 δισεκατομμύρια ευρώ σε διάφορες χώρες, και ανάμεσα από αυτές τις χώρες η Αφρική πήρε το πακέτο στήριξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης με το ποσό 3,25 δισεκατομμύρια ευρώ (Jones , Amanda et al , 2020) .

Πίνακας 3.10 : Οικονομική ενίσχυση προς την Αφρική , 2020 .

Πηγή : European Union , 2020 .

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΝΔΗΜΙΑ .

4.1 : Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ .

4.2 : ΟΙ ΑΠΕΙΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ .

4.1. : Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ .

Το 2020 ήταν μια χρονιά που άλλαξε όλη την καθημερινότητα των ανθρώπων και στοίχισε τη ζωή σε εκατομμύρια θύματα παγκοσμίως με την πανδημία της Covid -19 . Η πανδημία της Covid - 19 αποτελεί πλέον σοβαρή περίπτωση για τη δημόσια υγεία για τους πολίτες και σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διεθνώς. Ταυτόχρονα, όλη την οικονομία παγκοσμίως κλυδωνίζεται εξαιτίας της πανδημικής κρίσης και των αναγκαστικών περιοριστικών μέτρων που έλαβαν για την αντιμετώπιση μείωση διασπορά του ιού . Το πρόβλημα που προκάλεσε η πανδημική κρίση στην παγκόσμια οικονομία, δεν είναι μια έντονη διαταραχή αλλά δημιούργησε μια βαθιά κρίση που σημαίνει ότι θα πάρει αρκετό χρόνο να επανέλθει στην σταθερότητα η παγκόσμια οικονομία . Περισσότερο επιβαρύνει στην Ελλάδα που η οικονομία της σε σύγκριση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες είναι η πιο αδύναμη και ταλαιπωρημένη από την οικονομική κρίση του 2009 . Βέβαια να σημειωθεί επίσης ότι, η πανδημία έχει τεράστιο αντίκτυπο όχι μόνο σωματική αλλά και στη ψυχική ευημερία των ανθρώπων και επηρέαζε όλη την καθημερινότητα τους .

Συνοπτικά , η άμεση εξάπλωση της πανδημίας του ιού συντέλεσε καθοριστικά στην πρωτοφανή οικονομική ύφεση στην Ελλάδα και παγκοσμίως . Η γρήγορη αυτή εξάπλωση οδήγησε στην άμεση επιβολή των αυστηρών μέτρων (lockdown) σε χώρες που έπληξαν από πολλά κρούσματα λόγω του ιού του Covid - 19 και σε ουσιαστική παράλυση κάθε οικονομικής δραστηριότητας , ειδικά τους μήνες Μάρτιος ως Μάιο 2020 και από τον Οκτώβριο του 2020 έως και τον Μάιο του 2021 . Με συνέπεια , να επαναφέρει σταδιακά ένα επίπεδο λειτουργίας οικονομικής δραστηριότητας από τον Ιούλιο του 2020 και μετά . Με αποτέλεσμα όπως παρατηρήσαμε σε προηγούμενα κεφάλαια για την παγκόσμια οικονομία :

- Δραματική μείωση του παγκοσμίου ΑΕΠ στο πρώτο εξάμηνο του 2020 κατά 3,8% που σημαίνει τουλάχιστον των τελευταίων 70 ετών το μεγαλύτερο εξωγενές σοκ για την παγκόσμια οικονομία στη ιστορία .
- Την έντονη ανάκαμψη του παγκοσμίου ΑΕΠ σε τριμηνιαία βάση .
- Την μικρή μείωση του παγκοσμίου ΑΕΠ ετησίως στο τρίτο τρίμηνο του 2020.

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

Στην ελληνική οικονομία :

- Η άμεση ανταπόκριση εφαρμογής αυστηρών μέτρων lockdown για τους μήνες Μάρτιο έως και στα μέσα Μαΐου του 2020 .
- Η σταδιακή άρση των μέτρων από τα μέσα Μαΐου του 2020 και μετά .

Με αποτέλεσμα , υπόδειξε σε επιτυχή περιορισμό της διασποράς του ιού έως και τα τέλη του Αυγούστου του 2020 .

Ταυτόχρονα ωστόσο το ΑΕΠ της Ελλάδας κατέγραψε :

- Μείωση στο δεύτερο τρίμηνο 2020 (δηλαδή - 15,8%) .
- Δραματική μείωση στο τρίτο τρίμηνο του 2020 (δηλαδή - 9,59%) .

Η εξέλιξη στην αγορά εργασίας στο επόμενο χρονικό διάστημα θα εξαρτηθεί από τις εξελίξεις , συγκεκριμένα , από τον τρόπο με τον οποίο θα γίνει η επαναφορά της λειτουργίας των επιχειρήσεων σε τομείς , οι οποίοι μέχρι και τον Μάιο 2021 βρίσκονταν σε αναστολή λειτουργίας , παίζει σημαντικό ρόλο το πώς θα κινηθεί η οικονομία κατά τους καλοκαιρινούς μήνες με το κλάδο του τουρισμού και φυσικά από τον χρόνο οριστικής εξόδου της οικονομίας από την πανδημία της Covid – 19 . Ωστόσο , με την συλλογή στοιχείων έρευνας , αποδεικνύουν μια αδύναμη αγορά εργασίας όσον αφορά την εργασία , στην οποία με την άρση της αναστολής λειτουργιών των επιχειρήσεων να αυξήσει επικίνδυνα την ανεργία . Ωστόσο , θα πρέπει άμεσα και δραστικά να σχεδιαστούν οικονομικές και πολιτικές παρεμβάσεις που να έχουν στόχο στην προστασία της απασχόλησης και των δικαιωμάτων των εργαζομένων έως ότου σταθεροποιηθεί η λειτουργία της οικονομίας και να επανέλθει η σταθερότητα της ανάκαμψης της . Σημαντικό να σημειωθεί ότι , τόσο οι κεντρικές τράπεζες όσο οι κυβερνήσεις των αναπτυγμένων και μη αναπτυγμένων χωρών και Ευρωπαϊκή Ένωση έδρασαν γρήγορα και μεθοδικά , με αποτέλεσμα το μετριασμό των αρνητικών επιπτώσεων . Οι στρατηγικές και πολιτικές προστασίας της απασχόλησης, ενίσχυση της ρευστότητας σε επιχειρήσεις , νοικοκυριά , τράπεζες και η απαραίτητη δημοσιονομική επέκταση ήταν καθοριστικές και απαραίτητες . Είναι απαραίτητο και αναγκαίο να συνεχιστούν και για το επόμενο χρονικό διάστημα , αφού το κόστος δανεισμού είναι σχετικά χαμηλό , λόγω της εφαρμογής ποσοτικής χαλάρωσης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας , λόγω εκτάκτων και απρόσμενων καταστάσεων όπως η υγειονομική κρίση .

Στην Ελλάδα , μέσω της πανδημίας, έχει αποκτήσει σε τόσο μικρό χρονικό διάστημα μια σημαντική δομή ηλεκτρονικής διακυβέρνησης . Αν και , είναι ταλαιπωρημένη από την οικονομία της στην τελευταία δεκαετία που έκανε τιτάνιες προσπάθειες πάνω στα θέματα όπως στις συντάξεις , στη δημόσια διοίκηση , στη δημόσια υγεία και στην αγορά εργασίας , όπου η Ελλάδα εμφανίζει πολλές δομικές και θεσμικές αδυναμίες και ελλείψεις .

Μόλις τελειώσει η υγειονομική κρίση , αναμένεται δυναμική αύξηση της ζήτησης της οικονομίας στις περισσότερες χώρες παγκοσμίως , αλλά η ανάκαμψη που θα δημιουργηθεί κάθε άλλο παρά ομοιόμορφη θα είναι . Η παγκόσμια οικονομία μετά από την πανδημία θα εστιάζεται στην πράσινη και την τεχνολογική ψηφιακή μετάβαση , με συνέπεια να γίνει πιο βιώσιμη και ανθεκτική .

Κάποιοι κλάδοι δραστηριότητας θα υποχωρήσουν , ενώ άλλοι κλάδοι θα αναπτυχθούν δυναμικά και έντονα . Η ελληνική οικονομία στηρίζεται από σημαντικούς κλάδους όπως ο τουρισμός , η εστίαση , η ψυχαγωγία , το λιανεμπόριο , ο πολιτισμός και οι μεταφορές , αποτελούν σημαντικούς κλάδους για την οικονομία της χώρας που δημιουργούσαν νέες θέσεις εργασίας .

Η υγειονομική κρίση λειτούργησε ως επιταχυντής τεχνολογικών εξελίξεων και αναδιοργανώνει τον καταμερισμό της εργασίας παγκοσμίως . Επίσης , αλλάζει τη δομή αγορών προϊόντων και τη φύση του ανταγωνισμού .

Μαζί με την μετατροπή , με ενσωμάτων νέων τεχνολογιών εξελίξεων σε σημαντικούς κλάδους δραστηριότητας , θα είναι σημαντική και κρίσιμη η ανάπτυξη των κλάδων που βασίζονται στην έρευνα και την νέα καινοτομία , όπως η μεταποίηση , η παραγωγή προϊόντων πολιτισμού με τεχνολογικά μέσα και υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας .

Η πανδημική κρίση έδειξε πως εξαρτώνται ο ένας από τον άλλον και οφείλεται να διασφαλιστεί ότι θα βγουν από αυτήν με ισχυρότερο ευρωπαϊκό και ενωτικό αίσθημα , με ουσιαστική την αίσθηση του «ανήκειν» σε κάθε κράτος μέλος .

Στο επόμενο προσεχή διάστημα διαδραματίζεται σημαντικό ρόλο του κράτους και της οικονομικής πολιτικής . Οι εργαζόμενοι με τις χαμηλές απολαβές τους , τα νοικοκυριά με αυξημένες υποχρεώσεις που δεν μπορούν να ταχτοποιήσουν , οι επιχειρήσεις με χαμηλά έσοδα και αυξημένα έξοδα και τομείς που αδυνατούν να ακολουθήσουν τις τεχνολογικές εξελίξεις είναι φυσικό πως θα εστιάζουν στην κυβέρνηση της κάθε χώρας για διαγραφή χρεών , κόκκινων δάνειων , υποχρεώσεων , μείωση φόρων , στήριξη επιδομάτων για την ακρίβεια κόστους ζωής και κάποιες ρυθμιστικές καταστάσεις . Έτσι , η οικονομική πολιτική και το κράτος καλούνται , με δύσκολες επιλογές και αναζήτηση λύσεων, ώστε να επουλώσουν τις πληγές της υγειονομικής κρίσης, αλλά κυρίως το πιο σημαντικό να προετοιμάσουν την διεθνή οικονομία για τις νέες ευκαιρίες της επόμενης μέρας. Αξίζει να σημειωθεί ότι , σε ένα συνέδριο με θέμα “ η Ελλάδα μετά V ” ο Σ . Θεοδωρόπουλος (Διευθύνων Σύμβουλος , εταιρείας CHIPITA ΑΕ.) υπογράμμισε ότι «δεν λείπουν τα χρήματα, η σωστή νοοτροπία επιχειρηματικότητα και η στρατηγική λείπουν» . Επίσης να σημειωθεί ότι , μετά από την πανδημία , χρειάζεται ενίσχυση στην χρηματοδότηση για τις πιθανόν μελλοντικές κρίσεις .

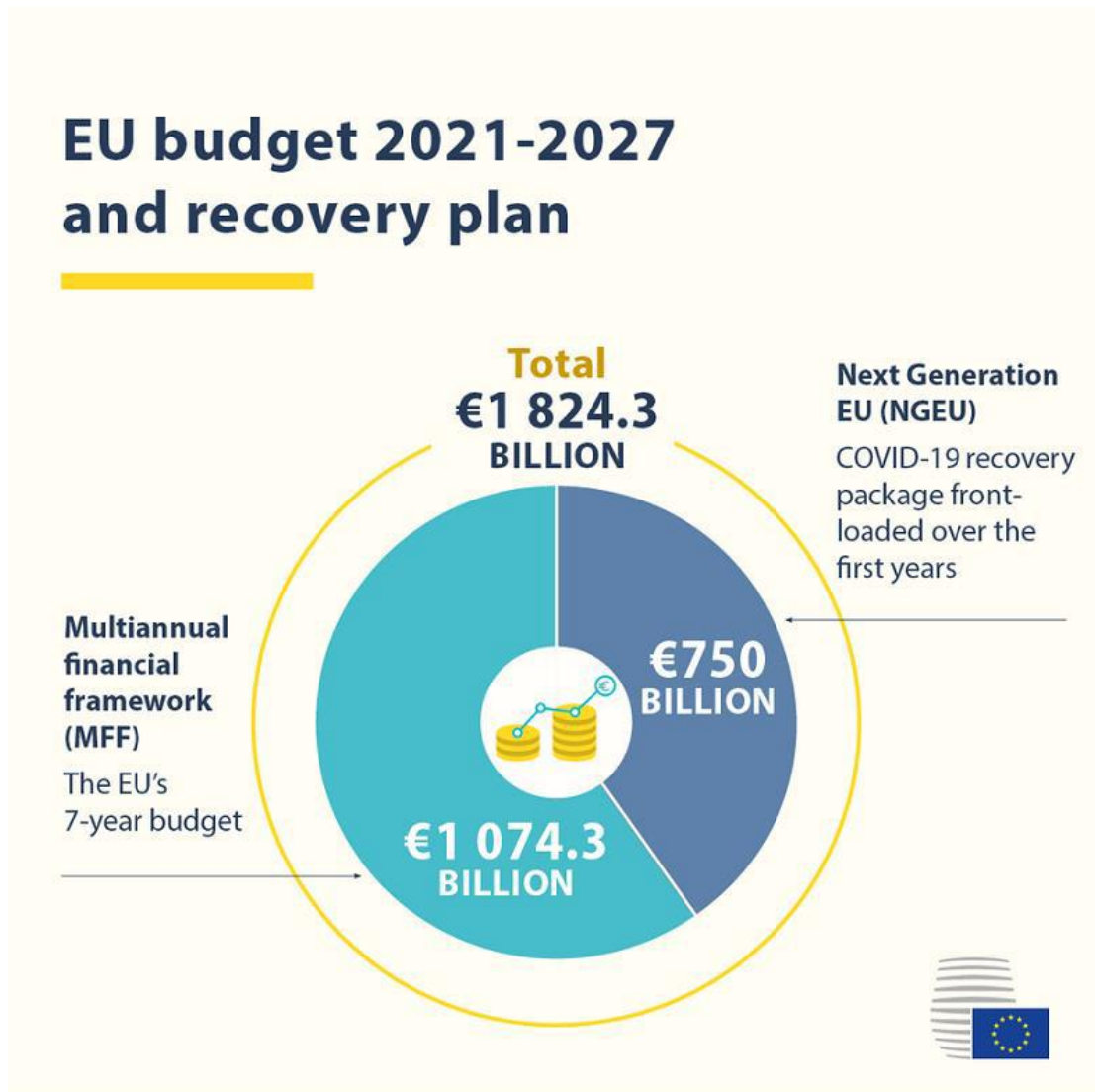
Σύμφωνα με την έρευνα « Κατάσταση της επιχειρηματικής χρηματοδότησης » σημειώνει ότι , η βελτίωση της χρηματοδότησης στην παρούσα κατάσταση είναι συγκυριακή και θα μπορούσε να αποδειχθεί βραχύβια . Αυτό σημαίνει ότι , για να υποστηριχθεί η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων και των συστημάτων υγείας και κοινωνικής φροντίδας μακροπρόθεσμα, οι εφαρμοζόμενες πολιτικές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη απολύτως τους πολλούς μακρο - παράγοντες σε όλες τις επιχειρήσεις και τα συστήματα υγείας και κοινωνικής φροντίδας, συμπεριλαμβανομένης της παγκόσμιας ρευστότητας , της διάθεσης ανάληψης κινδύνου και των διαρθρωτικών ανεπαρκειών . Κρίνεται αναγκαία μια συντονισμένη προσπάθεια μεταξύ των χωρών και των διεθνών χρηματοπιστωτικών οργανισμών για την αντιμετώπιση κάθε μέλλουσας κρίσης . Η μη ορθή πρόβλεψη των οικονομικών μεγεθών και την πρωτοφανή υγειονομική κρίση καθυστέρησε σε πολλές επιχειρήσεις την έγκαιρη λήψη διαρθρωτικών μέτρων , με αποτέλεσμα το πρόβλημα της ρευστότητας και της πτώχευσης να γίνονται όλο και πιο έντονα . Βέβαια , με την στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις προσωρινές αλλά ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις βοήθησε ευνοϊκά στους επιχειρηματίες και στους εργαζόμενους και έτσι μετρίασε τους κινδύνους της ρευστότητας και της πτώχευσης .

Η οικονομία μετά από την πανδημία παγκοσμίως θα δημιουργηθούν ουσιαστικές δράσεις όπως η αξιοποίηση των πόρων του προγράμματος ανάκαμψης Next-Generation EU , η ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων που είναι το Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και η χρηματοδοτική στήριξη από ένα ενιαίο τραπεζικό σύστημα με στόχο την ενίσχυση των επενδύσεων , την υποστήριξη την πράσινη μετάβαση και τον ψηφιακό - τεχνολογία μετασχηματισμό της διεθνούς οικονομίας . Με αποτέλεσμα , να αυξηθεί η συνολική παραγωγικότητα και η διάρθρωση ανταγωνιστικότητας της διεθνούς οικονομίας .

Με αυτό τον τρόπο , θα επιστρέψει στην παγκόσμια οικονομία να αντεπεξέλθει στις νέες προκλήσεις και να λύσει άμεσα και ουσιαστικά τα προβλήματα , και να οδηγήσει στη μετάβαση σε ένα βιώσιμο και αναπτυγμένο και χωρίς κοινωνικούς περιορισμούς παραγωγικό μοντέλο .

Ήδη από τις αρχές του 2021 , ξεκίνησαν οι συντονισμένες προσπάθειες για ανάκαμψη και επαναφορά στην κανονικότητα με το προϋπολογισμό του Johannes Hahn (Επίτροπος για τον Οικονομικό Προγραμματισμό και τον Προϋπολογισμό της ΕΕ) . Από το προϋπολογισμό τα χρήματα θα χρησιμοποιηθούν για την βιώσιμη ανάπτυξη και την μετάβαση της Ευρωπαϊκής Ένωση σε μία νέα, δυναμική και εξελιγμένη περίοδο . Σύμφωνα με το πίνακα 4.4.1 για την περίοδο 2021 - 2027 εγκρίθηκε το ποσό 1,074 τρισεκατομμύρια ευρώ στους πολίτες δικαιούχους της ευρωπαϊκής ενωτικής χρηματοδότησης .

Πίνακας 4.4.1 : Πρόγραμμα Ανάκαμψης-Προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2021 – 2027) .

Πηγή : Ευρωπαϊκή Ένωση , 2020 .

Η εικόνα της ελληνικής οικονομίας μετά την πανδημία αναμένεται να ερμηνεύσει από αντιφατικές τάσεις , θετικές και αρνητικές . Για να γίνει η έξοδος από την υγειονομική κρίση , πρέπει να αντιδράσει άμεσα η οικονομική πολιτική προς την ενίσχυση της οικονομίας . Η ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας είναι το μείζον ζήτημα για πολλούς λόγους . Η μετάβαση στην περίοδο της ανάκαμψης συντελείται όταν υπάρξει και πάλι σταδιακή αύξηση της κατανάλωσης . Αυτή αρχίζει συνήθως από βασικά αγαθά, ένδυσης , διατροφής κ. λ. π . Οι περισσότερες επιχειρήσεις είναι διστακτικές και δεν προκαλούν αντίδραση με αύξηση της παραγωγής στα πρώτα σημάδια αύξησης της ζήτησης των αγαθών τους .

Όμως , οι επιχειρήσεις παρακολουθούν την πορεία της πανδημίας και ελέγχουν τα συσσωρευμένα αποθέματα τους που μειώνονται αλλά στη πορεία αυξάνονται σταδιακά την παραγωγής τους . Αυτό σημαίνει ότι , η αυξημένη παραγωγή των επιχειρήσεων οδηγεί σε αύξηση της απασχόληση , άρα, νέες θέσεις εργασίας , και μειώνεται σταδιακά η ανεργία. Έτσι δημιουργείται η αλυσίδα της αύξηση της ζήτησης για κατανάλωση , ταυτόχρονα αύξηση παραγωγής και τελικά αυξάνεται και το εισόδημα .

Από τη μια , η κατανάλωση έχει αυξηθεί πολύ και αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στον δανεισμό , αυξάνοντας τη ζήτηση δανειακών κεφαλαίων . Από την άλλη πλευρά , οι επιχειρήσεις , κάνουν τιτάνιες προσπάθειες να επανέλθουν στην κανονικότητα από την πανδημική κρίση , να ανταποκριθούν στην αυξημένη ζήτηση , κάνοντας νέες επενδύσεις , αυξάνοντας ακόμα περισσότερο τη ζήτηση δανειακών ιδιωτικών κεφαλαίων αυτό οδηγεί σε αύξηση των επιτοκίων . Η σταδιακή επανεκκίνηση λειτουργίας της κάθε οικονομικής δραστηριότητας , σημαίνει σταδιακή αύξηση της απασχόλησης και η παράλληλη μείωση της ανεργίας οδηγούν σε αύξηση των αποδοχών (μισθών) , αφού οι επιχειρήσεις θα ανταγωνιστούν για την πρόσληψη ικανών και νέων εργαζομένων . Όλα αυτά τα παραπάνω , μετέπειτα της πανδημικής κρίσης , δημιουργείται έναν περαιτέρω κύκλο ή αλυσίδα αυξήσεων που θα οδηγήσει τελικά κάποιους συγκεκριμένους καταναλωτές και επιχειρήσεις σε αδυναμία πληρωμής των υποχρεώσεων τους , δηλαδή , σε κίνδυνο χρεωκοπίας . Βέβαια , θα παρακολουθήσουμε σε βάθος του χρόνου , γιατί πολλές φορές οι προβλέψεις πέφτουν έξω .

Στο σημείο αυτό , είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι οι παραπάνω φάσεις της παγκόσμιας οικονομίας , μέσω της πανδημίας της Covid – 19 , δεν έχουν σε όλες τις περιπτώσεις σταθερή διάρκεια και ένταση . Για παράδειγμα , μια φάση ύφεσης μπορεί σε μια περίπτωση να διαρκέσει οκτώ μήνες και σε άλλη αρκετά χρόνια , εξαρτάται βέβαια , με την έξαρση και την ύφεση της πανδημίας της Covid – 19 . Επίσης , μια ύφεση μπορεί να διαρκέσει αρκετό μικρό χρονικό διάστημα – έστω ένα έτος – αλλά το ΑΕΠ να μειωθεί σε σημαντικό βαθμό , παραδείγματος χάριν 10 % , ενώ κάποια άλλη που διαρκεί αρκετό μεγαλύτερο χρονικό διάστημα – π χ πέντε χρόνια - , να έχει ως αποτέλεσμα συνολική μείωση του ΑΕΠ κατά 4 % . Αυτό σημαίνει ότι , θα παρακολουθήσουμε με ενδιαφέρον και ζήλο την πορεία της παγκόσμιας οικονομίας και , ταυτόχρονα την πορεία της πανδημίας της Covid – 19 . Δεν είναι , όμως , ανεπιθύμητα μόνο τα στάδια του κύκλου που οδηγούν σε μείωση του ΑΕΠ κάτω από την μακροχρόνια τάση του , αλλά και τα στάδια που αυξάνουν το ΑΕΠ πολύ παραπάνω από την τάση αυτή . Ο βασικός λόγος για τις πρώτες είναι προφανής : αφού το ΑΕΠ αποτελεί ένα μέτρο της εφημερίας μας , μια μείωσή του δεν είναι αποδεκτή . Για τις δεύτερες , όμως , η απάντηση δεν είναι και τόσο εύκολη και εύλογη .

Όταν το ΑΕΠ αυξάνεται τάχιστα και σημαντικά πάνω από τη μακροχρόνια τάση του , με αποτέλεσμα , να δημιουργούνται οι απαραίτητες συνθήκες για την δημιουργία κρίσεων , όπως η πανδημική κρίση , και υφέσεων . Αυτές είναι οι παρακάτω κατηγορίες :

- Η υπερβολική κατανάλωση .
- Ο υπέρμετρος δανεισμός και επιχορηγήσεων .
- Η αύξηση των επιτοκίων .
- Η αύξηση του κόστους παραγωγής .
- Και η αύξηση των τιμών προϊόντων και υπηρεσιών .

Άλλο ένα μείζον ζήτημα που αφορά παγκοσμίως είναι η κλιματική αλλαγή για το περιβάλλον . Η χρονιά του 2020 δημιουργήθηκε η Πράσινη Συμφωνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει ένα ενιαίο στόχο στη δημιουργία ενός οδικού χάρτη για μια βιώσιμη Ευρωπαϊκή Ένωση. Με πύλες τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης και την απανθρακοποίηση του ενεργειακού κλάδου. Αυτή η Πράσινη Συμφωνία επιδιώκει στον στόχο μείωσης της μέση θερμοκρασίας στον πλανήτη .

Να σημειωθεί ότι , με την πανδημία λόγω των περιοριστικών μέτρων όπως την απαγόρευση της κυκλοφορίας , προκάλεσε τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά την χρονική περίοδο του Μαρτίου έως και του Μαΐου του 2020 .

Η υγειονομική κρίση και η κλιματική αλλαγή έχουν επιπτώσεις με διαφορετικά χαρακτηριστικά . Η υγειονομική κρίση αναμένεται να μην έχει καταστροφικές επιπτώσεις στην παραγωγική βάση της οικονομίας . Η κλιματική αλλαγή όμως έχει μακροπρόθεσμες και μόνιμες καταστροφικές επιπτώσεις στις παραγωγικές υποδομές.

Με αποτέλεσμα , οι αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής μεγεθύνονται στις επόμενες γενιές και δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο να είναι μη αναστρέψιμες σε μέγιστο βαθμό .

Η πρόσφατη ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου μέχρι και το 2030 δείχνει τη ξεκάθαρη δέσμευσή της για την προώθηση της Πράσινης Συμφωνίας και δημιουργεί έναν οδικό χάρτη πράσινης ανάκαμψης για το κάθε κράτος μέλος της Ένωσης , όπου η απανθρακοποίηση θα δώσει αύξηση στην παραγωγικότητα με υψηλές τεχνολογίες χαμηλού άνθρακα . Η μετάβαση στην κλιματική αλλαγή , η οποία ολοκληρώνεται από την Εθνική Στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, που θα έχει τη δυνατότητα να προσφέρει στις χώρες το λεγόμενο διπλό μέρισμα όπως η προστασία από τις ζημιές εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής , κυρίως αν ξεπεράσει τον 1,5^ο κελσίου , αύξηση της κάθε οικονομικής δραστηριότητας και νέες θέσεις εργασίας .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσιβελου

Η παγκόσμια οικονομία μετά από την πανδημική κρίση , θα διαμορφωθεί αναγκαία ένα ρυθμιστικό πλαίσιο ή την σωστή ισορροπία ρυθμιστικών νέων κανόνων, τέτοιων που θα κινητοποιούν την ανάπτυξη , θα προσελκύσουν τις νέες επενδύσεις και να προστατεύουν τους επενδυτές .

Οι μεταρρυθμίσεις και οι νέες επενδύσεις αποτελούν στόχο με βάση του Ελληνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, που βασίζεται σε τέσσερις κατηγορίες :

- ✓ Πράσινο (Περιβάλλον) .
- ✓ Ψηφιακό (Τεχνολογία) .
- ✓ Απασχόληση με δεξιότητες .
- ✓ Και η τελευταία κατηγορία : Ιδιωτικές επενδύσεις και οικονομικός και θεσμικός μετασχηματισμός .

Οι τέσσερις παραπάνω κατηγορίες αποσκοπούν στην ουσιαστική και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας . Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που αποτελεί στόχο τη θετική συνεισφορά στην εθνική προσπάθεια ανάκαμψης και επαναφορά στην κανονικότητα μετά από το ξέσπασμα της πανδημίας της Covid-19 . Το πρόγραμμα αυτό αναδεικνύει , ταυτόχρονα , την προτεραιότητα που πρέπει να δοθεί σε δράσεις που έχουν την προστασία του περιβάλλοντος και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής . Τονίζοντας , συγχρόνως , την αναγκαιότητα να ολοκληρωθεί άμεσα και δραστικά ο ψηφιακός μετασχηματισμός στη λειτουργία της χώρας . Το Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας προσδοκά να αλλάξει την ελληνική οικονομία , προς ένα πιο αναπτυγμένο, ανταγωνιστικό , εξελιγμένο και πράσινο οικονομικό μοντέλο, με πιο δραστικό αποτελεσματικό και ψηφιοποιημένη χώρα, λιγότερο γραφειοκρατικό , με μειωμένο φορολογικό συντελεστή φιλικό προς την ανάπτυξη και με ένα υγιές και ποιοτικό αποτέλεσμα . Στόχος είναι να γίνουν ουσιαστικές οικονομικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις , που θα επηρεάσουν σε όλες τις δραστηριότητες όπως οικονομικές , τεχνολογικές , κοινωνικές κ.α. Μία ουσιαστική μετάβαση που θα είναι εξίσου σημαντική ώστε να συνδυαστεί την οικονομική δραστηριότητα με τον ψηφιακό μετασχηματισμό με την προστασία του περιβάλλοντος και την καινοτομία . Το Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας έχει το βασικό στόχο να είναι πλήρως ενσωματωμένο με τους κοινούς στόχους των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για άμεση μετάβαση της ελληνικής οικονομίας προς ένα μοντέλο ψηφιοποιημένο και πράσινο ανάπτυξης .

Με βασικές οικονομικές προϋποθέσεις , ο βασικός στόχος του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας είναι να καλύψει το μεγαλύτερο μέρος κενού στις επενδύσεις και στην απασχόληση . Αποσκοπεί στο να δραστηριοποιήσει σημαντικές ενισχύσεις από τον ιδιωτικό τομέα και από τον δημόσιο τομέα με τη χρήση :

- Σε μέγιστο βαθμό για την υλοποίηση δημοσίων επενδύσεων και έργων από τις συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού τομέα .
- Επιχειρήσεις Παροχής Ενεργειακών Υπηρεσιών για την υλοποίηση έργων απόδοση στον δημόσιο κλάδο .
- Συγχρηματοδοτήσεις μέσω διάφορων χρηματοδοτικών εργαλείων, για να συγκεντρώσει σημαντικά ιδιωτικά κεφάλαια για τις επενδύσεις .

Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων που δημιουργεί η υγειονομική κρίση στην παγκόσμια οικονομία, την εργασία και την ανάπτυξη , απαιτεί σχέδιο και δράσεις . Αξίζει να υπογραμμίσουμε ότι η αξιοποίηση των δανείων και των επιχορηγήσεων των προγραμμάτων για χρηματοδότηση επενδύσεων , σε συνδυασμό με ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις, θα ενισχύσει την ανάπτυξη ως βιώσιμη , τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την οικονομική και κοινωνική ενότητα .

Η ελληνική κυβέρνηση , προτείνει να αξιοποιήσει τα σημαντικά κεφάλαια του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με τη μορφή δανείων και επιχορηγήσεων για την χρηματοδότηση επιχειρηματικών επενδύσεων , με επιπλέον νέες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις . Αναλυτικότερα , προτείνει νέες μεταρρυθμίσεις που θα αφορά στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και έτσι να περιέχει ένα σχέδιο απλοποίησης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας .

Αυτό που παρατηρούμε ότι τα τελευταία δέκα τέσσερα χρόνια δηλαδή από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης του 2008 , ότι υπάρχει η τάση διεθνοποίηση των επιχειρήσεων , όχι πλέον των παραδοσιακά και κλασικά μεγάλων και εξωστρεφών αλλά και των μικρών και μεσαίων οργανισμών , που θέλουν και έχουν την ανάγκη να επεκταθούν συνεχώς παγκοσμίως . Με την συμβολή της τεχνολογίας και των ψηφιακών μέσων που αναπτύχθηκαν γρήγορα μέσω της πανδημίας πλέον γίνεται ευκολότερη αυτή η επιδίωξη . Όταν , οι κυβερνήσεις εξετάσουν ένα μεταρρυθμιστικό έργο, θα πρέπει να λάβουν υπόψη όλες τις παραμέτρους , όπως η τεχνολογία , η παγκοσμιοποίηση και οι προκλήσεις που θέτουν , η κουλτούρα και οι απαιτήσεις των νέων πολιτών και το ότι ο κόσμος γίνεται ολοένα και μικρότερος .

Έτσι , πρέπει να υιοθετήσει ένα σύγχρονο , ισορροπημένο και σταθερό πλαίσιο κανόνων, ώστε να βοηθήσει την παγκόσμια οικονομία να αναπτυχθεί υγιέστατα και να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας. Κάθε πετυχημένη οικονομία ενσωματώνει την καινοτομία και την αύξηση της παραγωγικότητας, με ουσιαστικό αποτέλεσμα να δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας , βρίσκοντας κατά περίπτωση τις οικονομικές εκείνες χώρες ή περιοχές όπου προσφέρει συγκριτικό πλεονέκτημα. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα , στην Ελλάδα , η μεγαλύτερη βάση δίνεται στους τομείς του τουρισμού, της ναυτιλίας , της αγροτικής παραγωγής , αλλά και σε κάποιους κλάδους της βιομηχανίας , που τους παραπάνω τομείς προσφέρουν νέες θέσεις εργασίας .

Υπήρξαν κάποια στοιχεία και δεδομένα ότι η παγκοσμιοποίηση θα μπορούσε να τεθεί σε μεγάλο κίνδυνο από μια συνεχή παγκόσμια υγειονομική κρίση , διότι οι αλυσίδες εφοδιασμού είχαν διαταραχθεί σε μέγιστο βαθμό .

Η υγειονομική κρίση μπορεί να έχει μικτές επιπτώσεις στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής . Η βιομηχανική και μεταφορική δραστηριότητα θα πρέπει να μειώσουν τις εκπομπές άμεσα, ταυτόχρονα οι χαμηλές τιμές του πετρελαίου θα βρουν δυσκολία να ανταγωνιστούν το πιο ρυπογόνο πετρέλαιο .

Ο Γερμανός Walter Coll (οικονομικός αναλυτής) στις 24 Μαρτίου του 2020 , υπογράμμισε ότι εκτός από την ιατρική και οικονομική κρίση που δημιούργησε η πανδημία της Covid – 19 , υπάρχει κατά πάσα πιθανότητα να προκαλέσει και σε νομισματική κρίση στην Ευρωπαϊκή Ένωση . Ήδη σε δύο χώρες συγκεκριμένα η Ιταλία και η Ισπανία που έπληξαν εντονότερα από την πανδημία του ιού, δεν έχουν ανακάμψει πλήρως ακόμη από την ευρωπαϊκή κρίση του 2014 και δεν αποκλείεται να ζητήσουν άμεση υποστήριξη για την αποφυγή κινδύνου της χρεωκοπίας .

4.2 : ΟΙ ΑΠΕΙΛΕΣ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ .

Η πανδημία της Covid - 19 ήταν από τις μεγαλύτερες προσκλήσεις που πέρασε στην ιστορία και θεωρείται ότι θα συνεχίσει να απασχολεί στους επιστήμονες , οικονομολόγους αναλυτές , ειδικούς της υγείας και πολλών πολιτών για τα επόμενα χρόνια . Η αβεβαιότητα και η ανασφάλεια , αρχικά για το πώς θα εξελισσόταν η πανδημική κρίση και δεύτερον για το μέγεθος των συνεπειών σε όλες τις οικονομίες σε κάθε χώρα , ήταν αρκετά μεγάλη. Στις αμέτρητες δημοσιεύσεις και έρευνες πολλών επιστημόνων και επίσημων οργανισμών δεν υπήρχαν μόνο αναφορές σε ανοδικά και καθοδικά ρίσκα , έκαναν ποίκιλα σενάρια - εκτιμήσεις για την πορεία της παγκόσμιας οικονομίας . Μέχρι και σήμερα , είναι άγνωστο η χρονική διάρκεια της διαταραχής της υγειονομικής κρίσης διότι με την πάροδο χρόνου γίνεται σε φάση έξαρση και ύφεσης της πανδημίας . Οι αναπτυγμένες χώρες επωφελήθηκαν από μια προνομιακή πρόσβαση στο εμβόλιο , ενώ οι μη αναπτυγμένες χώρες είχαν χαμηλά ποσοστά εμβολιασμού όπως η Αφρική μόνο το 2,5% του πληθυσμού είχε κάνει το εμβόλιο .

Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προβλέπει ότι έως και το 2024 η πλειονότητα των αναπτυσσόμενων και των μη αναπτυσσόμενων χωρών δεν αναμένεται να φέρουν τους ρυθμούς ανάπτυξης . Σε ορισμένες χώρες (Βραζιλία , Κίνα , Ρωσία , Ιαπωνία κ.α.) οι κεντρικές τους τράπεζες έχουν αυξήσει τα επιτόκια τους ώστε να λάβουν προφυλάξεις από ένα πληθωρισμό που όλο γίνεται εντονότερο , με κίνδυνο να υπονομεύσουν την ανάκαμψή τους . Δύο χρόνια αργότερα , μετά από το ξέσπασμα της πανδημίας της Covid - 19 , εμφανίστηκε έντονα η ενεργειακή κρίση, αφού ξέσπασε ο πόλεμος Ρωσίας - Ουκρανίας στις 24 Φεβρουαρίου 2022 . Μετά από τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημικής κρίσης της Covid - 19 στις παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες , όσο κρατάει η κατάσταση του πολέμου Ρωσίας - Ουκρανίας θα αυξηθεί η γεωπολιτική ένταση οι τιμές ενέργειας , πετρελαίου και του φυσικού αερίου θα παραμένουν σε αρκετά υψηλά επίπεδα και οι αρνητικές επιδράσεις στο τουρισμό , στο εμπόριο και αγροτική παραγωγή θα μεγεθύνουν με ανησυχητικό βαθμό . Με βάση των δεδομένων 2019 το 23,5% του συνόλου των εισαγωγών ορυκτών καυσίμων(πετρέλαιο , φυσικό αέριο και άνθρακα) λιπαντικών κ.α. της ελληνικής οικονομίας προέρχεται από την Ρωσία .

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά , οι αναπτυγμένες και μη αναπτυγμένες χώρες βρέθηκαν απροετοίμαστοι και έχασαν μια σημαντική ευκαιρία να επιδείξουν από νωρίς μία ενιαία στάση απέναντι στις απρόβλεπτες εξελίξεις της πανδημικής κρίσης. Μέχρι και σήμερα ένας πολύ μεγάλος αριθμός πολιτών είτε νόσησαν είτε απεβίωσαν από τον ιό Covid - 19 σε όλες τις χώρες παγκοσμίως . Θα λέγαμε πως η πανδημική κρίση , εκτός την υγειονομική , την οικονομική και την κοινωνική διαταραχή προκάλεσε διαταραχή σε μεγάλο βαθμό και στον χώρο εργασίας . Όμως , μετά από λίγο καιρό ξεκαθαρίζεται το τοπίο ότι το αδιέξοδο των πρώτων μηνών του 2020 ξεπεράστηκε και υπάρχει έντονη κινητικότητα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε επίπεδο διεθνώς, συγκεκριμένα , λαμβάνοντας πακέτα και μέτρα στήριξης βοήθειας που θα ωφελήσουν σε όλα τα κράτη μέλη . Τέτοια μέτρα , σε συνδυασμό με την ένταξη , των ελληνικών ομολόγων στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας , αποτελούν θετικό αντίτυπο στην οικονομία , εν μέσω της πανδημικής και οικονομικής κρίσης . Φυσικά , επηρέασε έντονα την βιοποριστική ικανότητα πολλών ανθρώπων παγκοσμίως ενώ ταυτόχρονα επηρέασε θετικά σε μέγιστο βαθμό εργαζόμενους που εργάζονται σε επιχειρήσεις και τομείς της οικονομίας οι οποίοι ήταν τυχεροί από την πανδημική κρίση όπως οι φαρμακευτικές εταιρείες, το διαδικτυακό λιανικό εμπόριο πωλήσεων , οι αλυσίδες σουπερ μάρκετ, τα πρατήρια καυσίμων κ . α . Αναμφισβήτητα , οι αλλαγές που έχει επιφέρει η υγειονομική κρίση στην αγορά εργασίας είναι σίγουρο ότι θα έχουν μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στις εργασιακές σχέσεις και όχι μόνο .

Στην πραγματική ζωή όλα δοκιμάζονται : οι αντοχές και η συνοχής της κάθε χώρας , η αποτελεσματικότητα και ο ψηφιακός μετασχηματισμός . Οι δυνατότητες αναπροσαρμογής της παγκόσμιας οικονομίας σε νέα παραγωγικά και καταναλωτικά πρότυπα , οι εργασιακές σχέσεις των δύο φύλων είναι νέες προκλήσεις για τον κάθε άνθρωπο .

Η εμφάνιση της πανδημίας ενέσκηψε απρόσμενα , εκεί που η ελληνική οικονομία έβγαινε από την οικονομική κρίση . Η αντιμετώπιση της κάθε κρίσης είναι ένα δύσκολο έργο για κάθε χώρα , κοινωνία και πολίτη κυρίως όταν αυτή ξεσπά ξαφνικά και μεταδίδεται με μέγιστη ταχύτητα . Αυτό σημαίνει συχνά στη ζωή , ξαφνιάζοντας , ριζική αλλαγή την καθημερινότητάς μας και σίγουρα καλώντας σε ανασυγκρότηση και ανά στοχασμό . Βέβαια , η χρηματοοικονομική κρίση του 2008 δεν ξέσπασε ξαφνικά , από την άποψη ότι πολλοί οικονομολόγοι και αναλυτές είχαν προβλέψει για αυτό το ενδεχόμενο , όμως η διασπορά της ήταν γρήγορη και μεταφέρθηκε σε όλους τους τομείς της οικονομίας παγκοσμίως .

Η πανδημική κρίση της Covid - 19 ήταν όμως ξαφνική και απρόσμενη η εμφάνιση της και μετάδωσε ραγδαία σε μέγιστο βαθμό, με αποτέλεσμα όλες τις χώρες παγκοσμίως να επιβαρύνουν στα συστήματα υγείας και προκάλεσε διαταραχή στην οικονομία , αγροτική παραγωγή , αγορά εργασίας , στις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών κ . α .

Το ερώτημα πολλών πολιτών για το πότε θα τελειώσει η πανδημία της Covid - 19 μέχρι σήμερα είναι άγνωστο . Βέβαια , με τα ελπιδοφόρα στοιχεία δείχνουν ότι γίνεται με ταχύτατους ρυθμούς ο εμβολιασμός σε όλη η παγκόσμια κοινότητα κατά της λοίμωξης του ιού Covid – 19 . Επιπλέον , σύμφωνα με τα στοιχεία, ότι το 99% των ανθρώπων που νόσησαν από τον ιό Covid - 19 , δεν ξανά αρρωσταίνουν μέσα στο επόμενο εξάμηνο. Μέχρι να βρεθούν αποτελεσματικές λύσεις για την αντιμετώπιση της διάδοσης και της διασποράς του ιού είναι αναγκαίο να τηρούνται όλα τα μέτρα της προστασίας, που συστήνονται οι ειδικοί . Αυτό σημαίνει , θα πρέπει να εξακολουθήσει ο κόσμος να φορά τα πιστοποιημένα είδη μασκών που προτείνονται , να γίνει τακτική χρήση πλύσιμο χεριών και να τηρεί τις αποστάσεις ασφαλείας , με την πάροδο του χρόνου να μάθουμε να ζήσουμε με τον νέο ιό στην καθημερινότητα μας .

Κάθε κρίση είναι και μια ευκαιρία . Δεν πρέπει να χάσουμε την ευκαιρία του εκσυγχρονισμού με την Ευρώπη , την γεωγραφική συνεργασία και το κοινό πλαίσιο για κοινά οράματα από κάτω προς τα πάνω ώστε να διασφαλιστεί ένα μέλλον για όλες τις χώρες και τους πολίτες . Οφείλεται , η κάθε κοινωνία να κινητοποιήσει τις πλέον δυνάμεις , με ενότητα , έμπνευση και προσήλωση στο στόχο της επόμενης μέρας , ώστε να πρωτοστατήσει στις νέες προκλήσεις που είναι μπροστά .

Μετά από δυο χρόνια από την εμφάνιση του ιού Covid - 19 παραμένει και θα μείνει στην καθημερινή ζωή μας . Η οικονομία βρίσκεται σε τροχιά βαθιά ύφεσης , ενώ η αγορά , οι επιχειρήσεις , και πόσο μάλλον η Ελλάδα είναι εξαρτημένη από τον τουρισμό που επιφέρει έσοδα κάθε χρόνο και δημιουργεί νέες θέσεις εργασίες , παρέμεινε στάσιμη για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και επανέρχεται δειλά - δειλά με την άρση των μέτρων στα σύνορα των κρατών - μελών και πλέον με το πιστοποιητικό του εμβολιασμού ή με βεβαίωση νόσησης ή με ένδειξη του αποτελέσματος rapid-test ή με μοριακό τεστ ανίχνευσης ιού covid-19 . Τα συστήματα υγείας στις περισσότερες χώρες δεν έχουν ακόμη ανταπεξέλθει πλήρως από τις άμεσες επιπτώσεις της αυξημένης θνησιμότητας και της νοσηρότητας εξαιτίας του ιού Covid – 19 . Η υγειονομική κρίση δημιούργησε τον διχασμό μεταξύ των εμβολιασμένων και των μη εμβολιασμένων , την κοινωνική αστάθεια και την ανισότητα των δύο φύλων στους τομείς υγείας και εργασίας .

Οι αρχηγοί της ομάδας G20 προβλέπουν ότι η ανάκαμψη από την οικονομική και από την υγειονομική κρίση θα έχουν τη διαμόρφωση καμπύλης σχήματος “V” , με έντονη και βαθιά βραχύβια πτώση, ακολουθώντας από γρήγορη οικονομική ανάκαμψη και ανάπτυξη . Όμως , έχει αντίθετη άποψη ο γενικός γραμματέας του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης , ο Angel Gurría ο οποίος υπογράμμισε ότι η πορεία της οικονομικής ανάκαμψης είναι πιο πιθανό να μοιάζει με καμπύλη σχεδίου “U” παρά “V” , με εκτεταμένη χρονική οικονομική περίοδο αδράνειας για τα επόμενα αρκετά χρόνια .

Η ιστορία έχει δείξει ότι σε κάθε χώρα μπορεί να επιτευχθεί καλύτερη και δυνατότερη και μια πιο υγιεινή ποιότητα ζωής με την δέσμη μέτρων για τη δημόσια υγεία . Οι επιτυχίες και οι αποτυχίες του παρελθόντος μπορούν να εξισωθούν στο μέλλον με καλύτερη ποιότητα ζωής και καλύτερο βιοτικό επίπεδο των πολιτών .

Αυτή η πανδημική κρίση μας δίδαξε ότι όλος ο κόσμος είναι ενωμένος και συνδεδεμένος . Είναι ζωτικής σημασίας να υπάρχει η συνεργασία και η ενότητα προς ένα κοινό σκοπό : η αντιμετώπιση του περιορισμού του Covid – 19 . Άνθρωποι από όλες τις χώρες με διαφορετικό πολιτισμό , κουλτούρα , παιδεία και πολιτικά συμφέροντα όπως οι γιατροί, οι νοσηλευτές , ειδικοί πραγματογνώμονες , επιστήμονες , κοινωνιολόγοι , πολιτικοί και περιβαλλοντολόγοι πρέπει να συνεχίζουν να εργάζονται και να συνεργάζονται για τη βελτίωση της τωρινής κατάστασης , ώστε να έρθει το μέλλον πιο ανώδυνο και λιγότερο δύσκολο . Επιπροσθέτως , οι κυβερνήσεις πρέπει να αλλάξουν την πολιτική που έχει σχέση με τη λειτουργία του κράτους , την οικονομία , την φορολογία , το περιβάλλον ζήτημα , ώστε οι πολίτες να μπορούν να ανταπεξέλθουν στην καθημερινότητά τους και να επιβιώσουν μέσα από τις αλλαγές και προκλήσεις .

Να σημειωθεί ότι , η κάθε κρίση για να αντιμετωπιστεί πρέπει να υπάρχει πολιτική και οικονομική σταθερότητα . Γιατί , η κάθε χώρα και κατά συνέπεια οικονομία και αγορά χρειάζεται την σταθερότητα , ώστε να προσελκύσει νέες επενδύσεις , καθώς οι επενδυτές πρέπει να γνωρίζουν εκ προτέρων σε ποιο πλάνο να κινηθούν .

Κάθε αλλαγή είναι πρόκληση σε κάθε τομέα όπως η υγεία , η οικονομία , η τεχνολογία και άλλα , μέσα από αυτές τις αλλαγές πρέπει να επανέλθουμε στην καθημερινότητα μας και να συνεχίζουμε τις ζωές μας με βιώσιμο και υγιή τρόπο .

Κάθε πανδημία , αφήνει και ένα μάθημα ότι δεν πρέπει να επαναπαυόμαστε όπως ανέφερε μια σοφή φράση ο Θουκυδίδης « *Οι καιροί ου μενετοί* » .

Που σημαίνει , σε ελεύθερη απόδοση , « *οι καιροί δεν περιμένουν , πρέπει να δράσουμε* » .

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

❖ Ελληνική :

1. Βενετσανοπούλου Γ Μ. (2006) *Η κρατική συμβολή στον τουρισμό – εναλλακτικές μορφές τουρισμού* - , 70 – 80 , Αθήνα : Εκδοτικό οίκος Interbooks .
2. Greogory Mankiw N. (2001) *Αρχές της Οικονομικής* , Α' & Β' τόμοι, Αθήνα : Εκδόσεις Τυπωθήτω .
3. Θεωδόρου Μ , Σαρρής Μ , Σούλης Σ. (2001), *Συστήματα Υγείας* , Αθήνα : Εκδόσεις Παπαζήση .
4. Λιαργοβας Γ. Παναγιώτης . (2020) *10 Χρόνια κρίση 3 μνημόνια και 1 πανδημία* , Αθήνα : Εκδόσεις Πολιτεία .
5. Υφαντόπουλος Γ. (2006) *Τα οικονομικά της υγείας : Θεωρία και πολιτική* , Αθήνα : Εκδόσεις Τυπωθήτω .
6. Οικονομικά Χρονικά , Ιούλιος - Σεπτέμβριος 2020 , *Κορωνοϊός και αγορά εργασίας* , No 169.
7. Οικονομικά Χρονικά , Οκτώβριος - Δεκέμβριος 2020 , *Ανάκαμψη* , No 170 .
8. Οικονομικά Χρονικά , Απρίλιος - Ιούνιος 2020 , *4η Βιομηχανική Επανάσταση , Ευκαιρίες και Προκλήσεις* , No 168.
9. Σούλης Σ. (2020) Αφιέρωμα : *Ο ρόλος των ΜΜΕ και του Διαδικτύου στην Ανάπτυξη Εφαρμοσμένης και Άμεσης Πολιτικής Υγείας SARS –coV - 2 - . Οι Παρεμβάσεις στο χρονικό της Πανδημικής Κρίσης* , Αθήνα .
10. Γκόγκας Π. (2016) *Οικονομικά για μη ειδικούς απλά, κατανοητά , πρακτικά*, Αθήνα : Εκδόσεις Κρητική .
11. Κορατζάνης Ν (2020) *Προγράμματα εγγυημένης απασχόλησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση : Αντιμετωπίζοντας την κρίση απασχόλησης και τις αναπτυξιακές προκλήσεις της εποχής*. Αθήνα : Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων .
12. *Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2020*. (2021) Αθήνα , Τράπεζα της Ελλάδος .
13. Υπουργείο Οικονομικών. (2020) Εισηγητική Έκθεση Προϋπολογισμού 2021 ΥΠΟΙΚ, Αθήνα .
14. Παπαδάτος – Αναγνωστόπουλος , Δ., Κουραχάνης , Ν. (2020) . *Εξαίρεση των προσφύγων από την εθνική στρατηγική αντιμετώπισης του COVID - 19 Έκθεση 2020* ,Θεσσαλονίκη : ΚΕΠΥ - Κέντρο Έρευνας και Εκπαίδευσης στη Δημόσια Υγεία, την Πολιτική Υγείας και την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας.

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

15. Αποστολίδης , Θ. (2020) « *Η παρούσα πανδημία ανέδειξε μια διχοτόμηση πολιτικών για την αντιμετώπιση της ύφεσης που προκαλεί. Είναι μια θεμελιώδης διαφωνία σε συνέχεια εκείνης που ανέκυψε κατά την διαχείριση της κρίσης χρέους που απειλεί την Ένωση και ιδιαίτερα την ευρωζώνη ή όχι;. »* Θεσσαλονίκη : Πανεπιστήμιο Μακεδονίας .
16. INE-ΓΣΕΕ: (2020) *Τηλεργασία: Μορφές , οργάνωση , εργασιακά δικαιώματα , κίνδυνοι και οφέλη , Δίκτυο Υπηρεσιών Πληροφόρησης & Συμβουλευτικής Εργαζομένων και Ανέργων .*

Ξενόγλωσση :

1. Gray M. , Hodson N. , Gordon G. , (1993) *Telework Explained* , J. Wiley and Sons, New York .
2. ECON, (2020) «*Potential impacts of Covid - 19 on regions and cities of the EU*».
3. Aldrich D., Neale A. and Schofield , (2006) «*The reality of teleworking*» .

Διαδικτυακές πηγές :

1. WHO , (2020) b . *Advice on The Use of Masks it Context of COVID - 19.* , Geneva, Switzerland .
2. WHO , (2013) . *WHO / Word Health Statistics* , WHO (World Health Organization, Geneva) .
3. ΟΚΕ , (2020) *Τηλεργασία : Προβλήματα και προοπτικές* . Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα: <https://www.oke.gr/el/opinions/tilergasia-provlimata-kai-prooptikes>
4. OECD , (2020) a . *OECD Economic Outlook* , Volume 2020 Issue 2 | READ online [WWW Document] . Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : URL https://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/economics/oecd-economic-outlook/volume-2020/issue-2_39a88ab1-en#page174 (accessed 12. 2 . 2020) .
5. Lähteenmäki – Smith , K. and Böhme , K. (2020) *Corona crisis - the end of hyper mobility and its territorial repercussions ?* . Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : <https://phenomenalfinland.blog/2020/05/08/corona-crisis-the-end-ofhyper-mobility-and-its-territorial-repercussions/>.
6. IMF , (2020) a b. *International Fiscal Monitor: Policies to Support People During the COVID - 19 Pandemic*. IMF , Washington .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσιβελου

7. Barro , R.J , Weng , (2020). *The Coronavirus's and the Great Influenza Pandemic Lessons from the "Spanish Flu" for the Coronavirus's Potential Effects on Mortality and Economic Activity* , NBER Working Papers 26866 National Bureau Of Economic Research , Inc .
8. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο , (2020) , Τα μέτρα για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Ανακτήθηκε από ιστοσελίδα : <https://gr.euronews.com/2020/04/17/evrwpaiko-koinovoulio-covid19-metra-gia-antimetwpsisi-pandimias>
9. Ευρωπαϊκή Επιτροπή , (2020) Timeline of EU action. Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/timeline-eu-action_en
10. European Parliament , (2020) . *Next Generation EU : A European instrument to counter the impact of the Coronavirus pandemic* , European Union.
11. European Parliament , (2020) . *Covid - 19 and the tourism sector*. European Union.
Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα :
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2020/649368/EPRS_ATA\(2020\)649368_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2020/649368/EPRS_ATA(2020)649368_EN.pdf)
12. History of Pandemics , (2020) , Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα :
<https://www.visualcapitalist.com/history-of-pandemics-deadliest/>
13. <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/coronavirus/>
14. McKibbin , W. , Fernando , R. (2020) . *The Global Macroeconomic Impacts of COVID – 19 : Seven Scenarios*. CAMA Working Paper 19 / 2020 February.
15. Wen – Hsiang , U. , Hotez , P.J. , Strych and Bottazzi , M. E. (2020). “*The SARS – CoV - 2 Vaccine Pipeline: an Overview*. «*Current Tropical Medicine Reports*» (2020) 1 – 4 .
16. Economy , (2020)*Potential impacts of COVID - 19 on regions and cities of the EU* ,
Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα
<https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/IMPACTS-COVID-19.pdf>
17. (2020) Ισχυροποιώντας τους ευρωπαϊκούς δεσμούς την εποχή της πανδημίας COVID - 19. 2020 .
  - www.uoa.gr
  - Ελληνική Στατιστική Αρχή , ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : <https://www.statistics.gr/el/home>
  - ΟΟΣΑ .
  - ΕΡΓΑΝΗ .
  - Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας . <https://covid19.gov.gr/tag/pagkosmios-organismos-ygeias/>
  - <https://eody.gov.gr/>
  - Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης .
  - <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσιβελου

- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%AF%CE%B1_COVID-19
- Eurostat <https://ec.europa.eu/eurostat>
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα .
https://www.ecb.europa.eu/pub/projections/html/ecb.projections202012_eurosystemstaff~bf8254a10a.el.html
- OHE. «Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development». 2015 .
- <https://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2020/04/tilergasia.pdf>
- Jones , A. , Sergejeff , K. , Sherriff , A. , Teevan , C. , & Veron , P. (2020) . The challenge of scaling up the European Union’s global response to COVID – 19 . Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : <https://euagenda.eu/upload/publications/the-challenge-of-scaling-up-the-european-union-s-global-response-to-covid-19.pdf>
- EC «Enhanced surveillance report - Greece , Institutional paper 145 , European Commission» , DG-ECFIN , February , 2021 a & b .
- World Health Organization. Coronavirus. Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : https://www.who.int/healthtopics/coronavirus#tab=tab_1.
- World Health Organization. Interim guidance for refugee and migrant health in relation to COVID - 19 in the WHO European Region. Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0008/434978/Interim-guidance-refugee-andmigrant-health-COVID-19.pdf. (2020).
- Gostyńska - Jakubowska , A. , & Scazzieri , L. (2020) . The EU needs to step up its response to the COVID - 19 outbreak. Centre for European Reform. Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : https://www.cer.eu/sites/default/files/insight_AG_LS_23.3.20.pdf.
- Jurisic , B. , (2020) . EU response to economic consequences of COVID - 19. Interreg Europe. Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : <https://www.interregeurope.eu/intra/news/news-article/8520/eu-response-to-economic-consequences-of-covid-19/>.
- <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2010/telework-in-the-european-union>
- <https://www.telework.gov/>
- <https://www.emerald.com/insight/>
- Nozal Lena , A. & Martin , N. The Economy of Well - being Creating opportunities for people’s well - being and economic growth. OECD. (September , 2020) .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσιβελου

- <https://clustercollaboration.eu/news/next-generation-eu-european-commissions-new-recovery-instrument>
- Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας , Covid - 19 Αναλυτικές Οδηγίες. Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : [Covid-19 - Οδηγίες - Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας \(eody.gov.gr\)](https://www.eody.gov.gr) , Αύγουστος 2021 .
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) , Ετήσια Έκθεση της ΕΚΤ 2020 . Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα :

<https://www.ecb.europa.eu/pub/annual/html/ar2020~4960fb81ae.el.html>

- Η Ελληνική οικονομία : Οι επιπτώσεις του Covid - 19 και οι προοπτικές ανάπτυξης, Μαρούλης Δ , Κικίλιας Η. και Ίγκος Α , Αθήνα , 2021 . Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : [21-02 Elliniki Oikonomia synopsis.pdf \(insete.gr\)](https://www.insete.gr/21-02-Elliniki-Oikonomia-synopsis.pdf)
- Επιπτώσεις του Covid - 19 στην ελληνική οικονομία : ο κομβικός ρόλος του Δημοσίου Τομέα. Λιαργκόβας Π ., Αθήνα , 2020. Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : https://www.kepe.gr/images/%CE%91%CE%BD%CE%B1%CE%BB%CF%8D%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82_%CE%95%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%81%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%82_3-2020.pdf
- Όσα πρέπει να ξέρετε για τον Covid - 19 , Κωνσταντίνος Μακρόπουλος , 2020 . Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : <https://www.drmarkopoulos.gr/%CE%B5%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7-%CE%BD%CE%B5%CE%B1/item/168-%CF%8C%CF%83%CE%B1-%CF%80%CF%81%CE%AD%CF%80%CE%B5%CE%B9-%CE%BD%CE%B1-%CE%BE%CE%AD%CF%81%CE%B5%CF%84%CE%B5-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CE%BD-covid-19>
- <https://www.visualcapitalist.com/history-of-pandemics-deadliest/>
- « Η Τηλεργασία στην Ευρωπαϊκή Ένωση πριν και μετά την πανδημία Covid – 19 » Κυριακούλιας Παναγιώτης (2020) Θεματικό Δελτίο Ενημέρωσης Νο 3 , Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού και είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα : https://www.eiead.gr/publications/docs/EIEAD_THEMATIC_ISSUE_TELEWORK_FINAL.pdf
- Κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας Covid - 19 ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα Βικιπαιδεία : https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82_%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%80%CF%84%CF%8E%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσιβελου

[%82 %CF%84%CE%B7%CF%82 %CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CE%AF%CE%B1%CF%82 COVID-19](#)

- Κομισιόν για Ελλάδα : Υψηλότερος ο ρυθμός ανάπτυξης το 2021 - Χρ. Σταϊκούρας - Δεύτερη υψηλότερη η ανάκαμψη στην 3ετία - Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : <https://www.ertnews.gr/eidiseis/oikonomia/elladaoikonomia/komision-ypsilotero-rythmos-anaptyxis-gia-to-2021-anatheorisi-toy-ellinikoy-aep-pros-ta-kato-gia-to-2022/>
- Οικονομία και πολιτική - Μεγάλη αύξηση του πληθωρισμού στο 8,0% τον Μάρτιο του 2022 . Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα : <https://www.agronews.gr/oikonomia-kai-politiki/198170/megali-auxisi-tou-plithorismou-sto-80-ton-martio-tou-2022/>
- Κώστας Χριστοδουλίδης , Ανασκόπηση σε αντιθετικές παραμέτρους της οικονομίας στην εποχή του Covid – 19 , Άρθρο. Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα <https://alexander.ac.cy/wp-content/uploads/2020/06/Costas-Christodoulides.pdf>
- Κυριακούλιας Π, (2020) « *Η Τηλεργασία Στην Ε.Ε. Πριν Και Μετά Την Πανδημία Covid – 19* » . No 3 . Ανακτήθηκε από το αρχείο https://www.eiead.gr/publications/docs/EIEAD_THEMATIC_ISSUE_TELEWORK_FINAL.pdf

Νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο :

- Νόμος 3846 / 2010 με τίτλο « Εγγυήσεις για την εργασιακή ασφάλεια και άλλες διατάξεις » από το ΦΕΚ 66 / Α΄ / 11.05.2010 .
- Νόμος 3845 / 2010 « Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη – μέλη της ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο » από το ΦΕΚ 65 / Α΄ / 06.06.2010 .
- Νόμος 3833 / 2010 « Προστασία της οικονομίας και Επείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης » από το ΦΕΚ 40 / Α΄ / 15.03.2010.
- Νόμος 4682 « Κύρωση : α) της από 25. 2 .2020 Π.Ν.Π. « Κατεπείγοντα μέτρα αποφυγής και περιορισμού της διάδοσης πανδημίας του Covid – 19 » (Α΄ 42 και Β΄ 25), β) της από 11 .3. 2020 Π.Ν.Π. « Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών της εμφάνισης της πανδημίας του COVID - 19 και της ανάγκης περιορισμού της διάδοσής του » (Α΄ 55) και γ) της από 14.3.2020 Π.Ν.Π. « Κατεπείγοντα μέτρα αντιμετώπισης της ανάγκης περιορισμού της διασποράς της πανδημίας του COVID – 19 » (Α΄ 64 και Β΄65) και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ 76 / Α΄ / 03- 04 - 2020 .

Διερεύνηση των επιπτώσεων της πανδημικής κρίσης από την Covid-19 στην ελληνική οικονομία και ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάσχεση της ύφεσης

Έλλη – Ασπασία Κατσίβελου

- Ν. 4684 « Κύρωση της από 30.3.2020 Π.Ν.Π. « Μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας του ιού COVID - 19 και άλλες κατεπείγουσες διατάξεις » (Α΄ 75) και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ 86 / Α΄ / Β΄/ Γ΄ 25 - 04 – 2020 .
- Πράξη νομοθετικού περιεχομένου με τίτλο « Κατεπείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση των συνεπειών του κινδύνου διασποράς του ιού COVID - 19, τη στήριξη της κοινωνίας και της επιχειρηματικότητας και τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της αγοράς και της δημόσιας διοίκησης » ΦΕΚ 68 / Α΄ /20 – 03 – 20 .
- Αποφάσεις διάταγμα αριθμού: 1) αρ. Δ1 α / Γ Π. οικ. 26797 « Παράταση ισχύος του μέτρου της προσωρινής απαγόρευσης λειτουργίας ιδιωτικών επιχειρήσεων και άλλων χώρων συνάθροισης κοινού, στο σύνολο της Επικράτειας , για το χρονικό διάστημα από 28. 4 . 2020 έως και 3.5.2020 , προς περιορισμό της διασποράς της πανδημίας του ιού COVID – 19 » και 2) αρ. Δ1 α / ΓΠ. οικ. 2 6 7 9 4 με την οποία δίνεται « Παράταση ισχύος του μέτρου του προσωρινού περιορισμού της κυκλοφορίας των πολιτών προς αντιμετώπιση του κινδύνου διασποράς της πανδημίας του ιού COVID - 19 έως 04 - 05 - 2020 » ΦΕΚ 1585 / Β΄ / 25- 04 – 20 .
- Απόφαση αρ. Γ ΔΟΥ 94 και 95 « Διαδικασία και προϋποθέσεις χορήγησης ενίσχυσης με τη μορφή επιστρεπτέας προκαταβολής σε επιχειρήσεις που επλήγησαν οικονομικά λόγω της εμφάνισης και διάδοσης της νόσου του ιού COVID – 19 » ΦΕΚ 1645 / Β΄ / 03 – 05 – 2020 .